

Jaarstukken 2017

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Realisering beleid	5
1.2	Financiële verantwoording.....	5
2	Jaarverslag programma's.....	9
2.1	Programma 1 Bestuur.....	11
2.1.1	Hoofdkenmerken.....	11
2.1.2	Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?	11
2.1.3	Wat heeft het gekost?	15
2.2	Programma 2 Openbare orde en veiligheid	16
2.2.1	Hoofdkenmerken.....	16
2.2.2	Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?	16
2.2.3	Wat heeft het gekost?	20
2.3	Programma 3 Ruimte	21
2.3.1	Hoofdkenmerken.....	21
2.3.2	Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?	21
2.3.3	Wat heeft het gekost?	28
2.4	Programma 4 Sociaal domein.....	29
2.4.1	Hoofdkenmerken.....	29
2.4.2	Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?	29
2.4.3	Wat heeft het gekost?	37
2.5	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	38
2.5.1	Hoofdkenmerken.....	38
2.5.2	Overzicht van algemene dekkingsmiddelen.....	38
2.5.3	Onvoorzien	40
2.5.4	Vennootschapsbelasting	40
2.5.6	Wat heeft het gekost?	41
2.6	Overzicht overhead	42
2.6.1	Hoofdkenmerken.....	42
2.6.2	Kosten overhead.....	43
2.6.4	Wat heeft het gekost?	44
3	Jaarverslag Paragrafen	45
3.1	Paragraaf lokale heffingen.....	46
3.1.1	Beleid.....	46
3.1.2	Inkomsten.....	47
3.1.3	Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen	47

3.1.4	Overzicht lokale lastendruk	54
3.2	Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	57
3.2.1	Beleid	57
3.2.2	Inventarisatie van de weerstandscapaciteit	57
3.2.3	Inventarisatie van de risico's	61
3.2.4	Kengetallen	62
3.2.5	Beoordeling van de kengetallen in relatie tot de financiële positie	66
3.3	Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	67
3.3.1	Wegen	67
3.3.2	Riolering	69
3.3.3	Water	71
3.3.4	Gebouwen	72
3.4	Paragraaf financiering	73
3.4.1	Beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille	73
3.4.2	Financieringsportefeuille	74
3.4.3	Financieringsbehoefte	74
3.4.4	Rentelasten externe financiering	76
3.4.5	Rentelasten interne financiering	76
3.4.6	Renteresultaat	77
3.4.7	Wijze waarop rente wordt toegerekend	77
3.5	Paragraaf bedrijfsvoering	78
3.5.1	Visie	78
3.5.2	Organisatie en personeelsbeleid	78
3.5.3	Planning en control	78
3.5.4	Informatisering en automatisering	78
3.5.5	Informatieveiligheid en privacy	79
3.5.6	Onderzoeken naar rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid	80
3.6	Paragraaf verbonden partijen	81
3.6.1	Visie en beleid	81
3.6.2	Onze verbonden partijen	82
3.7	Paragraaf grondbeleid	89
3.7.1	Visie, beleid en wijze van uitvoering	89
3.7.2	Prognose van de te verwachten resultaten	90
3.7.3	Toelichting complexen	90
3.7.4	Weerstandsvermogen	91
4	Jaarrekening	93
4.1	Balans	94
4.2	Toelichting op de balans	96
4.2.1	Activa	96
4.2.2	Passiva	102

4.3	Schatkistbankieren	116
4.4	Waarderingsgrondslagen	117
4.4.1	Activa	117
4.4.2	Passiva	118
4.4.3	Grondslagen resultaatbepaling	118
4.5	Ontwikkelingen na balansdatum	120
4.6	Niet uit de balans blijvende verplichtingen	121
4.7	Overzicht van baten en lasten	122
4.7.1	Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten en het gerealiseerde resultaat	122
4.7.2	Analyse van het resultaat	123
4.8	Toelichting op het overzicht van baten en lasten per programma	129
4.8.1	Programma 1 Bestuur	129
4.8.2	Programma 2 Openbare orde en veiligheid	130
4.8.3	Programma 3 Ruimte	132
4.8.4	Programma 4 Sociaal domein	138
4.8.5	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	143
4.8.6	Overhead	146
4.8.7	Wet normering bezoldiging Topfunctionarissen Publieke en Semipublieke Sector	148
4.9	Analyse begrotingsrechtmatigheid	150
5	Bijlagen	151
5.1	Controleverklaring	152
5.2	Sisa	153
5.3	Overzicht van gerealiseerde baten en lasten per taakveld	154

1 Inleiding

1.1 Realisering beleid

Met deze jaarrekening leggen wij verantwoording af aan de gemeenteraad en aan onze inwoners over alles wat we in 2017 hebben gedaan. Natuurlijk staan er ook heel veel cijfers in deze jaarrekening. Belangrijk is om te constateren dat onze (nieuwe) accountant heeft vastgesteld dat deze cijfers correct zijn en kloppen en dat wij op grond daarvan een goedkeurende verklaring hebben mogen ontvangen. Maar voor ons minstens zo belangrijk is de constatering dat wij met deze jaarrekening de periode afsluiten van de uitvoering van het bestuursakkoord 2014-2018 getiteld: Een krachtige gemeente in een kansrijke regio met ook voor elkaar".

Wij hebben een voordelig resultaat geboekt wat ons tot tevredenheid stemt. En wij zijn er trots op dat wij een aantal langlopende trajecten goed hebben afgerond. De raden van Tilburg en Goirle hebben besloten dat de Bakertand weer Goirles grondgebied is. In Riel wordt hard gewerkt aan de herinrichting van de hoofdroute. De Tilburgseweg wordt weer tweerichtingsverkeer. Ook in het sociaal domein hebben we opnieuw stappen gezet. Sportverenigingen zijn samen met de gemeente als het ware aan de keukentafel gaan zitten om samen te bespreken wat nodig is om de sportparken toekomstbestendig te maken. Het taalhuis voor laaggeletterden is van start gegaan en we kunnen nu al vast stellen dat daar veel gebruik van wordt gemaakt. De nieuwe school van De Vonder in Riel is in gebruik genomen. En ook in de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid hebben wij stappen gezet. Er liggen zonnepanelen op het gemeentehuis. Wij hebben de eerste duurzaamheidsleningen verstrekt aan inwoners die hun eigen huis willen verduurzamen. Een meer complete opsomming van onze resultaten vindt u in deze jaarrekening bij de verschillende programma's.

We zien natuurlijk ook, dat er nog veel te winnen valt. Zeker op het terrein van duurzaamheid moeten er nog grote stappen gezet worden om aan onze doelstellingen te voldoen. De voorbereidingen voor de implementatie van de Omgevingswet zijn in volle gang maar in de concrete uitwerking zullen raad en college nog veelvuldig met elkaar en met inwoners in gesprek moeten gaan om concreet vast te stellen wat alle mooie ambities inhouden. Een punt van zorg is wel de steeds krappere wordende arbeidsmarkt waardoor het voor de gemeentelijke organisatie lastiger wordt om vacatures in te vullen. Maar alles bij elkaar genomen, ligt er een goede basis voor de nieuwe raad en het nieuwe college om op voort te borduren.

1.2 Financiële verantwoording

Saldo 2017

In de begroting is het te realiseren beleid met de daarbij behorende doelstellingen benoemd en zijn de beoogde financiële middelen beschikbaar gesteld. In de Burap en het Financiële Tussenbericht zijn de verschillen in de uitvoering en de financiële middelen gerapporteerd.

Het Financieel Tussenbericht is vastgesteld in de raadsvergadering van 12 december 2017 en dit betrof een verantwoording over de periode tot en met november 2017. Het Financieel Tussenbericht sloot met een tekort van € 134.674,00.

Samen met het saldo tot dan toe werd een nadelig resultaat verwacht voor 2017 van € 117.943,00.

Resultaat

Deze jaarrekening laat een voordelig resultaat zien van € 4.695.860,00.

Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het verplicht tussentijdse winst nemen op grond van de verplichtingen conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bij onze twee actieve grondexploitaties, namelijk de Boschkens en Heisteeg.

Op basis van de notitie grondexploitatie en een aanvullende notitie met betrekking hoe de winst te nemen (de zogenaamde POC-methode) hebben wij respectievelijk de volgende winsten genomen, namelijk: € 3.666.043,00 voor de Boschkens en € 250.217,00 voor Heisteeg.

Opsomming verschillen werkelijk versus begroot resultaat

Met inbegrip van het resultaat Financieel Tussenbericht werd een tekort verwacht in de jaarrekening van € 117.943,00. Het resultaat is in werkelijkheid € 4.695.860,00 en dat is een verschil van € 4.813.803,00 positief.

Hiervan heeft € 3.916.260,00 betrekking op het winst nemen in de grondexploitatie zodat er nog een te verklaren positief verschil is van € 897.543,00.

	Nadeel	Voordeel
Programma 1 Bestuur		
- lagere storting voorziening pensioenen wethouders		44.000
- vrijval in de voorziening pensioenen vm. wethouders		85.000
Programma 2 Openbare orde en veiligheid		
- lagere uitgaven voor cursus crisisbeheersing		18.000
Programma 3 Ruimte		
- lagere lasten voorbereiding en toezicht wegen		31.600
- eenmalig subsidie aanliggende fietspaden Brakel		39.800
- nadeel reiniging van wegen	24.200	
- hogere lasten onderhoud openbare verlichting	17.200	
- lagere lasten elektra openbare verlichting		20.300
- lagere uitgaven advieskosten economische zaken		25.000
- restant budget overgeheveld naar 2018	23.000	
- hogere uitgaven bomenonderhoud	33.000	
- lagere uitgaven uitbestede ww Omgevingsdienst		18.200
- eenmalige bate verkoop grond bij de Vonder		250.000
- lagere adviekkosten bestemmingsplannen		42.900
Programma 4 Sociaal domein		
- hogere kapitaallasten sportpark	28.000	
- hogere kapitaallasten sportpark, wordt verrekend via reserve		28.000
- geen huur scouting Goirle	20.400	
- hogere opbrengst huur Zorgcentrum		15.700
- hogere baten terugvordering bijstand 21 t/m 64 jaar		54.100
- lagere baten aflossing leenbijstand 21 t/m 64 jaar	34.700	
- lagere uitgaven periodieke uitkeringen BBZ		24.000
- hogere lasten terugbetaling BBZ aan ministerie	37.000	
- lagere rentebaten BBZ	32.000	
- lagere baten aflossingen BBZ	46.000	
- verlaging terugbetalingsverplichting BBZ aan ministerie /dub.debiteur		140.000
- hogere uitgaven periodieke uitkeringen zelfstandige starters	59.000	

- hogere baten rijksuitkering zelfstandige starters		21.000
- hogere bijzondere bestaanskosten	38.500	
- hogere uitgaven opvang vluchttelingen	23.000	
- hogere lasten vergoeding collectief vervoer Wmo	96.000	
- hogere uitgaven ondersteuning vervoer	36.000	
- lagere lasten PGB wmo		30.000
- lagere uitgaven huishoudelijke verzorging		120.300
- hogere lasten zorg in natura wmo	101.900	
- lagere lasten PGB wmo		85.400
- lagere lasten zorg in natura jeugd		29.000
- hogere lasten PGB jeugd	18.000	
Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vpb		
- vrijval van verplichtingen vanuit 2016		132.000
- correctie voorziening dubieuze debiteuren		38.600
Overhead		
- lagere advieskosten mobiliteit, restitutie fee flex West-Brabant		21.200
- lagere lasten contract Tilburg ict		100.200
Overige		
- afschrijvingen		17.000
- rente		27.400
- salarissen ambtenaren	25.400	0
- overige salariskosten	18.000	
- inhuur personeel		60.700
- vergoedingen salarislasten		129.000
- minder toegerekende uren aan GREX/kapitaalwerken	87.000	
- vrijval twee voorzieningen		47.000
- overige verschillen		1.327
	798.300	1.695.843
Totaal verklaard		
	897.543	

2 Jaarverslag programma's

2.1 Programma 1 Bestuur

2.1.1 Hoofdkenmerken

Dit programma kent de volgende onderdelen: het bestuur, de ondersteuning van het bestuur en de interne en externe dienstverlening van de gemeentelijke organisatie. Een gedeelte is vanaf 2017 verschoven naar het overzicht Overhead.

2.1.2 Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

Benchmarking

Door periodieke deelname aan de benchmark *Waarstaatjegemeente.nl* krijgen we inzicht in de waardering voor de gemeentelijke producten en diensten. Al vanaf 2006 neemt Goirle tweejaarlijks deel aan dit onderzoek. In 2016 is gekozen voor een nieuwe opzet van dit onderzoek waardoor we eenmalig de resultaten minder goed hebben kunnen vergelijken met die van voorgaande jaren. In 2017 heeft geen onderzoek plaatsgevonden. In 2018 vindt weer een nieuw onderzoek plaats waardoor dan de eerste zuivere vergelijking gemaakt kan worden.

2.1.2.1 Speerpunten

Speerpunt 1 Intergemeentelijke samenwerking

Ambitie

Overeenkomstig ons Bestuursakkoord, als krachtige en bestuurlijk zelfstandige gemeente, kiezen we op operationeel en beleidsmatig vlak primair voor samenwerking met de gemeenten Hilvarenbeek en Oisterwijk. Deze gemeenten passen zowel qua schaalgrootte, geografische ligging als identiteit prima bij onze gemeente. Samenwerking is geen doel, maar een middel. Bijvoorbeeld om kosten of kwetsbaarheid te beperken en/of de kwaliteit te borgen of te verhogen. Of om (nieuwe) taken op te pakken die we alleen niet of niet goed genoeg aankunnen. Hilvarenbeek en Oisterwijk willen daarbij net als wij direct 'het laaghangend fruit plukken' en gelijktijdig kansen en randvoorwaarden creëren om ook grotere onderwerpen gezamenlijk op te kunnen pakken. Wij kiezen evenwel voor een samenwerking die organisch groeit. Dat betekent dus geen blauwdruk voor de invulling van de samenwerking als knellend korset, maar het veronderstelt wel een gezamenlijk gedragen visie op de samenwerking. In de drie gemeenten is de meerwaarde van de samenwerking nadrukkelijk genoemd in de geformuleerde coalitieakkoorden. Daarnaast blijven we nadrukkelijk samenwerken binnen Hart van Brabant om onze positie als regio (en dus ook onze gemeente) in meerdere opzichten te versterken. Dat geldt niet alleen ten aanzien van de economie, maar ook voor het zorgvuldig vervullen van bovenlokale taken zoals jeugdzorg.

Doelstellingen

Goirle wil duurzaam zelfstandig blijven en ondermeer een goede samenwerking met andere gemeenten is daarvoor een vereiste. In 2013 heeft de raad een aantal randvoorwaarden vastgesteld ten aanzien van deze intergemeentelijke samenwerking. Zo dient bij elke vorm van samenwerking, de dienstverlening op maat en dicht bij de inwoners georganiseerd te blijven. Ook de beleidsbepaling blijft in Goirle plaatsvinden; daar waar beleidssynchronisatie niet treedt in de autonomie van de gemeente Goirle, de invloed van het bestuur op het te voeren beleid niet verkleint en er schaalvoordelen te behalen zijn, kan gezamenlijk worden opgetrokken. Tot slot dient de ambtelijke samenwerking voordelen op te leveren ten aanzien van de kwetsbaarheid, de kwaliteit of de kosten. Samenwerkingsvoordelen kwantificeren we zoveel als mogelijk (geld, capaciteit, etc.); wanneer dit niet lukt, stellen we ons ten minste tot doel kwalitatieve voordelen te behalen (vermindering kwetsbaarheid, gezamenlijk op kunnen pakken van complexe grensoverschrijdende vraagstukken die we niet alleen kunnen, etc.)

Wat hebben we ervoor gedaan?

Activiteiten

1. De samenwerking met Hilvarenbeek en Oisterwijk groeit. Van de oorspronkelijke zeven prioritaire projecten hebben we er twee afgesloten (crisisorganisatie, maatschappelijk vastgoed). De vijf doorlopende projecten zijn: ICT, kwaliteitscriteria VTH 2.0, projectleiderspoule, inkoop en aanbesteding en omgevingswet.
2. We hebben de lijst met prioritaire projecten uitgebreid met gegevensmanagement, financiële administratie, beleidsvoorbereiding en ontwikkeling van het buitengebied. Het totaal aantal prioritaire projecten staat nu op negen.
3. Ook bij de overige projecten zien we een groei. In 2017 werkten we op 29 onderwerpen samen. Daarnaast hebben we ook samenwerkingsprojecten afgerond, die we in 2015 of 2016 zijn begonnen.
4. Bijzondere aandacht hebben we besteed aan het onderzoek naar een gezamenlijk ICT-platform voor de GHO-gemeenten. De gesprekken met Equalit en de gemeente Tilburg zijn eind 2017 afgerond. Het doel is om samen met Hilvarenbeek en Oisterwijk tot een gezamenlijk ICTplatform te komen - die randvoorwaardelijk is om processen en applicatie verdergaand te harmoniseren. De besluitvorming is voorbereid.
5. In 2017 hebben we de strategische meerjarenagenda Regio Hart van Brabant 2016-2020 vertaald naar concrete uitvoeringsprogramma's binnen de domeinen Mens & Samenleving, Economie en Leefomgeving & Milieu.
6. De deelnemende gemeenten hebben de huidige gemeenschappelijke regeling Regio Hart van Brabant tegen het licht gehouden en besloten de regeling op onderdelen aan te passen; besluitvorming volgt begin 2018.
7. We hebben binnen de Regio Hart van Brabant een spelregelboek opgesteld, waardoor rollen, taken en bevoegdheden voor alle spelers duidelijk beschreven zijn. Ook hebben we gewerkt aan het standaardiseren, professionaliseren en optimaliseren van beleidsvoorbereiding en besluitvorming binnen regionale verbanden.

Hoe meten we effect?

In overleg met de provincie Noord-Brabant hebben we een opdracht opgesteld voor een instrument dat de resultaten van de intergemeentelijke samenwerking inzichtelijker maakt. De provincie Noord-Brabant heeft zich bereid verklaard de ontwikkeling van een dergelijke monitor financieel te ondersteunen. We hebben met Berenschot een eerste begin gemaakt. Medio 2018 kunnen we deze monitor gebruiken om de ontwikkeling van de samenwerking en de resultaten op de 3 k's (kwaliteit, kwetsbaarheid, kosten) zichtbaar te maken.

Speerpunt 2 (Nieuwe) dienstverlening

Ambitie

1. Wij staan dicht bij de inwoners en wij leveren meer maatwerk wanneer dat nodig is.
2. Wij doen niet alles, maar helpen inwoners graag (verder) op weg. Zij kunnen namelijk veel meer zelf, net zo goed of beter. We stimuleren inwoners en instellingen/bedrijven om meer initiatief te nemen; wij katalyseren de initiatieven of ondersteunen deze.
3. We zoeken onze inwoners, bedrijven en instellingen vaker op, gaan gesprekken met hen aan en doen dat vaker op momenten waarop het hen uitkomt.
4. We leggen ons toe op betere toegankelijkheid van die kanalen die burgers graag benutten en brengen daarop focus aan. We optimaliseren onze digitale kanalen en stimuleren inwoners die te gebruiken, maar blijven ook bereikbaar (al dan niet beperkter) langs de andere kanalen.
5. We zijn opener en transparanter; we zijn meer aanspreekbaar op de te behalen resultaten, we werken meer op basis van vertrouwen en doen ons werk zo integraal mogelijk. Onze inwoners, instellingen en bedrijven kunnen rekenen op een beter te volgen en meer integrale dienstverlening.

Doelstellingen

Om onze ambities te concretiseren willen we per ambitie doelstellingen formuleren. Deze sluiten aan bij de informatie die we uit het onderzoek “waar staat je gemeente” halen. Aangezien in 2016 is gekozen voor een nieuwe onderzoeksopzet moeten we ons beraden op nieuwe indicatoren die het beste passen bij de nieuwe opzet. Daarom nemen we nu voorlopig geen doelstellingen op, maar komen we zo snel mogelijk met nieuwe passende doelstellingen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Activiteiten

In 2017 hebben we vijftien zogenaamde webformulieren voor veel gezochte onderwerpen aan onze website toegevoegd (onder andere voor melden van verloren/gevonden voorwerpen of het aanvragen van een subsidie). Een aanvraag/melding kan hiermee volledig online worden gedaan. Hiermee is de dienstverlening sterk verbeterd. Bovendien worden onze systemen automatisch met de gegevens uit de formulieren gevuld, waardoor we efficiënter kunnen werken. We hebben voorbereidingen getroffen voor nog meer formulieren.

Het college heeft in 2017 de Beleidsnota sociale media vastgesteld. Wij ambiëren een actieve rol op sociale media en in het beleid is vastgelegd hoe we dat kunnen doen. Facebook en Twitter zijn nu inmiddels veel gebruikte communicatiekanalen waarlangs de gemeente boodschappen kan uitdragen.

Nadat in maart 2016 is gestart met zaakgericht werken en dat jaar is gebruikt om met de organisatie te wennen aan de manier van werken, zijn we in 2017 gestart met de doorontwikkeling hiervan. Zo hebben we o.a. voorbereidingen getroffen voor het digitaliseren van de B&W procedure. Het contractbeheer en de inkoopprocedure zijn in het zaakstelsel opgenomen. De bestaande webformulieren zijn omgezet en gekoppeld aan het zaakstelsel en nieuwe zijn in de maak. Hierdoor kunnen producten en diensten voortaan rechtstreeks digitaal worden aangevraagd en afgehandeld. Voor 't Loket hebben we een regie-applicatie aangeschaft, genaamd WIJZER, een uitbreiding op het zaakstelsel. Hierdoor kunnen we cliëntgebonden processen van WMO en Jeugd nu voortaan in het zaakstelsel afhandelen. Met al deze veranderingen zetten we niet alleen een flinke stap naar digitalisering van onze processen, maar borgen we tevens de privacy van gegevens goed. We zijn op weg naar AVG-compliance in 2018.

Hoe meten we effect?

We blijven tweejaarlijks meedoen aan het onderzoek *Waarstaatjegemeente*. We vullen deze enquête aan met extra vragen om de meetbaarheid van alle doelstellingen te kunnen borgen. Daarnaast houden we nog andere klanttevredenheidsonderzoeken om te bezien of behaalde doelstellingen daadwerkelijk een positieve bijdrage hebben op de tevredenheid van onze inwoners. *Met klanten wordt bedoeld: iedereen die gebruik maakt van de diensten van onze gemeente, zoals inwoners, bedrijven, instellingen, etc.

Speerpunt 3 Krachtige ambtelijke organisatie

Ambitie

We zetten in op een krachtige ambtelijke organisatie die doelmatig, doeltreffend en rechtmatig werkt. Medewerkers denken buiten de vastgestelde kaders in mogelijkheden en kansen. Het college hanteert 'Sociaal werkgeverschap' als uitgangspunt voor de ambtelijke organisatie.

Doelstellingen

1. Jaarlijks een goedkeurende verklaring van de accountant over de rechtmatigheid van de jaarrekening.
2. Een managementletter die jaarlijks voor wat betreft de prestaties van de gemeente in kwalitatief opzicht ten minste gelijk blijft of verder stijgt.
3. Inzicht in de tevredenheid van medewerkers en inzicht in de mate waarin de gemeente een 'sociale werkgever' is.

4. Zo veel mogelijk efficiënte inzet van ambtelijke uren om de gevraagde taken op te pakken en de gestelde doelen te realiseren.
5. Een positieve grondhouding om (nieuwe) initiatieven mogelijk te maken met bijpassende snelheid.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Alle vaste en tijdelijke medewerkers hebben de integriteitsverklaring ondertekend en/of de ambtseed afgelegd.

In 2017 hebben we nadrukkelijk een aantal acties opgepakt vanuit het medewerkerstevredenheidsonderzoek. Het aspect werkdruk speelt hierin een belangrijke rol en dit gaan we de komende periode verder oppakken. Daarnaast is in de Voorjaarsnota 2018 nadrukkelijk aangegeven dat de ambtelijke organisatie qua capaciteit op onderdelen tekort komt om alle ambities en taken te kunnen waarmaken en uitvoeren. Dit heeft geleid tot een aantal formatieve uitbreidingsvragen die bij de begroting voor 2018 zijn gehonoreerd.

In 2017 zijn we gestart met het i-Bewustzijnstraject om medewerkers meer bewust te maken van de risico's die worden gelopen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy. Door workshops en een e-learningprogramma worden medewerkers meer bewust van hoe te handelen, van risico's en oplossingen. We hebben acties uit het jaarplan informatiebeveiliging in gang gezet. Deze leiden tot aanpassingen in procedures en afspraken, technische aanpassingen en bewustwording om de interne organisatie optimaal informatie-veilig te maken.

Samen met Hilvarenbeek en Oisterwijk hebben we in 2017 een functionaris gegevensbescherming aangesteld. Deze functionaris heeft een actieplan gemaakt waarmee de gemeente Goirle op 25 mei 2018 voldoet aan de bepalingen uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

Hoe meten we effect?

1. Bevindingen van de accountant over de rechtmatigheid van de jaarrekening.
2. Jaarlijks kan het college (op basis van behoefte) onderzoeken laten uitvoeren (art. 213a van de Gemeentewet).
3. Uitkomsten klantonderzoek.
4. Uitkomsten medewerkerstevredenheidsonderzoek.

2.1.2.2 Beleidsindicatoren

Dit programma heeft geen beleidsindicatoren.

2.1.2.3 Betrokkenheid verbonden partijen

De gemeenten die deel uitmaken van Regio Hart van Brabant zijn Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Oisterwijk, Tilburg en Waalwijk. Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling wordt gevormd door de burgemeesters van deze gemeenten.

Op bestuurlijk niveau worden de diverse projecten behartigd door de betrokken portefeuillehouders uit de colleges van B&W. De zogeheten Hart van Brabant-dagen zijn onder meer bedoeld voor overleg tussen de portefeuillehouders. Voor het dagelijks management beschikt Hart van Brabant over een compact programmabureau. De uitvoeringsstructuur bestaat uit een effectief opererend netwerkverband van de samenwerkende gemeenten.

De publieke werkagenda omvat opgaven in de portefeuilles:

- Algemeen Bestuur
- Arbeidsparticipatie
- Economische Zaken, Recreatie & Toerisme
- Milieu & Afval
- Maatschappelijke Ontwikkeling & Jeugd, Jeugdgezondheidszorg
- Ruimtelijke Ordening & Volkshuisvesting
- Verkeer & Vervoer

Een belangrijk deel van de agenda heeft betrekking op de economische opgaven van de regio. Hieraan wordt invulling gegeven vanuit de portefeuille Economische Zaken, Recreatie & Toerisme. Het stimuleren van de regionale economie gebeurt in nauwe samenhang met aandacht en ontwikkelopgaven voor het sociale, ecologische, infrastructurele en kenniskapitaal in de regio. Het zijn ook nadrukkelijk deze domeinen, die de algemene publieke samenwerkingsopgaven opleveren. We doen dit samen met partners uit het bedrijfsleven en het onderwijs in Midpoint Brabant.

2.1.3 Wat heeft het gekost?

	Rekening 2016	Begroting 2017 na wijziging	Rekening 2017
Totaal lasten	1.674.659	1.280.263	1.201.933
Totaal baten	-10.362	-12.260	-108.491
Saldo programma	1.664.297	1.268.003	1.093.442

2.2 Programma 2 Openbare orde en veiligheid

2.2.1 Hoofdkenmerken

Dit programma omvat het integraal veiligheidsbeleid van de gemeente. Binnen het totale veiligheidsbeleid onderscheiden we acute situaties (zoals crisisbeheersing), beleid ter voorbereiding daarop en beleid in andere dan acute situaties. Voor de beleidsperiode 2016-2019 hanteren we binnen het veiligheidsbeleid een vijftal veiligheidsvelden, te weten:

- Veilige woon- en leefomgeving
- Bedrijvigheid en veiligheid
- Jeugd en veiligheid
- Fysieke veiligheid
- Integriteit en veiligheid

2.2.2 Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

De gemeente Goirle ziet veiligheid als basisvoorwaarde voor een goed woon-, leef- en werkklimaat. Als sociale, sterke, duurzame en ondernemende gemeente staan we daarbij voor een integrale aanpak. Een aanpak waarin de gehele keten (van preventie tot aan toezicht/handhaving en nazorg) wordt benut. Vanuit onze regierol doen we dit niet alleen in nauwe samenspraak met diverse samenwerkingspartners, maar zeker ook met de inwoners en het bedrijfsleven binnen de gemeente. Het einddoel waar al deze inspanningen toe moeten leiden is een schoon, heel en veilig Goirle.

Op het terrein van openbare orde en veiligheid werken we aan verschillende deelthema's. Deze staan in de kadernota Integrale Veiligheid, die elke vier jaar wordt herzien. In de kadernota Integrale Veiligheid 2016-2019 hanteren we het principe dat we op alle veiligheidsvelden blijven inzetten, met daarbij drie speerpunten die bovengemiddelde aandacht vragen, namelijk:

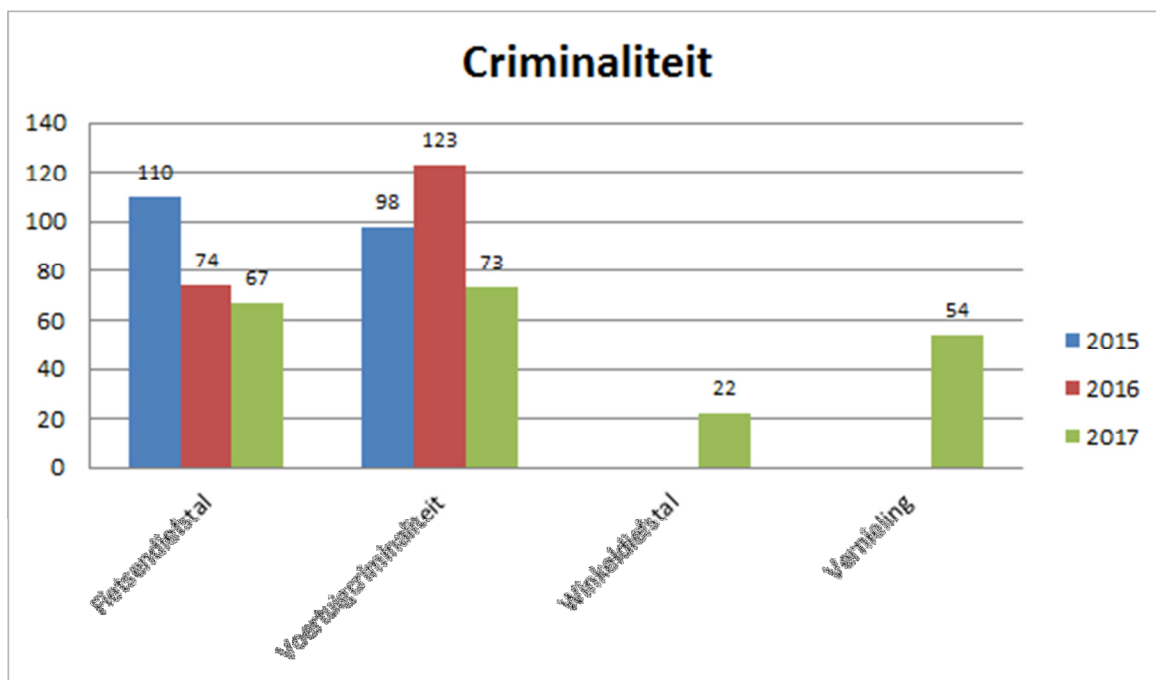
- Georganiseerde criminaliteit
- Crisisbeheersing
- High Impact Crimes (woninginbraken, overvallen, straatroof)

2.2.2.1 Speerpunten

Speerpunt 1 Veilige woon- en leefomgeving

Inmiddels is er in nagenoeg alle wijken een WhatsApp-groep rondom veiligheid actief met ruim 850 deelnemers. Daarnaast is het doen van meldingen vergemakkelijkt en worden meldingen rechtstreeks door inhoudelijk betrokken professionals opgepakt. De integrale werkwijze met interne en externe partners hebben we voortgezet en bestendigd.

Onderstaande figuur geeft inzicht in de vormen van criminaliteit die in Goirle voorkomen, niet zijnde High Impact Crimes. Hierin is te zien dat het aantal geregistreerde fietsendiefstallen en gevallen van voertuigcriminaliteit zijn afgenomen ten opzichte van 2016. Van winkeldiefstal en vernieling zijn geen trendcijfers voorhanden.

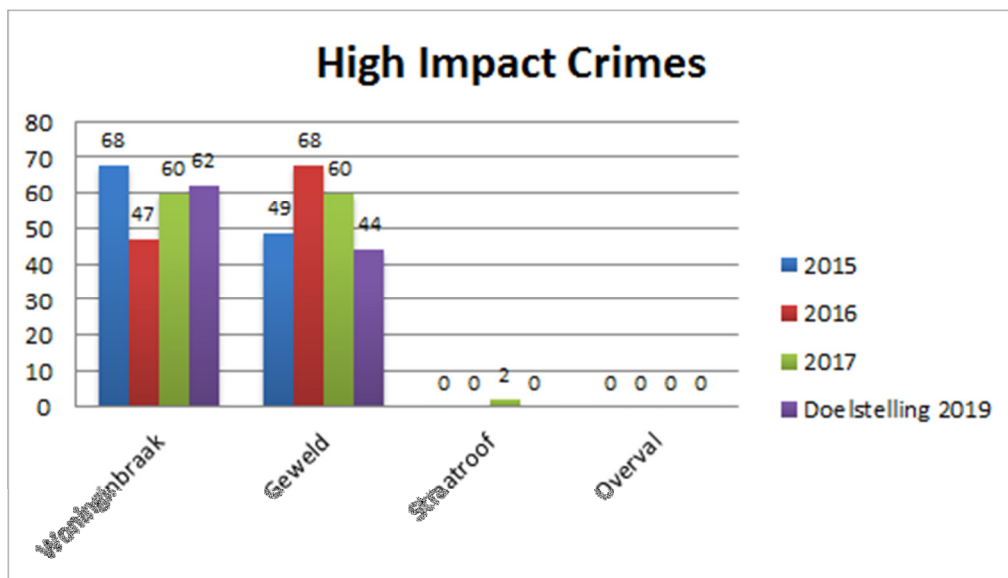
Resultaten Veiligheidsmonitor

Effecten van het veiligheidsbeleid op de beleving van bewoners kunnen we meten aan de hand van de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor. Begin 2018 verwachten we de eerste resultaten van dit onderzoek.

High Impact Crimes

De term 'High Impact Crimes' is een verzamelnaam voor ingrijpende delicten die vaak grote gevolgen hebben voor het veiligheidsgevoel van mensen, zowel van het slachtoffer, diens omgeving en van de maatschappij. Het gaat dan specifiek om woninginbraken, overvallen, straatroven en geweldsdelicten. In 2017 hebben we nauw samengewerkt met de politie om High Impact Crimes terug te dringen door middel van onderzoek, gerichte buurtactiviteiten en communicatie met inwoners.

Onderstaande figuur geeft inzicht in het voorkomen van de vormen van High Impact Crimes. De doelstelling is om het aantal High Impact Crimes per jaar in 2019, ten opzichte van 2015, te hebben teruggebracht met 10%. Dit aantal is ook aangegeven in de figuur. Hierin zien we dat het aantal woninginbraken al onder de doelstelling van 2019 zit. Er is wel een stijging ten opzichte van 2016. Het aantal geweldsincidenten is afgenomen ten opzichte van 2016. Doordat in 2017 twee straatroven zijn voorgevallen, is er een stijging te zien ten opzichte van afgelopen jaren, waarin er geen incidenten waren.

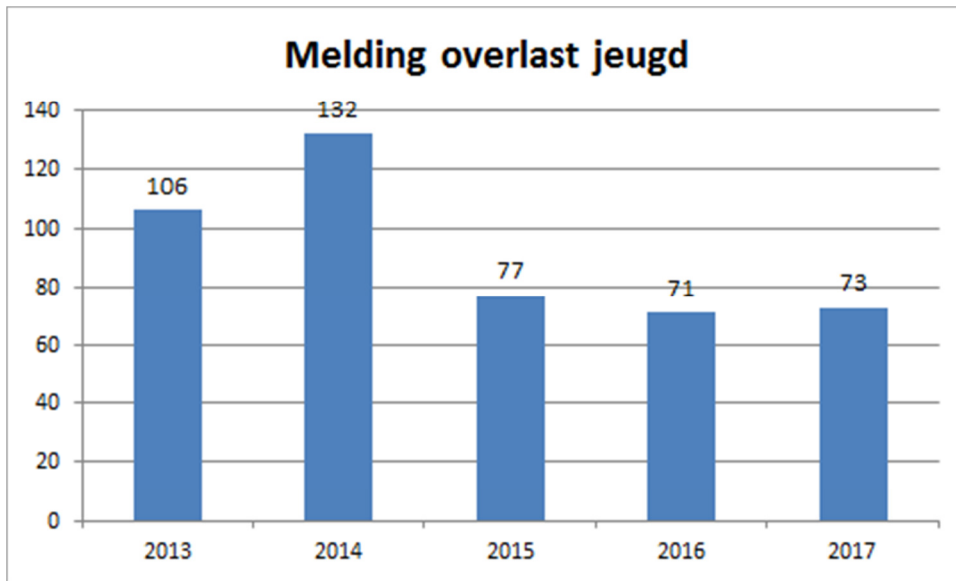
Speerpunt 2 Bedrijvigheid en veiligheid

Binnen dit speerpunt heeft het cluster Veiligheid in samenwerking met de afdeling Ontwikkeling de samenwerking met de betrokken externe partijen verbeterd. Een mooi resultaat van de verbeterde samenwerking is het behalen van het Keurmerk Veilig Ondernemen door bedrijventerrein Tivoort. Een belangrijke voorwaarde in het proces om dit certificaat te behalen, is dat ondernemers samen met gemeente, politie, brandweer en eventueel andere partijen, afspraken maken om overlast, criminaliteit, onderhoud en beheer aan te pakken. Dit levert een veiligere omgeving op, met als resultaat een groter gevoel van veiligheid en minder schade en overlast.

Speerpunt 3 Jeugd en veiligheid

In 2017 zijn ambtenaren en leerkrachten geschoold in het gebruik van de Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk Geweld en is het onderwerp veiligheid op school nadrukkelijker op de agenda gezet. Naast het periodieke overleg met het Mill Hill College en de basisscholen, is er een periodiek overleg met Scholengemeenschap De Keyzer opgestart. Voor wat betreft de aanpak van jeugdoverlast hebben we nauw samengewerkt met in- en externe partners en hebben we een gezamenlijke werkwijze ontwikkeld. Op basis hiervan is input geleverd voor de aanbesteding van het jongerenwerk, onder andere om ervoor te zorgen dat er ambulante jongerenwerk is tijdens schoolvakanties, wanneer de meeste overlast plaatsvindt.

In onderstaande tabel is te zien hoe het aantal bij de politie geregistreerde meldingen van overlast door jeugd sinds 2015 stabiel is.

Speerpunt 4 Fysieke veiligheid

Verkeersveiligheid is in alle uitgevoerde projecten in de openbare ruimte meegenomen. Hierin werken we integraal samen. Brandveiligheid is in toenemende mate meegenomen tijdens controles met betrekking tot bouw, milieu en veiligheid. In 2017 hebben we de Beleidsvisie Externe Veiligheid vastgesteld, waarin de verbeterpunten naar aanleiding van een controle door de provincie zijn opgenomen.

Crisisbeheersing

Eind 2016 zijn we met de gemeenten van de Regio Hart van Brabant een districtelijke samenwerking gestart, waarin functionarissen in regionale (Veiligheidsregio), districtelijke (regio Hart van Brabant), intergemeentelijke (samenwerking met Hilvarenbeek en Oisterwijk) en gemeentelijke pools zijn georganiseerd. Ter ondersteuning van deze samenwerking is een werkorganisatie opgezet bestaande uit ambtenaren crisisbeheersing van de deelnemende gemeenten, aangevuld met inhoudelijke specialisten op de onderwerpen communicatie, financiën, P&O en juridische zaken. Alle functionarissen met een rol in de crisisorganisatie (districtelijk en lokaal) hebben in 2017 hun vakbekwaamheid vergroot door deelname aan opleidingen, trainingen en oefeningen.

Speerpunt 5 Integriteit en veiligheid

Op het gebied van informatieveiligheid hebben we gewerkt conform het Jaarplan Informatiebeveiliging 2016-2017. Voor het thema Veilige Publieke Taak hebben agressietrainingen plaatsgevonden voor medewerkers. Met de fracties is gesproken over bestuurlijke integriteit rondom de aankomende raadsverkiezingen in 2018.

Georganiseerde criminaliteit

Het bestuurlijk instrumentarium is ingezet tegen georganiseerde criminaliteit en ondermijning. Op het gebied van georganiseerde criminaliteit hebben we onze informatiepositie verder uitgebouwd en deze informatie omgezet tot actie. Dit hebben we gedaan door integrale samenwerking en intensieve integrale controles van gemeentelijke toezichthouders in samenwerking met politie, Belastingdienst en RIEC. Zo zijn er twee waarschuwingen op grond van ons Damoclesbeleid verstuurd en is er in twee casussen een

vergunningaanvraag geweigerd vanwege het niet aanleveren van gegevens ten behoeve van een Bibob-onderzoek. Hiermee is de preventieve werking van het instrument Bibob effectief gebleken.

Beleidsindicatoren

Het BBV schrijft ons de indicatoren van dit programma voor. De indicatoren hebben daardoor niet altijd een directe relatie met onze eigen beleidsdoelstellingen, al kunnen de indicatoren wel waardevol zijn. Bij het opstellen van nieuw beleid wegen we daarom af, of de indicator van toegevoegde waarde is voor het beleid. Is dat het geval, nemen we de indicator op als meetbare doelstelling voor ons lokale beleid. Is de indicator niet van toegevoegde waarde, dan laten we deze alleen als 'verplicht op te nemen indicator' in de begroting en jaarrekening staan.

	Naam	Eenheid	Aantal
1	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	163
2	Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	0
3	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,94
4	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,58
5	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	0
6	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2,32

Betrokkenheid verbonden partijen

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Deze gemeenschappelijke regeling (GR) is een samenwerkingsverband van alle gemeenten in Midden- en West-Brabant. Binnen dit samenwerkingsverband zijn gemeenschappelijke veiligheidstaken belegd, die door de veiligheidsregio worden vormgegeven en uitgevoerd. Te denken valt hierbij aan de Regionale brandweer en de voorbereiding op crisissituaties.

2.2.3 Wat heeft het gekost?

	Rekening 2016	Begroting 2017 na wijziging	Rekening 2017
Totaal lasten	1.803.437	1.624.755	1.597.184
Totaal baten	-60.422	-13.500	-18.116
Saldo programma	1.743.015	1.611.255	1.579.068

2.3 Programma 3 Ruimte

2.3.1 Hoofdkenmerken

Dit programma geeft invulling aan de gemeentelijke taken en ambities in het fysieke domein. Het programma is erop gericht om duurzaam gebruik te (blijven) maken van een aantrekkelijk groen woon-, werk- en leefklimaat. We voerden in 2017 beheer en onderhoud uit, zodat de gewenste kwaliteit (sober maar doelmatig) op het huidige basisniveau (niveau B) bleef. Dat betekent een veilige en schone leefomgeving, met veel groen, aandacht voor de kwaliteit van de openbare ruimte en een goede balans tussen onderhoudsniveau en beschikbare middelen.

Het programma omvat de zorg voor de woon- en leefomgeving in brede zin. Oog voor het aspect duurzaamheid speelt daarbij een rol. Het programma omvat ook de realisatie en het beheer van maatschappelijke voorzieningen. Een ander onderdeel van het programma is de uitwerking van beleid op het gebied van wegen, straten en pleinen, openbare verlichting, milieu, afvalinzameling- en verwerking, riolering en waterbeheer, verkeer en vervoer, gemeentebouwen, sportaccommodaties, bouw- en woningtoezicht, groen, monumentenzorg, volksfeesten, markten en kermis. Daar waar mogelijk hebben we samengewerkt en kennis uitgewisseld met Oisterwijk en Hilvarenbeek. Ook hebben we stappen gezet voor verdere samenwerking. De operationele verantwoording voor dit programma staat in de paragraaf Kapitaalgoederen en in de paragraaf Grondbeleid.

2.3.2 Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

De gemeente Goirle heeft hoge ambities in het kader van duurzaamheid. Dit betekent dat we zorgvuldig omgaan met energie, water en grondstoffen en dat we streven naar duurzame ontwikkeling van de gemeente. Hierbij zoeken we balans tussen woongebieden, bedrijventerreinen, landbouw, sport, voorzieningen, recreatie, toerisme en landschap. De gemeente voorziet in (keuzevrijheid bij) huisvesting en heeft daarbij aandacht voor zowel de bestaande woningvoorraad als nieuwbouw. De verschillende aspecten binnen het fysieke domein dragen gezamenlijk bij aan het woon- en leefmilieu van de inwoners van de gemeente Goirle en de aantrekkelijkheid van de gemeente voor mensen en bedrijven die overwegen zich hier te willen vestigen. Het behouden en versterken van het vestigingsklimaat en goede contacten met plaatselijke ondernemers dragen bij aan een duurzame economische structuur en is positief voor het behoud van werkgelegenheid. In het buitengebied wordt gestreefd naar een duurzaam evenwicht tussen landschap, natuur, recreatie en landbouw. Daarnaast richt het verkeer- en vervoersbeleid, zich op goede doorstroming, bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid.

Verkeer en vervoer

Bij de uitvoering van infrastructurele werken nemen we verbeteringsmaatregelen voor verkeersdeelnemers gelijktijdig mee, waarbij aandacht voor de zwakkere verkeersdeelnemers voorop staat. De ambities uit het Gemeentelijk Verkeer en Vervoer Plan 2013 (GVVP) zijn uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma voor de komende 10 jaar. Jaarlijks maken we een afweging welke projecten we uitvoeren vanuit het GVVP en in welke infrastructurele projecten we verkeersmaatregelen doorvoeren. In 2017 is ook een aantal maatregelen uitgevoerd vanuit het document 'Fietsuitdagingen in Goirle', dat door een werkgroep van raadsleden is opgesteld. In 2018 voeren we overigens nog een aantal maatregelen uit die in 'Fietsuitdagingen in Goirle' staat.

Openbare verlichting

Het beleid voor de openbare verlichting is gericht op een duurzame en veilige verlichtingssituatie in de openbare ruimte volgens de normen van het Keurmerk Veilig Wonen. In 2017 hebben we verder ingezet op de vervanging van armaturen en lampen door LED armaturen en retrofit LED lampen. Eind 2017 is circa 50% van het areaal uitgerust met LED verlichting.

Bakertand

In 2017 heeft de definitieve besluitvorming over de grenscorrectie Bakertand plaats gevonden. De terugkeer van Bakertand naar Goirle levert een belangrijke bijdrage aan de groei van onze gemeente omdat daar - onder bepaalde voorwaarden - een nieuwe woonwijk van ongeveer 300 woningen gebouwd kan worden.

Onderhoud openbare ruimte

Het ambitieniveau voor de kwaliteit van het onderhoud in de openbare ruimte in de gemeente Goirle is in de beleidsnota IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte) vastgelegd op niveau B. Op enkele overschrijdingen van het beeld na, bijvoorbeeld als het onkruid hard groeit door zeer groeizaam weer, hebben we onze ambitie waargemaakt.

Riolering en water

Vanuit het Verbreed-Gemeentelijk RioleringsPlan (V-GRP 2016) werken we aan de drie gemeentelijke zorgplichten op dit terrein:

1. inzameling en transport stedelijk afvalwater;
2. de zorg voor het afvloeiend hemelwater;
3. het voorkomen van structureel nadelige gevolgen van grondwater.

In 2017 is op het gebied van onze watertaken de netwerksamenwerking 'Doelmatig Waterbeheer Hart van Brabant' gecontinueerd. Hierin worden regionale projecten en opdrachten geformuleerd, zoals het in kaart brengen van het grondwater en risico's in het kader van hittestress (door klimaatverandering). Tevens zijn voorbereidingen getroffen voor het verminderen van de wateroverlast aan de Abcovenseweg. In de paragraaf Kapitaalgoederen zijn de resultaten van 2017 verantwoord.

Biodiversiteit

In de begroting 2017 heeft de raad middelen vrijgemaakt voor het verbeteren van de laanstructuur van de Turnhoutsebaan en het inrichten van een ecologische verbindingszone langs het Bels Lijntje. Ten aanzien van de laanstructuur is, tegelijkertijd met de groenwerkzaamheden behorende bij de herinrichting van de rotonde Poppelseweg/ Turnhoutsebaan en de kruising Turnhoutsebaan/ Rillaersebaan, de laanstructuur van de Turnhoutsebaan verbeterd. Ten aanzien van het Bels Lijntje is deze samen met de provincie Noord Brabant en de gemeente Tilburg ingericht als ecologische verbindingszone.

Afvalinzameling

Wij streven naar een zo duurzaam mogelijke afvalinzameling, tegen zo laag mogelijke kosten. De gemeente voert regie op het gescheiden inzamelen van afvalstoffen van huishoudens en stimuleert zo het hergebruik van grondstoffen. In 2015 is een Grondstoffenbeleidsplan opgesteld, met daarin onze ambitie om bij te dragen aan de doelen van het Landelijk Afvalbeheerplan Plan (LAP2) en de ambitie van de raad om het restafval terug te dringen naar 60 kg per persoon per jaar in 2021. In 2017 is het grondstoffenbeleidsplan geïmplementeerd en is er een pilot uitgevoerd op het gebied van de inzameling van huishoudelijk afval. De raad heeft in 2017 verschillende besluiten genomen in het kader van de implementatie van het Grondstoffenbeleidsplan en is gedurende het jaar 2017 op verschillende momenten geïnformeerd. Begin 2018 zijn de resultaten van de pilot bekend geworden en voor de zomer van 2018 zal de raad worden betrokken bij de verdere uitwerking.

Geo-informatie

In aansluiting op de landelijke ontwikkeling (de Andere Overheid) willen we de gemeentelijke administratieve en werkprocessen blijvend verbeteren en digitaliseren. Ons doel is om zowel de interne als externe dienstverlening te ondersteunen met een efficiënte en actuele GEO-informatievoorziening. De Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) zijn op het wettelijk vereiste niveau ingericht en up-to-date.

Geo-informatie als ondersteuning bij dialogen

We maken als gemeente zelf digitale interactieve kaarten. Interactieve kaarten met gebiedseigenschappen, kunnen snel worden gekoppeld met kaarten met bijvoorbeeld beleidsgrenzen, zodat direct zichtbaar wordt wat de mogelijkheden van een gebied zijn. Geo-informatie wordt daarom steeds vaker gebruikt als hulpmiddel voor omgevingsprocessen en dialogen, zoals werkgroepen van bewoners en belanghebbenden. In 2018 en de jaren daarop willen we dit samen met Oisterwijk en Hilvarenbeek verder ontwikkelen.

Onderhoud gemeentelijke accommodaties

We beheren en onderhouden de gemeentelijke accommodaties (gebouwen en sportvoorzieningen) planmatig, gericht op duurzaamheid en multifunctioneel gebruik. Zo houden we de gebouwen op verantwoorde wijze in stand.

In 2016 heeft de raad een meerjarig gebouwenbeheerplan 2017-2026 opgesteld. De verantwoording over het in 2017 uitgevoerde onderhoud is beschreven in paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving

Eerder heeft de Rijksoverheid aangegeven dat zij de zogenaamde tweede fase kwaliteitscriteria invoert. Deze fase richt zich op alle vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken (VTH-taken) die bij organisaties (i.c. de gemeenten) zijn achtergebleven. Door samenwerking met andere gemeenten wil Goirle hieraan kunnen gaan voldoen.

Verder willen we op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving op adequate wijze invulling kunnen geven aan de opgaven waar we voor staan en de zaken waarmee we geconfronteerd worden. Dat vraagt om het kunnen beschikken over voldoende middelen om die taken te kunnen uitvoeren. Daarvoor is een inzet van extra middelen nodig.

2.3.2.1 Speerpunten

Speerpunt 1 Aantrekkelijk en levendig centrum

Ambitie

We willen een toekomstbestendig centrum waar uitstekend gewinkeld kan worden. Er zijn winkels die inwoners en bezoekers naar het centrum van Goirle trekken. Niet alleen ouderen benutten de woonvoorzieningen in het centrum, ook jonge mensen wonen er graag. Het centrum is een bruisende ontmoetingsplaats waar veel evenementen plaatsvinden.

Doelstellingen

1. Op 31 december 2017 is het aantal leegstaande panden in het centrumgebied minder dan op 1 januari van dat jaar.
2. Bij (nieuwbouw) projecten wordt huisvesting van de doelgroep jongeren meegenomen, waardoor het aantal jongeren, dat in ons centrum woont, mogelijk stijgt.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1. We blijven kansrijke initiatieven in het centrum faciliteren en ondersteunen.
2. Door de gemeenteraad is het benodigde besluit genomen over de herinrichting van de Tilburgseweg. Vervolgens is het uitwerken van het concrete bestek in gang gezet.
3. Er is continue aandacht geweest voor het actief inspringen op nieuwe initiatieven voor vestiging van ondernemers in het centrumgebied door het aanbieden van een eenduidig gemeentelijk aanspreekpunt en snelle afhandeling van verzoeken.
4. Er is in 2017 periodiek overleg geweest met het integrale platform centrummanagement.

5. Er is vervolg gegeven aan het proces in het kader van toekomstbestendigheid centrum Goirle. Samen met de stakeholders in het centrum is hier ook in 2017 weer aandacht voor geweest.
6. De BIZ is wederom voor vijf jaar vastgelegd. Dit proces is samen met het centrummanagement doorlopen en de draagvlakmeting gaf een positieve uitslag.

Hoe meten we effect?

We hebben aan het eind van 2017 geïnventariseerd hoeveel BIZ-plichtige ruimten leeg staan binnen het centrumgebied. Begin 2017 waren dit er 13, eind 2017 nog 12.

Speerpunt 2 Stimulering economie

Ambitie

Goirle heeft een krachtig economisch klimaat dat borg staat voor voldoende werkgelegenheid en gezonde bedrijven. Het is een bruisend dorp, waarbij ook goede winkels met een divers en aantrekkelijk aanbod voor zowel bewoners als bezoekers horen. De transitie van woon- naar (be)leefgemeente geven we verder vorm. De mogelijkheden van Goirle op het gebied van recreatie benutten we nog meer. We positioneren Goirle dusdanig dat bezoekers van buiten de gemeente ons weten te vinden. Zowel de natuur als ook de culturele voorzieningen en de horeca van Goirle staan garant voor een aantrekkelijke mix voor toeristen. Daardoor ontstaat een wisselwerking: meer toeristen leidt tot meer inkomsten voor ondernemers en draagt dus bij aan een nog krachtiger economisch klimaat. Dit alles ten gunste van de vitaliteit van de totale gemeenschap.

Doelstellingen

1. Huidig aantal voorzieningen (winkels, horeca, culturele voorzieningen) binnen de gemeente op peil houden (peildatum 1 januari 2014).
2. Versterken aantrekkelijk vestigingsklimaat voor leisure, care en andere economische sectoren zodanig dat per 31 december 2017 ten opzichte van 31 december 2016 vijf ondernemers van buiten Goirle zich in Goirle hebben gevestigd.
3. Positionering Goirle dusdanig versterken dat meer bezoekers Goirle weten te vinden.
4. Afname van het aantal leegstaande panden/braakliggende kavels op bedrijventerrein Tivoort (peildatum: januari 2015).
5. Toename aantal arbeidsplaatsen op 31 december 2017 ten opzichte van 31 december 2016.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1. We hebben uitvoering gegeven aan de Economische Agenda 2015-2020.
2. Met ondernemersverenigingen BORT, SORG en de Vereniging Recreatie en Toerisme is in 2017 periodiek overlegd.
3. Kansen binnen Midpoint en Regio Hart van Brabant op het gebied van care, leisure, vitaal leisure landschap hebben we steeds in het oog gehad.
4. Het digitaal loket voor economische initiatieven is 24 uur per dag goed bereikbaar. De vragen zijn steeds snel opgepakt.
5. We zijn actief blijven zoeken naar kansrijke economische initiatieven.
6. In 2018 meten we voor het eerst de bezettingsgraad van verblijfsaccommodaties in het kader van de toeristenbelasting. Dit maakt met terugwerkende kracht duidelijk hoe in 2017 de bezetting was.
7. Samen met de ondernemersverenigingen Horeca afdeling Riel en Goirle, Ondernemersvereniging Riel, Goirle Onderneemt, Centrummanagement en Vereniging Recreatie en Toerisme is de website goolsegeheimen.nl vernieuwd en onder andere voorzien van een evenementenkalender. Daarnaast is met de Heemkundekring en Brabants Landschap een start gemaakt met de informatiepanelen bij de diverse Gôolse Geheimen. De gemeente Goirle is mede organisator geworden van het Streekfestijn en heeft ook actief deelgenomen met een promotiestand. Er is een bijdrage geleverd aan de Streetrace, aan de Hanging Baskets in het centrum van Goirle, aan de intocht van Sinterklaas, aan de Nieuwjaarsreceptie met de ondernemers en aan de VVV.

8. Het interne structurele netwerk voor ondernemerszaken heeft ook in 2017 plaats gevonden.
9. We blijven kansrijke economische initiatieven faciliteren en ondersteunen, en we spelen er op in.
10. Doordat een deel van de uren van een medewerker Economische Zaken ingezet is voor de Proeftuin Goirle, heeft inhuur moeten plaatsvinden op Economische Zaken. Hierdoor is het aantal uren gelijk gebleven.
11. Er is continu aandacht geweest voor informatievoorziening aan ondernemers via de gemeentelijke website.
12. Ook dit jaar hebben we samengewerkt met diverse partijen om het concept Gôolse Geheimen weer verder uit te rollen. Diverse ondernemersverenigingen hebben commitment gegeven aan het concept. Er is voor gekozen om met ambassadeurs samen te werken aan infopanelen. De bestaande middelen zijn wederom geüpdatet en uitgegeven (plattegrond en toeristische gids, beide door de Vereniging R&T) en nieuwe middelen zijn uitgebracht (stickers, ansichtkaarten en infopanelen). We hebben actief deelgenomen in de organisatie van het Streekfestijn en hebben daar ook met een promotiestand gestaan om de Gôolse Geheimen verder bekend te maken. Er is in 2017 weer voor gekozen om de Gôolse Geheimen te promoten via het programma Passie en Plezier van RTL4. Door de Vereniging Recreatie & Toerisme zijn wandelingen georganiseerd met gidsen.

Hoe meten we effect?

1. Eind 2017 inventariseerden we hoeveel BIZ-plichtige ruimten er leegstaan binnen het centrumgebied: 12. Verder stonden er 26 panden leeg op bedrijventerrein Tivoort, 7 panden op Veertels en 0 panden op het Van Hogendorpplein.
2. Eind 2017 inventariseerden we het aantal vergunde overnachtingsplaatsen binnen Goirle: 78.
3. Eind 2017 inventariseerden we het aantal arbeidsplaatsen binnen Goirle: (afgerond op tientallen) 7.610 banen. In 2016 waren dit er 7.440; een groei van 170 banen.
4. We kunnen pas begin 2018 de bezettingsgraad verblijfsaccommodaties meten, zodra we gegevens ophalen voor de bepaling van de toeristenbelasting.
5. In het nieuwe woonbehoefte-onderzoek was aandacht voor tevredenheid over leefomgeving en voorzieningen.

Speerpunt 3 Bouwen en wonen

Ambitie

We voorzien in de woonbehoefte door toevoegingen aan de woningvoorraad te laten aansluiten bij de woonbehoefte.

Doelstellingen

1. Zorgvuldige invulling van nieuwbouwlocaties waarbij een afweging wordt gemaakt op basis van de woonbehoefte, de ladder van duurzame verstedelijking en het financiële resultaat.
2. Kansen bieden aan starters en jonge gezinnen door de beschikbaarheid te vergroten van goedkope woningen voor zover de behoefte hieraan is aangetoond.
3. Toename van het aantal levensloopbestendige woningen in de gemeente Goirle en hierover afspraken maken met ontwikkelende partijen.
4. Verdringing op de sociale huurmarkt door vergunninghouders voorkomen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Activiteiten

1. In de prestatie-afspraken zijn met Leystromen afspraken gemaakt over het geschikt maken van bestaande huurwoningen en over wie verantwoordelijk is voor welke voorzieningen.
2. De verordening Blijverslening is vastgesteld en een Blijversfonds is ingesteld waardoor eigenaren en huurders een goedkope lening kunnen aangaan om hun woning levensloopbestendig te maken.

3. Met Leystromen en ontwikkelende partijen is onderzocht of het mogelijk is woningen te bouwen die aan hogere duurzaamheidseisen voldoen dan wettelijk verplicht is. In 2017 zijn geen woningen opgeleverd waar dit aan de orde is.
4. Conform de prestatie-afspraken stimuleert Leystromen doorstroming.
5. De verordening Duurzaamheidslening is vastgesteld en een Duurzaamheidsfonds is ingesteld waardoor eigenaren en huurders een goedkope lening kunnen aangaan om hun woning levensloopbestendig te maken.
6. Conform de prestatie-afspraken heeft Leystromen aan 487 woningen een aanbieding gedaan voor verduurzaming van de woning.
7. De woningen aan de Tilburgseweg (voorheen Kompaan en de Bocht) zijn ingezet voor de huisvesting van ex-AMV'ers.

Hoe meten we effect?

1. De prestatieafspraken met Leystromen worden elk kwartaal geëvalueerd.
2. In 2017 zijn nog geen aanvragen duurzaamheids- of blijverslening gedaan. Eind 2018 kunnen deze regelingen worden geëvalueerd en daarmee het effect worden gemeten.

Speerpunt 4 Aantrekkelijke woonomgeving

Ambitie

Een toekomstbestendig centrum waar uitstekend gewinkeld kan worden met winkels die een aanzuigende kracht hebben op inwoners en bezoekers van Goirle. De woonvoorzieningen in het centrum worden niet alleen voor ouderen benut, ook jonge mensen wonen er graag. Het centrum is een bruisende ontmoetingsplaats waar veel evenementen plaatsvinden.

Doelstellingen

1. Stijging van het aantal inwoners.
2. De tevredenheid over wonen, zoals wordt gemeten in 'waarstaatjegemeente.nl', handhaven of vergroten. Hierbij wordt gekeken naar de tevredenheid in de wijk en de tevredenheid over het leefklimaat in algemene zin. Deze score was in de laatste meting (2014) 7.3 voor de burgerrol (burger als wijkbewoner).
3. Woningen in de gewenste categorie en het gewenste woonmilieu toe te voegen aan de bestaande woningvoorraad, zoals deze blijkt uit het regionale woonbehoefte-onderzoek.
4. De kwaliteit van de bestaande woonomgeving in stand houden en daar waar mogelijk versterken.
5. Zorg dragen voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor wonen en bedrijvigheid.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Activiteiten

1. In 2017 zijn in de gemeente Goirle 142 woningen in diverse categorieën en typologieën gebouwd.
2. Om de kwaliteit van de bestaande woonomgeving te behouden en daar waar mogelijk te versterken is het jaarlijks onderhoud gepleegd.
3. Met goede zorg voor openbare ruimte, bouw van woningen en aandacht voor welzijn en recreatie draagt de gemeente zorg voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor wonen en bedrijvigheid.

Hoe meten we effect?

1. De bevolking in de gemeente Goirle is in 2017 toegenomen met 381 personen.
2. We nemen iedere twee jaar deel aan de enquête waarstaatjegemeente.nl (in de even jaren). Deelname kan jaarlijks. De inwoners van de gemeente Goirle wonen en leven prettig in de eigen buurt en geven hiervoor gemiddeld een 8,19.

Speerpunt 5 Duurzaamheid

Ambitie

Goirle wil een duurzame gemeente zijn die zorgvuldig omgaat met energie, water en grondstoffen. Niet alleen nu, maar ook voor de toekomst van onze jeugd.

Goirle wil een actieve bijdrage leveren aan rijksdoelstellingen en laat duurzaamheid een integraal onderdeel zijn van de eigen bedrijfsvoering door dit uit te dragen en mee te nemen bij plannen en projecten.

Doelstellingen

In het milieubeleidsplan, dat op 31 januari 2017 is vastgesteld, zijn doelstellingen voor de hoofdthema's energie, afval, water en biodiversiteit opgenomen.

1. Energie besparen en duurzaam opwekken.
2. Verminderen van restafval (vastgelegd in grondstoffenbeleidsplan).
3. Vergroten bewustwording van de gevolgen van klimaatverandering.
4. Vergroten van bewustwording en belang van biodiversiteit.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1. Energie:
 - (financieel) ondersteunen van energie-coöperaties;
 - zonnepanelen op gemeentehuis;
 - onderzoek naar de mogelijkheden voor windturbines en zonneweides in Goirle;
 - in de prestatie-afspraken met Woonstichting Leystromen opnemen dat Leystromen energetische maatregelen treft in hun huurwoningen.
2. Afval:
 - nieuwe afvalbakken plaatsen die het mogelijk maken om meer afvalstromen te scheiden in het gemeentehuis.
 - Pilot nieuwe inzamelwijze.
3. Biodiversiteit:
 - bij projecten waar dat kansrijk is - zoals bij kruisingen en rotondes aan de Turnhoutsebaan - biodiversiteit in afwegingen meenemen;
 - subsidiëren van initiatieven die betrekking hebben op biodiversiteit;
 - biodiversiteitsteam betrekken bij inrichting van het openbaar groen;
 - bij inrichting en onderhoud van openbaar groen in afwegingen meenemen.
4. Natuur en milieueducatie:
 - subsidiëren van Natuurmuseum Brabant als basisvoorziening voor natuur- en milieueducatie;
 - ontwikkelen eerste groene schoolplein bij de Kleine Akkers;
 - ontwikkelen van NME routes voor scholen.

Hoe meten we effect?

1. Energieverbruik en duurzame energieopwekking in Goirle monitoren.
2. Hoeveelheid restafval per inwoner per jaar (zie paragraaf Beleidsindicatoren).
3. Gebruikmaking van aanbod van Natuurmuseum Brabant monitoren.
4. Milieueducatie jaarlijks evalueren.
5. Inzet biodiversiteitsteam evalueren.

2.3.2.2 Beleidsindicatoren

Het BBV schrijft ons de indicatoren van dit programma voor. De indicatoren hebben daardoor niet altijd een directe relatie met onze eigen beleidsdoelstellingen, al kunnen de indicatoren wel waardevol zijn. Bij het opstellen van nieuw beleid wegen we daarom af, of de indicator van toegevoegde waarde is voor het beleid.

In dat het geval nemen we de indicator op als meetbare doelstelling voor ons lokale beleid. Is de indicator niet van toegevoegde waarde, dan laten we deze alleen als 'verplicht op te nemen indicator' in de begroting en jaarrekening staan.

	Naam	Eenheid	Aantal
1	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	6
2	Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met fietser	%	12
3	Functiemenging	%	43,3
4	Bruto Gemeentelijk Product	Verhouding tussen verwacht en gemeten product	n.b. *
5	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	134,5
6	Omvang huishoudelijk restafval, op basis van extrapolatie inzamelcijfers pilotperiode (2e helft 2017)	Kg/inwoner	120
7	Hernieuwbare elektriciteit	%	2,5
8	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	6,1
9	Demografische druk	%	80

* Niet beschikbaar.

2.3.2.3 Betrokkenheid verbonden partijen

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant

De OMWB is een nog relatief jong samenwerkingsverband van gemeenten in Midden- en West-Brabant, de gemeente Heusden en de Provincie Noord-Brabant. In maart 2017 is een nieuwe directeur aan de slag gegaan, waardoor er sindsdien meer rust binnen de organisatie is. Na een aantal jaren van verlies, heeft de OMWB in 2016 flinke winst behaald. De OMWB is duidelijk in een rustiger vaarwater terecht gekomen. Nu is het alleen nog zaak om deze positieve ontwikkeling vast te houden.

2.3.3 Wat heeft het gekost?

	Rekening 2016	Begroting 2017 na wijziging	Rekening 2017
Totaal lasten	26.781.258	25.424.651	22.007.250
Totaal baten	-17.787.722	-14.611.711	-16.985.637
Saldo programma	8.993.536	10.812.940	5.021.613

2.4 Programma 4 Sociaal domein

2.4.1 Hoofdkenmerken

Dit programma omvat het beleid op het gebied van welzijn (Jeugd en Wmo), sport, kunst & cultuur, onderwijs, participatie en minimabeleid.

2.4.2 Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

We hebben een deel van ons beleid vastgelegd in het beleidsplan '*Back to Basics: De Nieuwe Koers*'. Het gaat daarbij om het overkoepelende beleid voor de periode 2012 - 2017. Het re-integratiebeleid en participatiebeleid hebben we vastgelegd in de beleidsvisie '*Goirle aan de Slag*' voor de periode 2013 - 2016 en in '*Goirle aan de Slag vanaf 2017*'. Het onderwijshuisvestingsbeleid is gebaseerd op het Integraal Huisvestingsprogramma primair- en voortgezet onderwijs 2009-2016. Dit programma is inmiddels voltooid en wordt in de loop van 2018 geëvalueerd en geactualiseerd.

Het beleidsplan '*Back to Basics: De Nieuwe Koers*' rust op drie hoofddoelen:

1. Bevorderen van de maatschappelijke participatie.
2. Vergroten van de zelfredzaamheid.
3. Versterken van de kracht van de samenleving.

Uitgangspunt hierbij is dat de primaire verantwoordelijkheid voor maatschappelijke participatie bij mensen zelf en bij hun sociale omgeving ligt en pas in latere instantie bij de overheid (in de vorm van algemene of maatwerkvoorzieningen). Het beleid dat we hebben ontwikkeld in het kader van de drie transities, is ook gebaseerd op de beleidsuitgangspunten van Back tot Basics.

Actief deelnemen aan de samenleving staat centraal in ons beleid. Wij willen dat mensen dit zoveel mogelijk op eigen kracht doen. Om die reden investeren we in preventie, het versterken van de eigen kracht van inwoners en het versterken van het sociale netwerk. Preventie richt zich met name op het vroegtijdig signaleren en voorkomen van problemen. Voorbeelden hiervan zijn: aandacht voor basiskracht, gezondheidscheck, preventie op het gebied van schulden en verbetering van de toegankelijkheid (opstellen inclusie agenda). Het versterken van de eigen kracht gebeurt met name door kinderen de mogelijkheid te bieden zich in brede zin te ontwikkelen. Kindcentra zijn hiervoor een belangrijk middel. Cultuureducatie en bewegingsonderwijs zijn essentieel. Maar ook de doorgaande lijn naar buitenschools sport- en culturaanbod heeft onze aandacht. Hierin spelen de combinatiefunctionarissen een belangrijke, ondersteunende rol. We streven er naar dat de fysieke voorwaarden voor goed onderwijs aanwezig zijn. We investeren stelselmatig in de huisvesting van het onderwijs en we ondersteunen de ontwikkeling van de kindcentra. Daarnaast willen we voorkomen dat kinderen (taal)achterstanden oplopen. De VVE-programma's voor de voor- en vroegschoolse periode bieden daarbij extra ondersteuning.

Goirle aan de slag is bij uitstek een programma om de eigen kracht van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt, te versterken. In de toegang tot hulp en ondersteuning staat het versterken van eigen kracht centraal. Inwoners worden actief betrokken bij het vinden van een oplossing voor hun problematiek. Ook de rol van het sociale netwerk wordt, waar mogelijk, benut. Naast het directe netwerk van mensen, is ook veel aandacht voor de kracht van de samenleving in zijn algemeenheid. Wij ondersteunen initiatieven van inwoners gericht op het versterken van de sociale samenhang. Ook investeren wij in de ondersteuning van verenigingen en vrijwilligersorganisaties die een belangrijke bijdrage leveren aan de samenleving en meedoen voor mensen mogelijk maken.

Als mensen niet (geheel) op eigen kracht of met behulp van hun sociale netwerk mee kunnen doen, bieden wij hen ondersteuning in de vorm van maatwerkvoorzieningen. Deze zijn altijd gericht op het versterken van

de eigen kracht en het bevorderen van maatschappelijke participatie. Voor belemmeringen die als gevolg van analfabetisme en laaggeletterdheid bestaan, is een gericht cursusaanbod georganiseerd.

Wmo-taken hebben wij samen met de gemeenten Dongen, Hilvarenbeek en Oisterwijk ingekocht. Voorbeelden hiervan zijn: ondersteuning bij het vinden van een goede daginvulling, het opbouwen en onderhouden van een sociaal netwerk, ondersteuning mantelzorg en het bieden van ondersteuning in het huishouden. Jeugdhulp is regionaal (niveau Hart van Brabant) ingekocht. Jeugdhulp varieert van het bieden van een goede daginvulling tot dyslexie behandelingen en specialistische behandeltrajecten (Ggz).

De raad heeft opdracht gegeven om een Inclusie-agenda op te stellen. Wij zijn daarmee gestart in het laatste kwartaal van 2016. De insteek is om een inventarisatie te maken met al die maatregelen die er al zijn om het mogelijk te maken dat mensen met een beperking kunnen deelnemen aan de maatschappij. Deze werkzaamheid is in 2017 uitgevoerd. In de loop van 2018 zullen gesprekken worden gevoerd met de participatieraad, de KBO's en andere belanghebbende organisaties over de prioritering van activiteiten voor 2018 e.v. jaren. De resultaten van dit overleg wordt aan de gemeenteraad in nieuwe samenstelling voorgelegd.

2.4.2.1 Speerpunten

Speerpunt 1 Sociaal domein

Ambitie

1. Meer eigen kracht en gemeenschapszin; meer oplossend vermogen bij de burger (jong en oud) en zijn omgeving.
2. Dichter bij de burger (jong en oud) organiseren van ondersteuning; beter herkenbaar maken van die ondersteuning.
3. Meer innovatief aanbod en slimme oplossingen en minder vanzelfsprekende inzet van kostbare maatwerkvoorzieningen.
4. Sneller en gericht komen tot een passende oplossing bij hulpvragen, integraal en samenhangend.
5. Meer samenwerking met partners sociaal domein binnen wijken, buurten en dorpen.
6. Lagere kosten en minder bureaucratie.
7. Meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt krijgen een betaalde baan of, als dit niet mogelijk is, leveren een grotere maatschappelijke bijdrage.

Doelstellingen

We hebben de volgende doelstellingen geformuleerd, die we zoveel mogelijk meetbaar hebben gemaakt. Dit is niet voor iedere doelstelling mogelijk gebleken, omdat er op het moment van het opstellen van de begroting 2017 nog geen nulmeting heeft plaatsgevonden.

1. Meer eigen kracht en gemeenschapszin; meer oplossend vermogen bij de burger en zijn omgeving:
 - inwoners met een ondersteuningsvraag kijken eerst wat zij op eigen kracht en/of met behulp van hun sociale omgeving kunnen oplossen. Indicatoren: inzet basisstructuur (eigen kracht, netwerk, informele zorg, algemene/voorliggende voorzieningen, maatwerkvoorzieningen);
 - verschuiving van zwaardere professionele ondersteuning (2e en 3e lijn) naar lichtere ondersteuning (0e en 1e lijn);
 - de gemeenschapszin is toegenomen. Indicatoren: aantal burgerinitiatieven, trajecten informele zorg.
2. Dichter bij de burger organiseren van ondersteuning; beter herkenbaar maken van die ondersteuning:
 - 80% van de inwoners met een ondersteuningsvraag weten waar zij terecht kunnen met hun ondersteuningsvraag;
 - de ondersteuning wordt zo veel als mogelijk in de eigen omgeving geboden (eigen omgeving: in de thuissituatie en/of op het niveau van de kern).

3. Meer innovatief aanbod en slimme oplossingen en minder vanzelfsprekende inzet van kostbare maatwerkvoorzieningen:
 - maatschappelijke partners ontwikkelen innovatief aanbod en komen tot oplossingen in en/of in samenwerking met het voorliggende veld. Indicator: het aantal initiatieven;
 - inwoners ontwikkelen innovatief aanbod en komen tot oplossingen in en/of in samenwerking met het voorliggende veld. Indicator: het aantal initiatieven.
4. Sneller en gericht komen tot een passende oplossing bij hulpvragen, integraal en samenhangend:
 - in 80% van de gevallen wordt de gemeentelijke doorlooptijd behaald;
 - gecontracteerde partners houden zich in 80% van de gevallen aan de doorlooptijden die zijn vastgelegd in de raamovereenkomst;
 - in de toegang wordt in alle gevallen breed naar een ondersteuningsvraag gekeken (op alle leefgebieden);
 - 80% van de klanten zijn tevreden met de dienstverlening van de toegang;
 - 80% van de klanten zijn tevreden over het effect van de geboden ondersteuning.
5. Meer samenwerking met partners sociaal domein binnen wijken, buurten en dorpen:
 - partners sociaal domein weten elkaar te vinden;
 - partners sociaal domein werken meer en beter samen;
 - er komt meer regie op en ketensamenwerking binnen de schulddienstverlening.
6. Lagere kosten en minder bureaucratie:
 - uitvoering van de nieuwe taken vindt plaats binnen de budgettaire kaders van het Rijk;
 - aanbieders en inwoners zijn tevreden over administratieve handelingen / processen.
7. Meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt krijgen een betaalde baan of, als dit niet mogelijk is, leveren een grotere maatschappelijke bijdrage:
 - 75% van de kandidaten *Goirle aan de Slag* en Matchpunt is minder bijstandsafhankelijk geworden;
 - 90% van de kandidaten *Goirle aan de Slag* en Matchpunt is geactiveerd (iemand is geactiveerd als hij of zij betaald aan het werk is, werkt op een werkervaringsplaats of op één van de *Social Return On Investment* plekken werkt, arbeidsmatige dagbesteding verricht of vrijwilligerswerk doet).

Activiteiten

Onder het kopje 'Wat hebben we er voor gedaan' worden de in 2017 verrichte activiteiten per doelstelling nader toegelicht.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Om de doelstellingen te bereiken, hebben we per doelstelling de volgende activiteiten uitgevoerd:

1. In 2017 zijn we uitgeroepen tot Gouden Sociale gemeente. Reden was dat we als gemeente veel ruimte bieden aan professionals en inwoners om tot nieuwe initiatieven te komen en deze ondersteunen daar waar nodig. Tijdens een bijeenkomst met vertegenwoordigers van landelijke organisaties hebben de vele burgerinitiatieven van Goirle zich op eigen wijze gepresenteerd. In 2017 zijn ook nieuwe initiatieven gestart. In de gespreksvoering met klanten die een ondersteuningsvraag hebben, zet 't Loket in op de mogelijkheden van deze initiatieven. Daarnaast zijn de toegangsmedewerkers extra geschoold in methodieken om het sociale netwerk te versterken en in te zetten.
2. We vinden het belangrijk dat voor inwoners duidelijk is waar zij met hun ondersteuningsvraag terecht kunnen. Zowel uit klantervaringsonderzoek Jeugd als Wmo blijkt dat 80% van de inwoners wist waar zij moest zijn met de ondersteuningsvraag. De ondersteuning willen we zoveel als mogelijk bieden in de eigen omgeving. Hiervoor is het belangrijk dat deze omgeving hiervoor ook op toegerust is. In dit kader is de Inclusie Agenda van belang maar bijvoorbeeld ook activiteiten in het kader van de dementievriendelijke gemeenschap.
3. In 2017 hebben we het resultaatgericht werken uitgebreid met een deel van de jeugdhulp. Hierdoor kunnen we nog meer maatwerk leveren. We hebben in 2017 apart budget beschikbaar gesteld voor 'out of the box' oplossingen. Vanuit het regionaal innovatienetwerk Jeugd zijn nieuwe activiteiten opgestart met name op het snijvlak van jeugd en onderwijs. Het idee is om dit netwerk te verbreden naar Wmo en

mogelijk ook de Participatiewet. Ook hebben we op lokaal niveau nieuwe initiatieven mogelijk gemaakt door subsidies te verstrekken. In 2017 hebben we de beleidsregels subsidies aangepast om dit in de toekomst mogelijk te kunnen blijven maken.

4. De toegang tot ondersteuning is georganiseerd bij 't Loket. In veel gevallen zijn doorlooptijden gehaald maar bij complexe casussen kost het vaak veel tijd om te komen tot een zorgvuldige vraaganalyse en gedragen plan van aanpak. Daar waar afgeweken is van de geldende termijnen hebben we de klant zorgvuldig in dit proces meegenomen.
5. Uit de klantvervalsonderzoeken blijkt ten aanzien van de dienstverlening in de toegang dat 76% van de Wmo klanten en 84% van de klanten Jeugd het gevoel hebben dat zij snel geholpen zijn. 84% van de Wmo klanten en 94% van de klanten Jeugd voelde zich serieus genomen.
6. Ten aanzien van het effect van de geboden ondersteuning blijkt dat de ondersteuning over het algemeen ook effect heeft. 73% van de Wmo klanten kan door de ondersteuning beter de dingen doen die zij wil, 75% kan zich door de ondersteuning beter redden en 75% ervaart een betere kwaliteit van leven door de hulp. Voor Jeugd geldt dat 84% een voldoende geeft (7 of hoger) voor het nut van de hulp die zij hebben gekregen.
7. In 2017 heeft de gemeenteraad het beleidsplan Back to Basics 2.0 vastgesteld. Ter uitvoering van de ambities en doelstellingen hebben we afspraken gemaakt met partners in het veld. Belangrijk onderdeel van deze afspraken is samenwerking met andere partijen zoals IMW en MEE. We zien in de praktijk al goede voorbeelden, maar er is nog wel een kloof tussen voorliggende (burger)initiatieven en professionele organisaties. Dit is een actiepunr voor 2018. In 2017 is een start gemaakt met de doorontwikkeling van de toegang. Dit is nodig omdat we nog meer dan nu outreachend willen werken en de verbinding willen leggen tussen verschillende organisaties onderling en tussen inwoners en organisaties. Eind 2017 is een nieuw beleidsplan Schuldhulpverlening met extra aandacht voor regie vastgesteld.
8. De uitvoering van Wmo en Jeugdhulp heeft plaatsgevonden binnen de budgettaire kaders. We hebben niet in beeld of klanten tevreden zijn over de administratieve handelingen en processen. Als oplossing is in 2017 een start gemaakt met de voorbereidingen voor de inkoop van de Wmo en Jeugd 2019. Uitgangspunt is zo veel mogelijk in regionaal verband op te pakken (voor Jeugd is dit verplicht). Eén van de doelstellingen van regionale samenwerking is een daling van administratieve lasten voor de zorgaanbieders, zodat er meer capaciteit over blijft voor handen aan het bed. Eind 2017 is de regionale koers Jeugdhulp vastgesteld, waarin de beleidsuitgangspunten voor de komende jaren zijn vastgelegd. Volgend hierop zijn we bezig met een uitvoeringsprogramma.
9. Voor mensen uit Goirle en Hilvarenbeek die een uitkering (gaan) aanvragen zijn er Poortbijeenkomsten georganiseerd, gericht op het vinden van werk en voorlichting over rechten en plichten. Voor mensen met een uitkering en een korte afstand tot de arbeidsmarkt wordt de training Aan de Slag! aangeboden. Diverse interne en externe producten, zoals coaching, werkervaringsplekken en werkgeversdienstverlening worden ingezet om mensen treden te laten stijgen op de Participatieladder. We werken regionaal samen in Hart van Brabant op arbeidsmarktbeleid en werkgeversdienstverlening. Uit de jaarlijkse meting blijkt dat de gestelde doelstellingen zijn behaald, namelijk 75% van de kandidaten Goirle aan de Slag is minder bijstandsafhankelijk geworden en 100% van de kandidaten Goirle aan de Slag is geactiveerd. De jaarlijkse uitgebreide evaluatie van Goirle aan de Slag wordt met de Gemeenteraad gedeeld.
10. We hebben in 2017 niet alleen aan doelstellingen gewerkt. Er zijn ook andere activiteiten uitgevoerd, waarvan (deels) melding is gemaakt bij de beleidsintensiveringen.

Analfabetisme/Laaggeletterdheid

De bestrijding van analfabetisme/laaggeletterdheid heeft breed aandacht. Thans in het bijzonder op het niveau van de Arbeidsregio Midden-Brabant, waar onze gemeente deel van uitmaakt. Vastgesteld is dat de doelgroep onvoldoende wordt bereikt en dat er een impuls moet worden gegeven aan de aanpak van laaggeletterdheid. Gemeentebesturen, partners in het sociaal domein en het bedrijfsleven hebben daartoe in regionaal verband in november 2017 een Taalakkoord ondertekend, gekoppeld aan de afspraak om uiterlijk in het 1^e kwartaal 2018 een uitvoering(actie)plan op te stellen. Vooruitlopend hierop zijn in onze gemeente in 2017 voorbereidingen getroffen om te starten met een lokaal Taalhuis. Deze voorziening wordt in maart 2018 geopend.

Onderwijshuisvesting

Op het terrein van onderwijshuisvesting basisonderwijs is de aandacht in 2017 volledig gericht geweest op de voltooiing en de ingebruikname van de projecten kindcentrum Vendelier in Goirle en het kindcentrum De Vonder in Riel. Beide projecten zijn succesvol afgerond. De accommodaties zijn inmiddels in gebruik. Voorts is een start gemaakt met de evaluatie/actualisatie van het Integraal Huisvestingsprogramma PO/VO. Het prognoserapport basisonderwijs is inmiddels geactualiseerd. Speerpunt in deze actualisatie wordt de vervangende huisvesting dan wel renovatie van het Mill-Hillcollege. Het voorbereidend overleg hierover is in augustus 2017 gestart. Inmiddels is een regiegroep actief ter voorbereiding van de bestuurlijk/politieke besluitvorming in 2018.

Voor- en vroegschoolse educatie

In 2017 heeft de Inspectie van het onderwijs een rapport uitgebracht over het beleid Voor- en vroegschoolse Educatie (VVE) in onze gemeente. Naar aanleiding van dit rapport hebben we de nota 'Uitwerking beleid VVE gemeente Goirle 2017-2018' opgesteld. In deze nota beschrijven en evalueren we het huidige VVE-beleid. Dit laatste aspect mede aan de hand van de door de Inspectie ingebrachte bevindingen. Op de door de Inspectie gesignaleerde verbeterpunten hebben we in overleg met de lokale VVE-partners acties in gang gezet.

Ter uitvoering van de eind 2016 met de LEA-partners gemaakte afspraken zijn in de loop van 2017 nieuwe afspraken gemaakt of werkgroepen geformeerd voor nadere aandacht op de aspecten integratie/segregatie, VVE en kindcentra. Het resultaat hiervan wordt in het 1^e kwartaal 2018 geëvalueerd.

CC Jan van Besouw

In 2017 heeft een interne werkgroep zich bezig gehouden met de vraag of de bezettingsgraad van het cultureel centrum Jan van Besouw verhoogd kan worden door andere functies (Zorgcentrum, Mainframe) te verhuizen naar het cultureel centrum. Dit onder meer om uitvoering te geven aan de uitkomsten van het accommodatie-onderzoek.

Cultuureducatie met kwaliteit

In 2017 is gestart met deelname aan de landelijke regeling Cultuureducatie met Kwaliteit, doordat wij de subsidie hebben geregeld. Alle Goirlese basisscholen doen mee met dit brede cultuurprogramma. Er is een lokale intermediair aangesteld vanuit Factorium Podiumkunsten om het project te leiden.

Combinatiefunctionarissen

In 2017 is de formatie van de combinatiefunctionarissen (cf) uitgebreid naar 3,1 fte. De combinatiefunctionarissen zijn in dienst van Stichting Kindcentra Goirle (0,78 fte), Factorium Podiumkunsten (0,94 fte) en Stichting Jong (1,23 fte). Vanuit de subsidie aan stichting Jong is de Bewegcoach Jeugd gestart, een ALO-geschoolde medewerker die de gymlessen van alle Goirlese basisscholen ondersteunt en van een kwaliteitsimpuls voorziet. De resterende 0,15 fte is gebruikt voor indexatie van cf-budget (vanaf 2012) en ter financiering van een eenmalige activiteit bij de Stichting Jong (t.w. aanschaf materialen).

Knelpunten en wensen sportparken

In overleg met sportclubs die gebruik maken van de sportparken in Goirle en in Riel zijn de knelpunten en wensen geïnventariseerd.

Hoe meten we effect?

We meten het effect van onze activiteiten via verschillende meetinstrumenten. In de beleidsmonitor Sociaal Domein wordt per indicator aangegeven welk meetinstrument wordt gebruikt. Meetinstrumenten zijn: Vraagwijzer RIS (registratiesysteem 't Loket), landelijke beleidsmonitor sociaal domein, GGD monitor Jeugd, Waar staat je gemeente, klantervaringsonderzoek, GWS, kwantitatief en kwalitatief onderzoek gecontracteerde partners, Civision Middelen. Bij het opstellen van het nieuwe beleid voor Back to Basics zullen wij extra aandacht besteden aan de meetbaarheid van doelstellingen. Ook daar zullen wij waar mogelijk gebruik maken van bovengenoemde instrumenten. Echter, zoals ook al is opgemerkt in de evaluatie van Back to Basics: de nieuwe koers: het is niet altijd mogelijk om sec de invloed van ons eigen beleid te onderscheiden van andere ontwikkelingen.

2.4.2.1.1 Beleidsindicatoren

Het BBV schrijft ons de indicatoren van dit programma voor. De indicatoren hebben daardoor niet altijd een directe relatie met onze eigen beleidsdoelstellingen, al kunnen de indicatoren wel waardevol zijn. Bij het opstellen van nieuw beleid wegen we daarom af, of de indicator van toegevoegde waarde is voor het beleid. In dat het geval nemen we de indicator op als meetbare doelstelling voor ons lokale beleid. Is de indicator niet van toegevoegde waarde, dan laten we deze alleen als 'verplicht op te nemen indicator' in de begroting en jaarrekening staan.

Naam	Eenheid	Aantal
1 Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0,55
2 Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	21,04
3 Voortijdig schoolverlaters totaal VO + MBO	%	1,8
4 Niet sporters	%	42,9
5 Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	530,2
6 Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1,08
7 Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	3,18
8 Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	67,10
9 Achterstandsleerlingen	% 4 t/m 12 jarigen	5,06
10 Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1,19
11 Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners	21,1
12 Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners van 15 – 64 jaar	12,5
13 Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	9,4
14 Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,0
15 Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	n.b.*
16 Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Aantal per 1.000 inwoners	54

2.4.2.1.2 Betrokkenheid verbonden partijen

Publiekrechtelijke samenwerking vindt plaats op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Dergelijke samenwerkingsverbanden zijn te karakteriseren als verlengd lokaal bestuur. Op deze wijze participeert de gemeente Goirle in onderstaande 3 gemeenschappelijke regelingen. Vervolgens worden de regelingen nader toegelicht.

1. Gemeenschappelijke regeling GGD Hart voor Brabant.
2. Gemeenschappelijke regeling Regionaal Ambulance Voorziening (RAV).
3. De Diamant groep.

De uitgaven die voortvloeien uit deelname aan gemeenschappelijke regelingen zijn verplichte uitgaven die in de gemeentebegroting opgenomen dienen te worden. Op grond van het bepaalde in de Wgr heeft de raad de mogelijkheid opmerkingen over de ontwerp begroting kenbaar te maken aan het algemeen bestuur van de betreffende gemeenschappelijke regeling.

GGD Hart voor Brabant

De gemeenschappelijke regeling GGD Hart voor Brabant bestaat uit de volgende 27 gemeenten: Bernheze, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, Grave, Haaren, 's-Hertogenbosch, Heusden, Hilvarenbeek, Landerd, Loon op Zand, Mill en Sint Hubert, Oisterwijk, Oss, Schijndel, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Sint-Oedenrode, Tilburg, Uden, Veghel, Vught en Waalwijk.

Aard activiteiten (belang)

De GGD Hart voor Brabant streeft - onder regie van de gemeenten - door middel van preventie naar gezondheidswinst van alle inwoners, om zo een bijdrage te leveren de kwaliteit van hun leven en zelfredzaamheid te vergroten. De dienstverlening betreft gezondheid, preventie en snelle interventie, is professioneel en betrouwbaar en komt tot stand vanuit de wens van de klant en in dialoog met de opdrachtgevers en de samenwerkingspartners.

Bestuurlijke betrokkenheid

De gemeenteraad wijst een collegelid aan voor het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur wordt door en uit het algemeen bestuur gekozen. De voorzitter wordt door en uit het dagelijks bestuur gekozen.

Beleidsvoornemens

De GGD adviseert over gezondheid en helpt zo gezondheidsproblemen te voorkomen. Zij verzorgen inentingen, geven voorlichting op bijvoorbeeld scholen of aan verenigingen en adviseren gemeenten over hun gezondheidsbeleid. Met aparte campagnes wordt aandacht besteed aan speciale aspecten van gezondheid, zoals overgewicht of het gevaar van alcohol voor pubers. Soms behandelt de GGD ook gezondheidsproblemen, zoals bij tuberculose en seksueel overdraagbare aandoeningen. De GGD is er voor iedereen, maar in het bijzonder ook voor de gemeenten. Alle gemeenten in Nederland hebben de taak om de gezondheid van hun inwoners te beschermen en te verbeteren. De GGD voert deze taak voor de gemeente uit. Een deel van deze activiteiten is ook vastgelegd in de wet.

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord

Gemeenschappelijke regeling Regionaal Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord bestaat uit de volgende gemeenten:

Aalburg, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem, Zundert; *Brabant-Noord*: gevormd door de gemeenten Bernheze, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Grave, Haaren, Heusden, 's-Hertogenbosch, Landerd, Lith, Maasdonk, Mill en Sint Hubert, Oss, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Sint-Oedenrode, Schijndel, Uden, Veghel, Vught.

Aard activiteiten (belang)

Het instellen en in stand houden van een regionale ambulancevoorziening en het instellen en in stand houden van een meldkamer ambulancezorg. Tevens het uitvoeren van het regionale ambulanceplan. Het (doen) leveren van een bijdrage aan de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen ten behoeve van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant.

Bestuurlijke betrokkenheid

De colleges wijzen als lid aan het collegelid dat bij voorkeur belast is met de portefeuille gezondheidszorg of het collegelid dat reeds lid is van het Algemeen en/of Dagelijks Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling GGD Hart voor Brabant.

Beleidsvoornemens

Het verzorgen van ambulancezorg. Daarbij staat de patiënt centraal en krijgt hij of zij op een zo doelmatig mogelijke manier ambulancezorg: de zorg die beroeps- of bedrijfsmatig wordt verleend om een zieke of ongeval slachtoffer binnen het kader van zijn aandoening of letsel hulp te verlenen en (waar nodig) adequaat te vervoeren met inachtneming van datgene wat op grond van algemeen beschikbare medische en verpleegkundige kennis noodzakelijk is.

Diamant-groep

Gemeenschappelijke regeling Diamantgroep bestaat uit de volgende gemeenten: Alphen-Chaam, Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, Hilvarenbeek en Tilburg.

Aard activiteiten (belang)

De Diamantgroep is van oorsprong een traditioneel SW-bedrijf waar mensen met een fysieke, verstandelijke en/of psychische (arbeid)beperking met een SW-indicatie werken.

Bestuurlijke betrokkenheid

Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling wordt gevormd door wethouders van alle gemeenten. Eén vanuit Goirle, Alphen-Chaam, Gilze en Rijen, Hilvarenbeek en Dongen. Twee vanuit Tilburg. Het college wijst de vertegenwoordiger aan. Bij voorkeur is dat de portefeuillehouder die belast is met de Participatiewet of economische zaken.

Beleidsvoornemens

De nieuwe rol van de Diamantgroep ligt sinds 1 januari 2015 niet meer alleen in de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening maar vooral in de ondersteuning van gemeenten bij de uitvoering van de Participatiewet voor een bredere doelgroep, namelijk werkgelegenheid creëren en behouden voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De Diamantgroep maakt ook deel uit van 'Werkgeversservicepunt Werkhart', dit is de samenwerking tussen UWV, gemeenten en Sociale Werkbedrijven in de arbeidsmarktregio Midden-Brabant.

2.4.3 Wat heeft het gekost?

	Rekening 2016	Begroting 2017 na wijziging	Rekening 2017
Totaal lasten	29.379.072	28.130.327	28.051.232
Totaal baten	-6.373.371	-5.774.203	-5.905.537
Saldo programma	23.005.701	22.356.124	22.145.695

2.5 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

2.5.1 Hoofdkenmerken

Algemene dekkingsmiddelen, de post onvoorzien en vennootschapsbelasting maken geen deel uit van een (beleids)programma en hebben daardoor een aparte plaats. De financiële middelen in al hun verschijningsvormen zijn dienstbaar aan het beleid. Tegelijkertijd zijn de financiële middelen de randvoorwaarde voor het te voeren beleid. In algemene termen geldt dat het financiële beleid erop gericht is op korte en lange termijn te voorzien in voldoende financiële middelen om mogelijkheden en ambities met elkaar in evenwicht te houden.

2.5.2 Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

In de volgende tabel geven we een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel lichten we de onderdelen toe.

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen	2017
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	4.409.851
Algemene uitkering	30.264.292
Dividend	20.723
Saldo van de financieringsfunctie	414.493
Overige algemene dekkingsmiddelen	149.753
Totaal algemene dekkingsmiddelen	35.259.112

2.5.2.1 Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is

Deze middelen kennen, in tegenstelling tot de heffingen als rioolrecht en de afvalstoffenheffing, geen vooraf bepaald bestedingsdoel.

Opbrengst lokale heffing	2017
OZB woningen	3.042.163
OZB niet-woningen	1.351.071
Precariobelasting	16.617
Totaal	4.409.851

Meer informatie over de lokale heffingen, met een uitgebreid beeld van de beleidsuitgangspunten, tarieven, de belastingdruk en het kwijtscheldingsbeleid vermelden we in de paragraaf Lokale heffingen.

2.5.2.2 Algemene uitkering

Voor alle reguliere middelen binnen het gemeentefonds (de algemene uitkering en de integratie- en decentralisatie-uitkeringen) geldt dat er geen bestedings- en verantwoordingsverplichting is richting de Rijksoverheid. De middelen kunnen ook aan de bekende lantaarnpalen worden uitgegeven. Echter, achterliggende regelgeving dwingt vaak wel een bepaald bestedingsniveau af.

Het Rijk stelt het gemeentefonds drie keer per jaar bij. Zij informeert de gemeenten hierover in de mei/juni-, september- en decembercirculaires. Onderstaande bedragen van de algemene uitkering en van de integratie-uitkering sociaal domein zijn gebaseerd op de decembercircularie en de overzichten tot en met december 2017.

Algemene uitkering

De verantwoording van de algemene uitkering is gebaseerd op de decembercircularie.

In 2017 is afgerond € 18.837.852,00 aan algemene uitkering ontvangen, waarvan een bedrag van € 41.370,00 betrekking had op voorgaande jaren.

Integratie-uitkering Sociaal domein

In 2017 is er naast de algemene uitkering ook € 11.426.440,00 aan integratie-uitkering sociaal domein ontvangen.

Per saldo is dus € 30.264.292,00 ontvangen uit het gemeentefonds. Een toelichting op de verschillen tussen de geraamd en gerealiseerde bedragen is opgenomen in de toelichting op de programmarekening bij "Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vpb".

2.5.2.3 Dividend

De gemeente Goirle ontvangt jaarlijks een dividenduitkering van haar aandelenbezit in het maatschappelijk kapitaal van de NV Bank Nederlandse Gemeenten. Voor 2017 hebben we een dividend ontvangen van € 20.723,00 en dat is op basis van de jaarrekening 2016 van de BNG. De gemeente heeft ook aandelen in Brabant Water NV en in TWM Holding. Brabant Water NV keert geen dividend uit. Vanaf 2009 is de dividenduitkering van de TWM Holding vervallen. We geven hierover meer informatie in de paragraaf Financiering en de paragraaf Verbonden partijen.

2.5.2.4 Saldo van de financieringsfunctie

Bij de financieringsfunctie is er sprake van externe en interne rente, bespaarde rente en een rente-resultaat als gevolg van afronding van de renteomslag.

De externe en interne rente wordt door middel van de renteomslag via de kapitaallasten doorberekend aan de taakvelden.

De bespaarde rente is een algemeen dekkingsmiddel ten gunste van het saldo.

Daarnaast is er sprake van een rente-resultaat als gevolg van afronding van het renteomslag-percentage.

Ook dit is een algemeen dekkingsmiddel.

Totaal rente in algemene dekkingsmiddelen	2017
Bespaarde rente	181.026
Rente-resultaat afronding renteomslag	233.467
Totaal rente t.g.v. het saldo	414.493

Voor meer informatie over de rente verwijzen we naar de paragraaf Financiering en de renteomslagberekening in het bijlagenboek.

2.5.2.5 Overige algemene dekkingsmiddelen

Voor overige algemene dekkingsmiddelen is € 149.753,00 aan baten verantwoord. Dit bedrag bestaat uit diverse posten, namelijk:

Overige algemene dekkingsmiddelen	2017
Vrijval verplichtingen voorgaande jaren	131.108
Doorschuif BTW VNG activiteiten betaald uit gemeentefonds	10.010
Eenmalig voordeel afrekening ABP 2016	4.839
Overigen	3.796
Totaal	149.753

In de gemeente Goirle werken we met verplichtingen. Dat geldt voor zowel de exploitatie, de kredieten en voorzieningen. Verplichtingen van de kredieten en voorzieningen zijn jaar-onafhankelijk. Verplichtingen in de exploitatie worden aan het jaareinde kritisch beschouwd. Wanneer de kosten nog verwacht worden, wordt de verplichting als last in de jaarrekening meegenomen en dient deze voor 1 april in het volgende jaar afgewerkt te zijn. Wanneer dit niet het geval is, vallen deze vrij.

2.5.3 Onvoorzien

Omdat in de begroting is aangegeven dat de post onvoorzien uitgaven benut kan worden voor structurele en incidentele uitgaven is de post gesplitst voor € 34.800,00 in een structureel gedeelte en voor € 34.800,00 in een incidenteel gedeelte. De incidentele uitgaven worden incidenteel gedekt door het aanwenden van de algemene weerstandsreserve. In 2017 is deze post onvoorzien uitgaven eenmalig benut voor beveiligingsmaatregelen tot een bedrag van € 8.570,00 en bij het Financieel Tussenbericht is de raming voor het resterende deel komen te vervallen.

Overzicht verloop post onvoorzien uitgaven	Realisatie	Begroting
Geraamd in de begroting 2017	0	69.600
Wijziging Financieel Tussenbericht		- 8.570
Wijziging Financieel Tussenbericht		-61.030
Stand onvoorzien uitgaven na Financieel Tussenbericht	0	0

2.5.4 Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen ingegaan. De gemeente Goirle draagt vennootschapsbelasting af over de winsten die behaald worden uit de reclame-inkomsten en de grondexploitatie.

Aangezien de vpb voor gemeenten nieuw is, heeft samen met Hilvarenbeek en Oisterwijk een onderzoek plaatsgevonden om de vpb goed te borgen binnen deze organisaties. Daarbij is ook onderzocht welke activiteiten binnen de gemeente (mogelijk) vpb plichtig zijn. Voor de gemeente Goirle zijn dit het grondbedrijf en de reclame-inkomsten. Deze zijn dan ook geraamd in onze begroting (€ 11.000,00 voor de reclame-inkomsten en € 50.000,00 voor de grondexploitatie).

Via een onttrekking aan de algemene reserve grondexploitatie wordt de afdracht Vpb ten aanzien van de grondexploitatie teruggehaald naar de algemene dienst zodat die last per saldo budgettair neutraal uitvalt. De opbrengst voor reclame-inkomsten is niet gerealiseerd en daarmee is de claim van € 11.000,00 komen te vervallen. Voor de grondexploitatie wordt nu rekening gehouden met een claim van € 11.831,00.

De VpB-plicht voor gemeenten blijft een lastig fiscaal vraagstuk en de toepassing van de nieuwe wetgeving is nog niet volledig uitgekristalliseerd. Vanuit de Belastingdienst worden steeds meer standpunten bekend, maar ook daar is het beeld nog niet volledig. Het standpunt over clustering van activiteiten wordt steeds duidelijker. Gezien de ontwikkelingen blijft het wenselijk om deze goed te blijven volgen. Om dit traject goed neer te zetten hebben we met een adviseur onze situatie in kaart gebracht. We proberen nu afstemming te zoeken met de Belastingdienst om de aangiften 2016 en 2017 in te dienen en hierover overeenstemming te krijgen. Daarna kunnen we zorgen dat we met deze afspraken de vpb verder borgen binnen onze organisatie.

2.5.5 Beleidsindicatoren

Het BBV schrijft ons de indicatoren van dit programma voor. De indicatoren hebben daardoor niet altijd een directe relatie met onze eigen beleidsdoelstellingen, al kunnen de indicatoren wel waardevol zijn. Bij het opstellen van nieuw beleid wegen we daarom af, of de indicator van toegevoegde waarde is voor het beleid. Is dat het geval dan nemen we de indicator op als meetbare doelstelling voor ons lokale beleid. Is de indicator niet van toegevoegde waarde, dan laten we deze alleen als 'verplicht op te nemen indicator' in de begroting en jaarrekening staan.

	Naam	Eenheid	Aantal
1	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	253
2	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	602
3	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	685

2.5.6 Wat heeft het gekost?

	Rekening 2016	Begroting 2017 na wijziging	Rekening 2017
Totaal lasten	11.942.436	6.288.175	5.924.466
Totaal baten	-46.060.892	-47.563.610	-45.541.996
Saldo programma	-34.118.456	-41.275.435	-39.617.530

2.6 Overzicht overhead

2.6.1 Hoofdkenmerken

Het Besluit Begroting en Verantwoording is in 2015 gewijzigd en één van de nieuwe zaken betreft artikel 8 waarin is opgenomen dat in het Programmaplan een overzicht van de kosten van Overhead gepresenteerd dient te worden. In april 2016 is de Notitie Overhead verschenen waarin wordt aangegeven hoe we dienen om te gaan met de overhead.

Om de gemeenteraden op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, wordt voorgeschreven dat in het programmaplan een apart overzicht moet worden opgenomen van de kosten van de overhead. In de programma's moeten dan de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. In de primaire begroting is dat verwerkt en als gevolg daarvan wordt dat nu ook zichtbaar in de jaarrekening.

Definitie Overhead

De definitie luidt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Voorts verwijzen we naar de toelichting in het wijzigingsbesluit.

Overhead bestaat in elk geval uit:

1. Leidinggevenden primair proces (hiërarchisch).
Dat geldt niet voor de functies projectleiding en coördinatoren.
2. Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
Het betreft functies als controllers, financieel adviseurs en specialisten, planning & control, financiële verantwoording, administratieve organisatie, risicomanagement, (EDP) auditing, interne kwaliteitszorg, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. P&O / HRM.
Het betreft salarisadministratie, P&O / HRM advies, organisatie- en formatieadvies, OR-ondersteuning, mobiliteitscentrum, coaching, leren en ontwikkelen, bedrijfsmaatschappelijk werk, ARBO, recruitment, arbeidsvoorwaarden, HR control. Dit is exclusief opleidingen door P&O gegeven en gericht op de directe uitvoeringspraktijk.
4. Inkoop
(incl. aanbesteding en contractmanagement).
5. Interne en externe communicatie
Met uitzondering van klantcommunicatie. Het gaat om zowel interne als externe communicatie. Dat geldt niet voor de taken projectcommunicatie en voor medewerkers die bij een projectbureau werken.
6. Juridische zaken.
Het betreft juridische medewerkers die op de afdeling bedrijfsvoering werken of belast zijn met een bedrijfsvoeringstaak op een afdeling. Het geldt niet voor de afhandeling van bezwaar- en beroepschriften en ook niet voor juristen die primaire taken verrichten (bijv. vergunningverlening).
7. Bestuurszaken en bestuursondersteuning.
Het betreft bestuursadviseurs en bestuursondersteuners, zijnde de ambtelijke ondersteuning en beleidsadvisering van de burgemeester en het college van burgemeester en wethouders. Het geldt niet voor de raadsgriffie (behoort tot facilitering bestuursorganen, taakveld 0.1).
8. Informatievoorziening en automatisering (ICT).
Het betreft medewerkers informatisering en automatisering, systeem- en netwerkbeheer, werkplekondersteuning, helpdesk, ontwikkeling ICT projectmanagement, technisch applicatiebeheer en functioneel applicatiebeheer dat door medewerkers bedrijfsvoering wordt gedaan (het is exclusief functioneel beheer ten behoeve van primaire proces systemen).

9. Facilitaire zaken en Huisvesting.

Het is inclusief receptie, beveiliging en catering en gebouwenbeheerders.

10. DIV.

Het betreft medewerkers die kaders stellen en richtlijnen ontwikkelen, zich bezighouden met expertise-ontwikkeling, adviseren bij procesinrichting en -aansluitingen op e-depot, DMS inrichten en beheren, zich bezighouden met postregistratie en e-depot, archiefonderzoeken en coördineren (niet zijnde leidinggevend), fysieke en digitale documenten verwerken, vernietigen en overbrengen en fysiek en digitaal archief opbouwen en beheren.

11. Managementondersteuning primair proces.

Het betreft secretariaten, office management en managementassistentie in het primair proces.

Anders ramen en verantwoorden

Door de definitie te gebruiken kan eenduidig inzicht worden gegeven in de kosten die we direct kunnen toerekenen aan bepaalde taakvelden. Bijvoorbeeld de personeelskosten van de medewerkers van een bepaalde afdeling, rente- en afschrijvingslasten en andere kosten die direct verband houden met het betreffende taakveld en investeringen. Deze bedrijfskosten mogen niet langer centraal worden begroot en verantwoord maar direct op het betreffende taakveld. De overhead wordt centraal begroot en verantwoord op het overzicht overhead via taakveld 0.4 Overhead, ondersteuning organisatie.

Toerekening overhead

Overhead mag nog wel worden toegerekend aan grondexploitaties, investeringen en andere (subsidie)projecten. In de praktijk zal dit gebeuren door op het taakveld 0.4 (overzicht overhead) onder de lasten een negatief bedrag op te nemen met de categorie 7.4 'Overige verrekeningen' en dit bedrag op het betreffende taakveld met de verrekeningscategorie 7.4 weer als last te verantwoorden. Hierdoor wordt de exploitatie niet onnodig opgevoerd.

De overhead moet op een consistente wijze worden toegerekend. De methode wordt niet door de wetgever voorgeschreven, maar moet door de raad worden vastgesteld en opgenomen in de financiële verordening. Bij de methodiek kan gedacht worden aan de door het CBS gehanteerde techniek (op basis van personeelskosten) of bijvoorbeeld naar rato van de omvang van de taakvelden.

2.6.2 Kosten overhead

Tot en met de begroting 2016 werd er gewerkt met een kostenverdeelstaat. In eerste instantie werd een uurtarief berekend per afdeling en onderverdeeld naar een hoog tarief, een midden tarief en een laag tarief. Voor een full-time medewerker werd uitgegaan van 1.450 direct productieve uren en dat is in 2017 ook nog het uitgangspunt. In het directe uurtarief werden de improductieve uren van de leidinggevendenden en de medewerkers met de module senior verdisconteerd. Vervolgens kwam er een opslag vanwege de gemaakte kosten van de ondersteunende afdelingen, de afdelingen Ondersteuning en BDO. Vervolgens werd het tarief nog verhoogd voor de ambtelijke inzet van de medewerkers van de afdelingen Ondersteuning en BDO.

Gelet op de notitie Overhead zijn in 2017 alle leidinggevendenden en afdelingsassistenten toegerekend aan Overhead. Ook de directe salarislasten van de afdeling Ondersteuning en BDO zijn nagenoeg helemaal aan Overhead toegerekend. Alle overige salarislasten zijn direct toegerekend aan taakvelden en dat op basis van het uitgangspunt om 1 fte maximaal aan 4 taakvelden toe te rekenen met van een veelvoud van 5%.

De totale kosten voor de Overhead bedroegen in de primaire begroting 2017 afgerond € 4.871.000,00. Deze totale kosten werden vervolgens gerelateerd aan de overblijvende salarislasten aan de taakvelden het geen resulteerde in een opslag van 98% op de directe salarislasten.

Van de totale post Overhead ad € 4.871.000,00 mag via een boeking overhead in rekening worden gebracht aan de onderdelen grondexploitatie en kapitaalwerken. Voor beide onderdelen was dat een totaal bedrag van afgerond € 649.600,00. Bij de berekening van de tarieven voor de afvalstoffenheffing en voor het rioolrecht is extra-comptabel rekening gehouden met een opslag van 98%.

Door tussentijdse wijzigingen van de begroting is het totaal aan uitgaven van dit overzicht verhoogd naar € 5.312.833,00. De totale werkelijke uitgaven bedragen € 5.314.981,00 hetgeen nauwelijks een afwijking is van het totale begrote bedrag.

Mede daardoor is ook rekeningtechnisch het voorcalculatorische opslagpercentage gehanteerd van 98%.

Het percentage overhead van de totale lasten van de Programmabegroting is 8,52% (€ 4.871.000,00 gedeeld door € 57.181.000,00). Rekeningtechnisch komt dit uit op een percentage van 8,26% (€ 5.314.08,001 gedeeld door € 64.316.139,00)

2.6.3 Beleidsindicatoren

Het BBV schrijft ons de indicatoren van dit programma voor. De indicatoren hebben daardoor niet altijd een directe relatie met onze eigen beleidsdoelstellingen, al kunnen de indicatoren wel waardevol zijn. Bij het opstellen van nieuw beleid wegen we daarom af, of de indicator van toegevoegde waarde is voor het beleid. Is dat het geval dan nemen we de indicator op als meetbare doelstelling voor ons lokale beleid. Is de indicator niet van toegevoegde waarde, dan laten we deze alleen als 'verplicht op te nemen indicator' in de begroting en jaarrekening staan.

Naam	Eenheid	Aantal
1 Formatie	Fte per 1.000 inwoners	5,14
2 Bezetting	Fte per 1.000 inwoners Gemiddeld over 2017	5,24
3 Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 209,95
4 Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	5,08
5 Overhead	% van totale lasten	8,52

2.6.4 Wat heeft het gekost?

	Rekening 2016	Begroting 2017 na wijziging	Rekening 2017
Totaal lasten	34.156.800	5.312.833	5.300.234
Totaal baten	-35.444.892	-85.720	-218.381
Saldo programma	-1.288.092	5.227.113	5.081.853

3 Jaarverslag Paragrafen

3.1 Paragraaf lokale heffingen

3.1.1 Beleid

Voor 2017 voerde de gemeente het volgende beleid ten aanzien van de lokale heffingen:

1. De opbrengst van de OZB werd verhoogd met 4,15% ter dekking van kosten die niet langer via rioolheffing of afvalstoffenheffing verhaald kunnen worden als gevolg van het wijzigingsbesluit vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV): wijziging toerekening rente lasten. De inflatiecorrectie is 0,00% over de periode 1 mei 2015 - 1 mei 2016.
2. Met ingang van 2016 is de hondenbelasting weer een bestemmingsheffing geworden. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten. De lasten voor kwijtschelding zijn als kostencomponent meegenomen in de tariefberekening.
3. De tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn kostendekkend berekend, waarbij de lasten voor kwijtschelding en de volledige BTW-component als kostenpost zijn meegenomen in de tariefberekening.
4. De tarieven precariobelasting terrassen en standplaatsen zijn verhoogd met 1,00% inflatiecorrectie. De tarieven kabels en leidingen bleven gelijk aan die van 2016, op basis van het ingediende wetsvoorstel afschaffing precario nutsvoorzieningen (overgangsrecht).
5. De tarieven marktgeldden zijn verhoogd met 20% (€ 1,25 naar € 1,50 per strekkende meter marktkraam). De laatste tariefverhoging dateerde van 2005. Dit besluit is genomen om toe te groeien naar circa 80% kostendekking in drie jaar tijd.
6. De legestarieven worden (daar waar mogelijk) maximaal kostendekkend berekend. Indien het Rijk de tarieven bepaalt (bijv. paspoort, rijbewijs, verklaring omtrent gedrag), worden de maximumtarieven gehanteerd.
7. De tarieven voor BedrijfsInvesteringsZone (BIZ gebied Centrum) zijn berekend op basis van de belastingcapaciteit (woz-waarde van alle niet-woningen in het gebied) en een ingediende begroting en activiteitenplan van de betreffende stichting (verzoek subsidie). Opbrengsten zijn na aftrek van de perceptiekosten overgemaakt aan de stichting. Met ingang van 2017 is er een tweede BIZ gebied (BIZ gebied Tijvoort). De tarieven zijn op dezelfde manier bepaald als hierboven beschreven. De tarieven liggen voor de duur van de BIZ vast.
8. De tarieven toeristenbelasting zijn in lijn met omliggende gemeenten bepaald. Tarieven voor jaarplaats / seizoensplaats zijn bepaald op basis van onderzoek. De opbrengst toeristenbelasting wordt, na aftrek van de perceptiekosten, voor maximaal 50% overgemaakt aan de Vereniging Recreatie & Toerisme (op basis van een overeenkomst). Het overige deel komt ten goede van de algemene middelen.

3.1.2 Inkomsten

Belastingen en overige heffingen vormen in 2017 circa 14,59% van de gemeentelijke baten. In onderstaande tabel is een weergave van de opbrengsten van de lokale heffingen opgenomen:

Opbrengst lokale heffing	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Algemene heffingen			
Onroerende zaakbelasting (OZB)	4.152.046	4.393.100	4.393.234
Toeristenbelasting	-	25.000	22.961
Precario rechten	15.248	16.550	16.617
Totaal Algemene heffingen	4.167.294	4.434.650	4.432.812
Bestemmingsheffingen			
Afvalstoffenheffing	1.912.193	1.576.040	1.580.478
Rioolheffing	2.338.927	2.205.080	2.204.377
Omgevingsvergunningen	1.113.144	630.000	633.928
Hondenbelasting	85.328	90.000	91.154
Staangelden kermis	62.785	64.000	66.818
Marktgeden	8.555	9.800	9.930
Leges Burgerzaken	248.998	268.060	274.119
Overige heffingen	193.987	144.998	160.556
Totaal Bestemmingsheffingen	5.963.917	4.987.978	5.021.360
Totaal Lokale heffingen	10.131.211	9.422.628	9.454.172

Aanvullende informatie bij bovenstaande tabel:

- De heffingen zijn vermeld exclusief kwijtschelding en inclusief verminderingen op basis van bezwaar- en beroepsprocedures.
- De overige heffingen bestaan uit diverse leges (bestemmingsplan, APV en bijzondere wetten, inrit / uitweg, kabels en leidingen etc.).
- BIZ opbrengsten ontbreken in het overzicht omdat deze na aftrek van perceptiekosten worden uitbetaald aan derden.

3.1.3 Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

Onroerende zaakbelasting (OZB)

Opbrengst lokale heffing	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Onroerende zaakbelasting (OZB)	4.152.046	4.393.100	4.393.234

De grondslag voor de OZB is de waarde van de onroerende zaken in de gemeente, de zogenaamde woerwaarde. De OZB bestaat uit een eigenarenbelasting voor woningen en niet-woningen en een gebruikersbelasting voor niet-woningen. In het kader van de Wet waardering onroerende zaken (Wet woer) worden de onroerende zaken jaarlijks getaxeed. Voor het belastingjaar 2017 geldt de waarde op waardepeildatum 1 januari 2016.

De tarieven voor 2017 zijn vastgesteld voordat de herwaardering definitief was afgerond. De totale waarde van alle onroerende zaken binnen de gemeente bepaalt de uiteindelijke hoogte van de opbrengsten OZB. Dit noemen we de belastingcapaciteit. Daalt op enig moment deze capaciteit, dan stijgen de tarieven OZB (en andersom) om een gelijkblijvende opbrengst OZB te kunnen garanderen. In onderstaande tabel wordt de stijging van de totale opbrengsten OZB in de afgelopen jaren weergegeven. Het percentage betreft de stijging van de totale opbrengst ten opzichte van het voorgaande jaar.

Omschrijving	2014	2015	2016	2017
Stijging opbrengst OZB (in %)	1,00%	1,20%	0,60%	4,15%

Voor 2017 zijn de opbrengsten van de OZB verhoogd met het percentage van 4,15%. Als gevolg van het wijzigingsbesluit vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), kunnen voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing minder lasten worden meegenomen in de tariefberekening. Om dit nadeel op te vangen, is de OZB verhoogd met 4,15%. De inflatiecorrectie voor de periode 1 mei 2015 - 1 mei 2016 is 0,00%.

Toeristenbelasting

Opbrengst lokale heffing	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Toeristenbelasting		25.000	22.961

Onder de naam 'toeristenbelasting' wordt met ingang van 1 januari 2017 een directe belasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen zijn ingeschreven. Personen die niet vrijwillig binnen de gemeente verblijven (in bijv. zorginstelling of asielzoekers) en personen tot de leeftijd van 14 jaar zijn vrijgesteld van toeristenbelasting.

Toeristenbelasting	2015	2016	2017
Per persoon, per overnachting	n.v.t.	n.v.t.	€ 1,00
Verblijf door eigenaar / bezitter in mobiel kampeeronderkomen of stacaravan op vaste standplaats	n.v.t.	n.v.t.	€ 136,50

De opbrengst toeristenbelasting wordt, na aftrek van de door de gemeente gemaakte perceptiekosten, voor 50% overgemaakt aan de Vereniging Recreatie en Toerisme Goirle onder voorwaarden zoals genoemd in de overeenkomst. Het restant aan opbrengsten komt ten gunste van de algemene middelen.

Bij het opstellen van de jaarrekening waren nog niet alle aangiften toeristenbelasting 2017 ontvangen. Dit verklaart waarom de begrote opbrengst niet volledig gerealiseerd is. Begin april 2018 werd bekend dat de opbrengst 2017 € 24.609,50 bedraagt. Dit is exclusief opbrengsten toeristenbelasting uit arbeidsmigranten.

Precariobelasting

Opbrengst lokale heffing	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Precariorechten	15.248	16.550	16.617

Precariobelasting is een directe belasting die op grond van artikel 228 van de Gemeentewet geheven wordt voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond die voor de openbare dienst is bestemd. De belasting wordt geheven voor terrassen (per m2 in gebruik genomen openbare gemeentegrond) en standplaatsen.

Terrassen

Er wordt in de tariefstelling onderscheid gemaakt tussen de terrassen die in het centrumgebied liggen en terrassen die buiten het centrum zijn gelegen. De tarieven zijn met 1% inflatiecorrectie verhoogd ten opzichte van 2016.

Precariobelasting (per m² per jaar)	2015	2016	2017
Terras op openbare gemeentegrond in centrumgebied van kern Goirle	€ 24,80	€ 25,00	€ 25,25
Terras op openbare gemeentegrond buiten centrumgebied van de kern Goirle	€ 16,55	€ 16,65	€ 16,80

Standplaatsen

De tarieven voor standplaatsen worden met 1,00% inflatiecorrectie verhoogd ten opzichte van 2016. Voor het innemen van een standplaats in de open lucht, waarvoor op grond van artikel 5.18 van de Algemene Plaatselijke Verordening een vergunning is vereist, bedraagt het tarief voor:

Standplaatsen (per m² per jaar)	2015	2016	2017
a. Locatie Kloosterplein - Goirle	€ 104,65	€ 105,45	€ 106,50
b. Locatie Van Hogendorpplein - Goirle	€ 69,75	€ 70,25	€ 70,95
c. Locatie Dorpsplein - Riel	€ 33,10	€ 33,35	€ 33,70
d. Tijdelijke standplaats (per dag)	€ 17,35	€ 17,50	€ 17,65
e. Stroom (per dag)	€ 1,95	€ 2,00	€ 2,05

De tarieven genoemd onder a, b en c gelden per m² per jaar, voor een halve dag. Voor een hele dag bedraagt de belasting 150% van het tarief genoemd onder a, b of c.

Afvalstoffenheffing

Opbrengst lokale heffing	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Afvalstoffenheffing	1.912.193	1.576.040	1.580.478

Uitgangspunt bij de afvalstoffenheffing is om de kosten van de afvalinzameling voor 100% te dekken door de opbrengsten afvalstoffenheffing.

De tarieven voor afvalstoffenheffing zijn gedaald ten opzichte van 2016 met circa 12% (eenpersoonshuishouden) en 19% (meerpersoonshuishouden). Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat het voordeel van de aanbesteding verwerking afval is verwerkt in de begroting 2017 (circa € 475.000,00 aan lagere kosten en btw-component € 100.000,00). Daarnaast kan er als gevolg van de wijziging BBV minder rente aan afval toegerekend worden. Dit heeft tot gevolg dat de annuïteiten opnieuw berekend moeten worden. In totaal geeft dit een verschuiving van € 29.000,00 aan lagere kapitaallasten die meegenomen kunnen worden in de tariefberekening afval.

Tarieven afvalstoffenheffing	2015	2016	2017
Eenpersoonshuishouden	€ 111,96	€ 112,80	€ 98,40
Meerpersoonshuishouden	€ 221,88	€ 223,56	€ 181,20

Het tarief voor een bedrijfscontainer (reinigingsrecht) is gekoppeld aan het tarief voor een meerpersoonshuishouden, en wordt voor 2017 € 181,20 excl. btw. Met ingang van 2018 stopt de inzameling van bedrijfsafval, omdat deze inzameling geen wettelijke taak is van de gemeente.

Kostendekking en voorziening afvalstoffenheffing

De tarieven voor afvalstoffenheffing worden kostendekkend berekend, op basis van de primaire begroting. In de berekening is 100% van de BTW-component meegenomen.

De volgende cijfers zijn in de jaarrekening 2017 verwerkt:

Kosten incl (omslag)rente	Bedrag in heffing
Taakveld 6.3 Inkomensregelingen	
- Kwijtschelding	-38.954
Taakveld 7.3 Afval	
- Directe salarislasten	-116.667
- Overige kosten	-1.796.305
Subtotaal kosten	-1.951.926
Inkomsten - excl heffingen	
taakveld 7.3 Afval	537.742
Subtotaal inkomsten	537.742
Netto kosten	-1.414.184
Toe te rekenen kosten:	
Taakveld 0.4 Overhead incl (omslag)rente: 98%	-37.919
BTW	-356.084
Totale kosten	-1.808.187
Opbrengst heffingen	1.580.478
Dekkingspercentage	<u><u>87%</u></u>

De stand van de voorziening egalisatie tarieven afvalstoffenheffing was op 1 januari 2017 € 2.477,43. Voor 2017 was er geen onttrekking begroot, omdat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten van de primaire begroting volledig zouden dekken.

In 2016 zijn de tarieven afvalstoffenheffing niet kostendekkend vastgesteld, vooruitlopend op het voordeel van de aanbesteding verwerking restafval. Er is voor 2016 gekozen om het tekort te dekken door een onttrekking uit de voorziening. Door deze onttrekking zou de voorziening fors negatief worden. Daarom is dit tijdelijk aangevuld vanuit de AWR in 2016, zodat de voorziening nagenoeg € 0,00 werd. Dit is in 2017 hersteld. Er is € 500.000,00 vrijgevallen uit de voorziening egalisatie tarieven rioolheffing. Dit is ten gunste van de voorziening afval gekomen. Hiermee is het besluit uit 2012 waarbij € 500.000,00 vrijgevallen is uit voorziening afval ten gunste van voorziening riool teruggedraaid.

In 2017 is daarnaast nog een bedrag ad € 227.708,80 onttrokken aan de voorziening egalisatie tarieven afvalstoffenheffing. Dit bedrag is ter dekking van de gemaakte kosten in 2017. Het saldo van de voorziening komt daarmee op 31 december 2017 op -/- € 7.231,37. Het negatieve saldo is aangevuld naar € 0,00, omdat de voorziening geen negatief saldo mag hebben.

Rioolheffing

Opbrengst lokale heffing	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Rioolheffing	2.338.927	2.205.080	2.204.377

Om de kosten van aanleg en onderhoud van de riolering te financieren, kan de gemeente aanslagen rioolheffing opleggen. Rioolheffing is een bestemmingsheffing. De opbrengst van rioolheffing mag alleen worden benut voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel. Rioolheffing kan zowel aan de eigenaar (aansluitrecht) als aan de gebruiker (afvoerrecht) opgelegd worden.

Tarief aansluitrecht

Het tarief voor eigenaren (riool aansluitrecht) daalde met circa 6,60% naar € 168,21.

Tarief afvoerrecht

Het tarief voor gebruikers (riool afvoerrecht) is afhankelijk van het waterverbruik. De tarieven voor het riool afvoerrecht zijn gedaald met circa 6,60% ten opzichte van 2016.

Waterverbruik in m ³	2015	2016	2017
1 t/m 250	€ 36,00	€ 36,24	€ 33,84
251 t/m 500	€ 165,48	€ 166,68	€ 155,64
501 t/m 750	€ 221,28	€ 222,84	€ 208,08
751 t/m 1.000	€ 274,32	€ 276,36	€ 258,12
1.001 t/m 2.500	€ 549,48	€ 553,56	€ 516,96
2.501 t/m 5.000	€ 1.099,80	€ 1.107,96	€ 1.034,76
5.001 t/m 10.000	€ 2.203,92	€ 2.220,36	€ 2.073,84
10.001 of meer	€ 11.017,32	€ 11.099,88	€ 10.367,28

Kostendekking en voorziening egalisatie tarieven rioolheffing

De tarieven rioolheffing zijn gedaald met circa 6,60% ten opzichte van 2016. De tarieven zijn kostendekkend vastgesteld op basis van de primaire begroting 2017. De lasten voor kwijtschelding en de BTW-component zijn meegenomen in de tariefberekening.

De volgende cijfers zijn verwerkt in de jaarrekening 2017:

Kosten incl. (omslag)rente	Bedrag in heffing
Taakveld 6.3 Inkomensregelingen	
- Kwijtschelding	-10.455
Taakveld 7.2 Riolering	
- Directe salarislasten	-151.873
- Overige kosten	-1.635.080
Subtotaal kosten	-1.797.408
Inkomsten - excl heffingen	
Taakveld 7.2 Riolering	43.187
Subtotaal inkomsten	43.187
Netto kosten	-1.754.221
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl (omslag)rente: 98%	-148.836
BTW	-172.933
Totale kosten	-2.075.989
Opbrengst heffingen	2.204.377
Dekkingspercentage	<u><u>106%</u></u>

Voorziening

De stand van de voorziening egalisatie tarieven riolering was op 1 januari 2017 € 1.333.996,60. Er was geen onttrekking nodig op basis van de tariefberekening 2017, omdat de geraamde kosten worden gedekt door de geraamde opbrengsten. Als gevolg van het effect van het wijzigingsbesluit vernieuwing BBV, konden de tarieven voor 2017 dalen zonder inzet van de voorziening. Hierdoor zijn ook de beoogde onttrekkingen voor 2018 en verder naar verwachting niet meer nodig. Gelet op de hoogte van de voorziening is in 2017 € 500.000,00 vrijgevallen uit deze voorziening. Dit bedrag komt ten gunste van de voorziening egalisatie tarieven afvalstoffenheffing, waardoor een eerder besluit uit 2012 wordt teruggedraaid. In 2017 is op basis van het werkelijke resultaat uiteindelijk € 128.387,35 toegevoegd aan de voorziening. Het saldo van de voorziening op 31 december 2017 bedraagt € 962.383,95.

Omgevingsvergunningen

Opbrengst lokale heffing	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Omgevingsvergunningen	1.113.144	630.000	633.928

De geraamde opbrengsten zijn vooral gebaseerd op de prognose van seriematige woningbouw en vrije kavels. Losse aanvragen zijn moeilijk te voorspellen. Om schommelingen in de begroting te voorkomen / op te kunnen vangen, wordt er gewerkt met een egalisatiereserve omgevingsvergunning. De tarieven voor een omgevingsvergunning zijn opgenomen in de legestarieventabel behorende bij de legesverordening. De tarieven stijgen in principe met 1,00% (inflatiecorrectie). De tarieven worden maximaal kostendekkend vastgesteld. Daar waar nodig, worden tarieven extra verhoogd, om kostendekkendheid te bereiken. Daar wordt sinds 2012 in stappen naar toegewerkt.

Reserve egalitatie opbrengst omgevingsvergunning

Om grote schommelingen in de opbrengsten te voorkomen, worden alle opbrengsten boven de € 550.000,00 gestort in de reserve egalitatie leges omgevingsvergunning. Wanneer de geraamde opbrengsten onder de € 550.000,00 uitkomen, wordt een onttrekking uit de egalitatie-reserve gedaan.

In 2017 heeft er geen onttrekking of storting plaats, omdat dit niet nodig is. Het saldo van de voorziening bedraagt op 1 januari 2017 en 31 december 2017 € 850.261,00.

Hondenbelasting

Opbrengst lokale heffing	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Hondenbelasting	85.328	90.000	91.154

Op grond van artikel 226 van de Gemeentewet kan een gemeente voor het houden van een hond hondenbelasting heffen. De gemeente kan de tarieven hondenbelasting hoger dan kostendekkend vaststellen. Vanaf 2016 is het beleid om de tarieven weer maximaal kostendekkend vast te stellen.

De werkelijke opbrengsten liggen hoger dan de begrote opbrengsten. Dit wordt verklaard door een stijging van het aantal geregistreerde honden.

Tarieven hondenbelasting	2015	2016	2017
Hond	€ 56,64	€ 42,96	€ 47,52
Kennel	€ 283,20	€ 214,80	€ 237,60

Staangelden kermis

Opbrengst lokale heffing	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Staangelden kermis	62.785	64.000	66.818

De staangelden voor de kermis moeten voor aanvang van de kermis betaald worden door de kermisexploitanten. De prijzen worden bepaald op basis van inschrijving. De opbrengsten kermisgelden in dit overzicht zijn exclusief de vergoeding voor stroom (aansluitkosten en verbruik).

Marktgelden

Opbrengst lokale heffing	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Marktgelden	8.555	9.800	9.930

Onder marktgelden wordt verstaan: de rechten die geheven worden voor het hebben van een standplaats op het marktterrein tijdens de markt. Het tarief bedraagt per meter € 1,50 per dag, met een minimum van € 6,00. De begrote opbrengst was gebaseerd op de tarieven 2016. Daarom ligt de werkelijke opbrengst hoger dan begroot. Bij het opstellen van de begroting 2017 waren de tarieven voor 2017 namelijk nog niet bekend. Dit verklaart waarom er meer opbrengsten zijn gerealiseerd dan was begroot.

Leges burgerzaken

Opbrengst lokale heffing	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Leges adm.pers.gegevens	8.744	10.006	7.790
Leges reisdocumenten	133.173	144.574	153.822
Leges rijbewijzen	74.769	85.000	93.135
Leges burgerlijke stand	32.312	28.480	19.372
Totaal leges burgerzaken	248.998	268.060	274.119

De opbrengst van de leges burgerzaken is gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar. De stijging zit in de categorieën reisdocumenten en rijbewijzen. Sinds 9 maart 2014 is een paspoort of identiteitskaart 10 jaar geldig (personen ouder dan 18 jaar). Daarvoor was de geldigheidsduur 5 jaar. Tot en met begin 2019 komen nog aanvragen binnen voor een paspoort of ID kaart met deze oude geldigheidsduur. Vanaf maart 2019 is alles vervangen door een document dat 10 jaar geldig is.

In de tarieventabel 2017 behorende bij de legesverordening zijn de tarieven opgenomen voor de dienstverlening, zoals het uitgeven van een paspoort of het in behandeling nemen van een aanvraag omgevingsvergunning. Het beleid is erop gericht om de tarieven kostendekkend vast te stellen. De tarieven stijgen met 1% inflatiecorrectie (gezinsconsumptie van huishoudens) ten opzichte van 2016. Er zijn ook leges waaraan een (wettelijk) maximum gekoppeld is, zoals bijvoorbeeld voor rijbewijzen, reisdocumenten en kansspelen. Indien dit van toepassing is, wordt het maximale tarief aangehouden. Voor burgerzaken geldt dat de maximale tarieven voor reisdocumenten en rijbewijzen zijn opgebouwd uit een rijkscomponent (verplicht) en een gemeentecomponent (vrij vast te stellen tot een maximum niveau). In bovenstaande tabel is alleen de gemeentecomponent weergegeven, omdat deze beïnvloedbaar is. Deze kan immers lager dan het maximum vastgesteld worden door de gemeenteraad.

Overige heffingen

Opbrengst lokale heffing	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Overige heffingen	193.987	144.998	160.556

Dit onderdeel omvat onder andere de opbrengsten omgevingsvergunning kap en inrit / uitweg (Titel 2 legestarieventabel), vergunningen APV (Titel 1 legestarieventabel) en overige leges voor dienstverlening (diverse titels). De tarieven zijn opgenomen in de tarieventabel behorende bij de legesverordening. Het beleid is erop gericht om de tarieven maximaal kostendekkend vast te stellen. De tarieven zijn over het algemeen met circa 1,00% verhoogd ten opzichte van 2016 (= inflatiecorrectie).

3.1.4 Overzicht lokale lastendruk

Rekening houdend met de stijging van de OZB-opbrengsten van 4,15% en een waterverbruik van de eerste categorie (0 t/m 250 m³), zijn de woonlasten bij diverse woz-waarden in onderstaand schema berekend. Bij een huurwoning valt het bedrag lager uit, aangezien de lasten voor OZB en rioolheffing (rioolaansluitrecht) voor rekening van de eigenaar (=verhuurder) zijn. Alle bedragen zijn in euro's.

woz-waarde	OZB eigenaar		RIO-eigenaar		RIO-gebruik		Afalstoffenheffing eenpers.huishouden		Afalstoffenheffing meerpers.huishouden	
	voorlopig		2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
	2016	2017								
150.000	175,95	183,25	180,10	168,21	36,24	33,84	112,80	98,40	223,56	181,20
200.000	234,60	244,34	180,10	168,21	36,24	33,84	112,80	98,40	223,56	181,20
250.000	293,25	305,42	180,10	168,21	36,24	33,84	112,80	98,40	223,56	181,20
300.000	351,90	366,50	180,10	168,21	36,24	33,84	112,80	98,40	223,56	181,20
350.000	410,55	427,59	180,10	168,21	36,24	33,84	112,80	98,40	223,56	181,20
400.000	469,20	488,67	180,10	168,21	36,24	33,84	112,80	98,40	223,56	181,20
450.000	527,85	549,76	180,10	168,21	36,24	33,84	112,80	98,40	223,56	181,20
500.000	586,50	610,84	180,10	168,21	36,24	33,84	112,80	98,40	223,56	181,20
600.000	703,80	733,01	180,10	168,21	36,24	33,84	112,80	98,40	223,56	181,20
800.000	938,40	977,34	180,10	168,21	36,24	33,84	112,80	98,40	223,56	181,20
1.000.000	1.173,00	1.221,68	180,10	168,21	36,24	33,84	112,80	98,40	223,56	181,20

woz-waarde	Belastingdruk eigenaar én gebruiker (1PH)		Verschil		WOZ-waarde	Belastingdruk eigenaar én gebruiker (MPH)		Verschil	
	voorlopig		in €	in %		voorlopig		in €	in %
	2016	2017				2016	2017		
150.000	505,09	483,70	-21,39	-4,23%	150.000	615,85	566,50	-49,35	-8,01%
200.000	563,74	544,79	-18,95	-3,36%	200.000	674,50	627,59	-46,91	-6,96%
250.000	622,39	605,87	-16,52	-2,65%	250.000	733,15	688,67	-44,48	-6,07%
300.000	681,04	666,95	-14,09	-2,07%	300.000	791,80	749,75	-42,05	-5,31%
350.000	739,69	728,04	-11,65	-1,58%	350.000	850,45	810,84	-39,61	-4,66%
400.000	798,34	789,12	-9,22	-1,15%	400.000	909,10	871,92	-37,18	-4,09%
450.000	856,99	850,21	-6,78	-0,79%	450.000	967,75	933,01	-34,74	-3,59%
500.000	915,64	911,29	-4,35	-0,48%	500.000	1.026,40	994,09	-32,31	-3,15%
600.000	1.032,94	1.033,46	0,52	0,05%	600.000	1.143,70	1.116,26	-27,44	-2,40%
800.000	1.267,54	1.277,79	10,25	0,81%	800.000	1.378,30	1.360,59	-17,71	-1,28%
1.000.000	1.502,14	1.522,13	19,99	1,33%	1.000.000	1.612,90	1.604,93	-7,97	-0,49%

woz-waarde	Belastingdruk gebruiker (huurder) (1PH)		Verschil		WOZ-waarde	Belastingdruk gebruiker (huurder) (MPH)		Verschil	
	2016	2017	in €	in %		2016	2017	in €	in %
n.v.t.	149,04	132,24	-16,80	-11,27%	n.v.t.	259,80	215,04	-44,76	-17,23%

3.1.5 Kwijtschelding

Een gemeente heeft de mogelijkheid om kwijtschelding te verlenen voor een aantal gemeentelijke heffingen. De gemeente kan hiertoe besluiten op basis van wettelijke regels (o.a. Gemeentewet, artikel 255; Invorderingswet, artikel 26; Uitvoeringsregeling Invorderingswet, artikel 28, lid 1 en 3), die aangeven in hoeverre de gemeente kwijtschelding kan verlenen. Met ingang van 1 januari 2016 is de verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2016 van kracht. Hierin is vastgelegd dat het beleid van de gemeente is om de geboden ruimte geheel te benutten (*). Daarnaast is vastgesteld voor welke belastingaanslagen binnen onze gemeente de mogelijkheid bestaat om kwijtschelding aan te vragen (aanslagen rioolheffing gebruik, afvalstoffenheffing en hondenbelasting (alleen eerste hond)). Ook kunnen ZZP'ers met een Bbz uitkering met ingang van deze datum kwijtschelding aanvragen.

Komt iemand in aanmerking voor kwijtschelding dan kan, na goedkeuring van de belastingplichtige, jaarlijks automatisch getoetst worden of kwijtschelding mogelijk is. Men hoeft dan niet steeds een nieuwe aanvraag in te dienen. Kwijtschelding wordt alleen toegekend aan personen die binnen de hiervoor geldende regels vallen. De beoordeling van de aanvragen hebben we met ingang van 1 januari 2012 ondergebracht bij Cannock Chase, waarbij de gemeente zelf het beleid bepaalt.

(*) Bij de kwijtschelding wordt in afwijking van artikel 16, eerste en tweede lid, van de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 het percentage voor de berekening van de kosten van bestaan vastgesteld op 100% van de van toepassing zijnde norm.

In de begroting 2017 is in totaal een bedrag van € 48.600,00 aan kwijtschelding geraamd, onder taakveld 6.3 Inkomensregelingen. In de volgende tabel staat de kwijtschelding per belastingsoort weergegeven. Kwijtschelding wordt als kostencomponent meegenomen in de tariefberekening van de betreffende belastingsoorten. De werkelijke kosten aan verleende kwijtschelding liggen hoger dan begroot. De bedragen zijn volledig afhankelijk van de hoeveelheid aanvragen die in een jaar binnen komen. De afwijkingen zijn echter minimaal.

Kwijtschelding per belastingsoort	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Afvalstoffenheffing	36.872	37.000	38.954
Rioolheffing gebruik	8.855	8.000	10.455
Hondenbelasting	2.639	3.600	2.094
Onroerende zaakbelasting	102		
Totaal kwijtschelding	48.468	48.600	51.503

3.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.2.1 Beleid

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om mogelijke tegenvallers op te vangen zonder dat dit onmiddellijk invloed heeft op het beleid. Het gaat hierbij om de verhouding tussen de weerstandscapaciteit, dit is de financiële ruimte die zonder ingrijpende beleidswijzigingen beschikbaar is en de aanwezige risico's.

Op 15 maart 2011 is door de raad een Nota weerstandsvermogen en risicomanagement vastgesteld en wij zijn voornemens deze eventueel samen met de samenwerkende gemeenten te actualiseren.

De volgende kaders liggen na vaststelling van de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement vast:

- de definities van weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit, risico's en risicomanagement;
- de wijze van dekking van de financiële gevolgen van risico's. Dit gebeurt altijd eerst met de incidentele weerstandscapaciteit. De gevolgen van structurele risico's worden gedekt binnen de exploitatie van de eerstvolgende begroting en waar dit niet mogelijk is via de structurele weerstandscapaciteit;
- de opzet van de verplichte paragraaf weerstandsvermogen bij de begroting. Deze zal qua opzet conform deze nota worden samengesteld.

3.2.2 Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat om die elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden zoals bijvoorbeeld de algemene (weerstands)reserve, maar ook de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves.

Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt in incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit is bedoeld om rekeningtekorten, calamiteiten en incidentele tegenvallers op te vangen. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de exploitatie op te vangen.

In het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) is niet voorgeschreven welke bestanddelen behoren tot de weerstandscapaciteit. Over het algemeen worden echter de bestanddelen gebruikt die in onderstaande tabel zijn genoemd. Deze bestanddelen zijn ontleend aan de 'Handreiking duale begroting' (Ministerie van Binnenlandse Zaken, 2002). Op basis hiervan is voor de gemeente Goirle de volgende tabel gemaakt:

Bestanddeel weerstandscapaciteit	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Algemene weerstandsreserve	X	
Overige bestemmingsreserves	X	
Onvoorzien	X	X
Begrotingsruimte		X
Stille en geheime reserves	X	
Onbenutte belastingcapaciteit		X
Kostenreductie (bezuinigingen)		X

Berekening incidentele weerstandscapaciteit

In de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement zijn de bestanddelen van de incidentele weerstandscapaciteit bepaald. In dit hoofdstuk wordt het theoretisch kader ingevuld voor de specifieke situatie van de gemeente Goirle. Daarbij wordt uitgegaan van standen per 31 december 2017 en rekening gehouden met mutaties in 2018.

Vrij aanwendbare deel van de Algemene Weerstandsreserve (AWR) en de algemene reserve grondexploitatie

De actuele stand van de algemene weerstandsreserve bedraagt per 31 december 2017: € 5.578.807,00 (conform de jaarrekening 2017). Op basis van de doorrekening van de AWR en de toevoegingen en de claims uit de begroting 2018 daalt de AWR naar € 3.892.886,00 eind 2018. Omdat, conform de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement) een minimale omvang van deze reserve nodig is van € 2 miljoen, is de vrije ruimte in deze reserve € 1.892.886,00.

De actuele stand van de algemene reserve grondexploitatie bedraagt per 31 december 2017: € 2.602.099,00 (conform de jaarrekening 2017). Op basis van de doorrekening van deze reserve naar eind 2018 stijgt deze naar € 2.611.022,00. Omdat, conform de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement, een minimale omvang van deze reserve nodig is van € 2 miljoen, is de vrije ruimte in deze reserve € 611.022,00.

Algemene weerstandsreserve	€ 1.892.886,00
Algemene reserve grondexploitatie	€ 611.022,00
Batig rekening saldo 2017	€ 4.695.860,00
Totaal Algemene reserves	€ 7.199.768,00

Onvoorzien incidenteel

De stand van de post onvoorzien incidenteel is per 1 januari 2018 € 35.400,00. Dit bedrag is beschikbaar voor de incidentele weerstandscapaciteit.

Stille en geheime reserves

Als activa onder de opbrengstwaarde zijn gewaardeerd is sprake van een stille reserve. Als activa niet zichtbaar op de balans staan, maar wel een opbrengstwaarde hebben, is sprake van een geheime reserve. Deze bezittingen staan niet op de balans, vandaar de term 'geheim'. Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit is van belang dat de activa waarin een stille of geheime reserve besloten ligt direct verkoopbaar zijn. Gemeenten kennen twee soorten stille/geheime reserves. Dit zijn stille/geheime reserves in financiële vaste activa (deelnemingen, aandelen) en stille/geheime reserves in de materiële vaste activa (bijv. gronden niet ingebracht in de grondexploitatie, panden etc.).

De reserve wordt in dit geval gevormd tussen het verschil in de boekwaarde en de geschatte opbrengstwaarde, voorop gesteld dat de gronden en gebouwen in kwestie 'verhandelbaar' zijn. In een groot aantal gevallen is dat niet het geval voor de gronden omdat de verhandelbaarheid wordt beperkt door de bestemming van de grond of door ongunstige ligging. Toch heeft de gemeente percelen die thans als weijtje in gebruik worden gegeven en een opbrengstwaarde hebben.

Omschrijving	Boekwaarde	Opbrengstwaarde
Overige gronden	€ 354.630,00	€ 354.630,00
Overige panden	€ 376.000,00	€ 5.847.000,00
Totaal	€ 730.630,00	€ 6.201.630,00

De overwaarde (verschil tussen de boekwaarde en de te verwachten opbrengstwaarde) bedraagt dus € 5.471.000,00 en wordt voor 40% (conform de Nota weerstandsvormogen en risicomanagement) meegerekend en is beschikbaar voor incidentele weerstandscapaciteit. Dat is een bedrag van € 2.188.400,00.

Financiële bezittingen

Onder de financiële bezittingen worden de deelnemingen in bedrijven verstaan. Bij de gemeente Goirle gaat het, zoals bij vrijwel alle gemeenten, om deelnemingen in bedrijven die het publiek belang dienen. Deze deelnemingen zijn doorgaans niet, dan wel nog niet, verhandelbaar.

In het licht van deze nota wordt thans van een voorzichtige prognose uitgegaan met betrekking tot de opbrengstwaarde.

Omschrijving	Boekwaarde	Opbrengrwaarde
Aandelen TWM	€ 204.201,00	€ 3.000.000,00
Aandelen BNG	€ 31.590,00	€ 31.590,00
Aandeel Brabant Water	€ 8.936,00	€ 8.936,00
Totaal	€ 244.727,00	€ 3.040.526,00

De overwaarde bedraagt € 2.795.799,00. Die waarde wordt voor 40% meegerekend en is beschikbaar voor incidentele weerstandscapaciteit. Dat is een bedrag van € 1.118.320,00. Dividenden uit aandelenbezit zijn structureel als opbrengst geraamd in de gemeentebegroting en kunnen in het bestek van deze nota dus niet worden meegeteld. Het betreft alleen een dividend van de aandelen bij de BNG.

Conclusie

De verwachte totale incidentele weerstandscapaciteit bedraagt thans:

Algemene weerstandsreserve	€ 1.892.886,00
Algemene reserve grondexploitatie	€ 611.022,00
Batig saldo jaarrekening 2017	€ 4.695.860,00
Onvoorzien incidenteel	€ 35.400,00
Stille en geheime reserves	€ 2.188.400,00
Financiële bezittingen	€ 1.118.320,00
Totaal	€ 10.541.888,00

Berekening structurele weerstandscapaciteit

In dit hoofdstuk worden de bestanddelen van de structurele weerstandscapaciteit bepaald. Het theoretisch kader als geschetst wordt ingevuld voor de specifieke situatie in Goirle. Ook daarbij wordt uitgegaan van de situatie per 1 januari 2018 dan wel de meest actuele gegevens.

Onvoorzien structureel

De stand van onvoorzien structureel is per 1 januari 2018: € 35.400,00. Dit bedrag is beschikbaar voor de structurele weerstandscapaciteit.

Begrotingsruimte

De gemeente Goirle verkeert niet in een dusdanige positie dat er structureel veel ruimte bestaat binnen de begroting. Voor de berekening van de weerstandscapaciteit telt alleen de ruimte in het huidige begrotingsjaar mee.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt per 1 januari 2018 op basis van de meest actuele cijfers: € 1.768.549,00. Dit bedrag is beschikbaar voor de weerstandscapaciteit indien zich structurele risico's voordoen. De dekking van deze risico's zal in eerste instantie gebeuren door middel van het aanspreken van de incidentele weerstandscapaciteit, maar bij de opstelling van de volgende begroting moet de dekking binnen de exploitatie worden gevonden. Lukt dit niet dan kan eventueel een beroep worden gedaan op de onbenutte belastingcapaciteit. Deze wordt bepaald door de ruimte die bestaat binnen de drie belangrijkste eigen inkomsten van de gemeente, te weten de onroerende zaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De laatste twee voor zover deze niet reeds kostendekkend zijn. In onderstaande tabel is een berekening van de belastingcapaciteit gemaakt.

Taakveld	Soort belasting	Opbrengsten begroting 2018	Maximum opbrengst 2018	Onbenutte capaciteit 2018
7.2.	Riolering			
	Rioolheffing	2.166.400	2.167.073	673
7.3.	Afval			
	Afvalstoffenheffing	1.585.638	1.582.009	-3.629
0.61	OZB Woningen			
0.62	OZB Niet Woningen			
	Onroerende-zaakbelastingen van woonruimten en overige panden	4.523.000	6.294.505	1.771.505
Totaal		8.275.038	10.043.587	1.768.549

De capaciteit is berekend op basis van de norm die uitgebreid is toegelicht in de Meicirculaire.

Kostenreductie

In het kader van het terugdringen op de begroting is al op vele fronten aan kostenreductie gedaan. Het is evident dat op dit onderdeel niet mag worden verwacht dat nog substantiële bedragen kunnen worden ingeboekt, zonder dat dit invloed zal hebben op bestaand beleid.

Conclusie

De verwachte totale structurele weerstandscapaciteit per 1 januari 2018 bedraagt:

Onvoorzien structureel	€ 35.400,00
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 1.768.549,00
Totaal	€ 1.803.949,00

Overzicht van de totale weerstandscapaciteit (incidenteel en structureel)

Algemene weerstandsreserve	1.892.886,00
Algemene reserve grondexploitatie	611.022,00
Batig rekeningsaldo 2017	4.695.860,00
Totaal reserves	7.199.768,00

Bij :	factor	
Onvoorzien incidenteel en structureel		70.800,00
Andere panden	0,40	2.188.400,00
Stille reserves financiële bezittingen		
Aandeel TWM en verwachte opbrengst	0,40	1.118.320,00
Onbenutte belastingcapaciteit		<u>1.768.549,00</u>
Weerstandscapaciteit, afgerond		<u>12.345.837,00</u>

3.2.3 Inventarisatie van de risico's

Bij de samenstelling van de beleidsnota Nota weerstandsvermogen en risicomanagement, die vastgesteld is in de gemeenteraad van 15 maart 2011, heeft een inventarisatie plaats gevonden van de mogelijke risico's die de gemeenten in het algemeen kunnen lopen. Deze cijfers zijn geactualiseerd voor de begroting 2018.

De risicokaart (zie het bijlageboek) is als volgt samengesteld:

- de kans dat zich een risico voordoet;
- de mate van inschatting van een risico. De inschatting gaat van goed, via redelijk, slecht naar niet in te schatten;
- betreft het een reguliere post of een niet reguliere post;
- het geschat financieel gevolg bij het voordoen;
- welke beheersingsmaatregelen van toepassing zijn en;
- het reëel financieel gevolg.

Op basis van die uitgangspunten komen we tot de volgende financiële risico's per programma en de paragrafen:

Omschrijving	Bedrag
Programma 1 Bestuur	132.024,00
Programma 2 Openbare orde en veiligheid	25.500,00
Programma 3 Ruimte	532.860,00
Programma 4 Sociaal domein	773.105,00
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	146.000,00
Paragraaf Bedrijfsvoering	571.282,00
Overhead	61.503,00
Paragraaf Financiering	0,00
Paragraaf bedrijfsvoering	0,00
Paragraaf Verbonden partijen	392.791,00
Paragraaf Grondexploitatie	<u>20.000,00</u>
Totaal	<u>2.655.065,00</u>

Voor een specificatie van deze bedragen wordt verwezen naar de risicokaart in het bijlagenboek.

Deze berekende risico's zijn aanmerkelijk lager dan die van 2017, namelijk ruim 1,3 miljoen lager en dat wordt voornamelijk veroorzaakt door de lagere ingeschatte risico's bij de grondexploitatie. De risico's in het kader van het sociaal domein zijn ook lager in geschat en voorts staat daartegenover staat de reserve sociaal domein van € 1.100.000,00.

De totale risico's zijn berekend op € 2.655.000,00. Ervan uitgaande dat de risico's zich niet tegelijkertijd zullen voordoen is rekening gehouden met 60% van de gekwantificeerde risico's en dat komt dan neer op 60% van € 2.655.000,00 is € 1.593.000,00.

Wij gaan er op dit moment vanuit dat de nieuwe taken in 2018 budgettair neutraal uitgevoerd kunnen worden. Wij zullen de Raad in de loop van 2018 informeren over de financiële consequenties van de budgetten in het kader van het sociale domein. In ieder geval geeft de door de raad ingestelde reserve sociaal domein ad € 1.100.000,00 nog ruimte om tijdelijke tegenvallers op te vangen.

Regio Hart van Brabant

Op 8 maart 2018 is door het algemeen bestuur een besluit genomen om de gemeentelijke bijdragen Jeugd 2017 vast te stellen conform de Zeherijkte begroting 2017. De verrekening van de werkelijke zorgkosten met de deelnemende gemeenten vindt plaats in 2018. De oorzaak hiervan ligt in het feit dat er nog diverse nadere analyses dienen plaats te vinden op de totale 'regionale deelbegroting jeugdhulp 2017' door de Regio Hart van Brabant. Daarnaast loopt nog een proces om met alle zorgaanbieders te komen tot een vaststellingsovereenkomst over de geleverde zorg in de jaren 2015 tot en met 2017. Volledigheidshalve melden we dat in de jaarrekening 2017 de best mogelijke inschatting van de zorgkosten is opgenomen.

Claim

In een bepaalde zaak heeft een aannemer de gemeente aansprakelijk gesteld voor het niet leveren van bouwrijpe grond. De claim bedraagt circa € 140.000,00. De exacte omvang van de claim is niet duidelijk. De aansprakelijkstelling dateert uit 2018.

Algemene conclusies

Als gemeente streven we na om de impact van de risico's te minimaliseren. Dit betekent dat we een weerstandsvermogen beogen dat tenminste voldoende is. Dat komt neer op een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit } 12.346}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit } 1.593} = 7,75$$

Op basis van deze berekening is de conclusie dat de weerstandscapaciteit ruimschoots voldoende is om de gekwantificeerde risico's op te vangen en hoger dan het gehanteerde uitgangspunt. Vorig jaar was de ratio 4,74.

3.2.4 Kengetallen

Overzicht kengetallen	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2016	2017	2017
A. Netto schuldquote in %	19,66%	57,72%	20,93%
B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen in %	20,03%	58,17%	21,29%
C. Solvabiliteitsratio in %	45,22%	39,30%	47,58%
D. Kengetal grondexploitatie in %	-7,26%	-3,16%	-6,52%
E. Structurele exploitatieruimte in %	0,31%	-1,00%	7,28%
F. Vaststelling gemeentelijke belastingcapaciteit in %	101,41%	95,25%	94,33%

De berekening van de diverse kengetallen wordt hieronder weergegeven.

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeenten ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote heeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Netto schuldquote in %	Realisatie 2016	Begroting 2017	Realisatie 2017
A. Totaal van de vaste schulden	31.314	28.148	28.148
B. Totaal saldo van de netto vlottende schulden	4.579	8.860	4.027
C. Totaal saldo van alle overlopende passiva	1.467	3.800	0
D. Totaal saldo van alle financiële vaste activa	-2.765	-2.697	-3.273
E. Totaal saldo van de uitzettingen korter dan 1 jaar	-20.353	-6.000	-13.440
F. Totaal saldo van alle liquide middelen	-434	0	-439
G. Totaal saldo van de overlopende activa	-533	-300	-379
Totaal	13.275	31.811	14.644
H. Gerealiseerd totaal saldo van de baten	67.540	55.115	68.989
	19,66%	57,72%	21,23%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c, van het BBV).

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen in %	Realisatie 2016	Begroting 2017	Realisatie 2017
A. Totaal van de vaste schulden	31.314	28.148	28.148
B. Totaal saldo van de netto vlottende schulden	4.579	8.860	4.027
C. Totaal saldo van alle overlopende passiva	1.467	3.800	0
D. Totaal saldo van alle financiële vaste activa	-2.513	-2.445	-3.024
E. Totaal saldo van de uitzettingen korter dan 1 jaar	-20.353	-6.000	-13.440
F. Totaal saldo van alle liquide middelen	-434	0	-439
G. Totaal saldo van de overlopende activa	-533	-300	-379
Totaal	13.527	32.063	14.893
H. Gerealiseerd totaal saldo van de baten	67.540	55.115	68.989
	20,03%	58,17%	21,59%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Solvabiliteitsratio in %	Realisatie 2016	Begroting 2017	Realisatie 2017
A. Het eigen vermogen	34.248	28.543	35.187
B. Het totaal aan alle passiva	75.734	72.625	73.730
	45,22%	39,30%	47,72%

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden zijn opgenomen op de balans tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs of marktwaarde indien deze lager is.

In onderdeel b van artikel 38 wordt gevraagd om 'onderhanden werk' te vermelden, hieronder vallen ook bouwgronden in exploitatie. Voor de berekening van dit kengetal wordt de bouwgrond in exploitatie gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17 onderdeel van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Grondexploitatie in %	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2016	2017	2017
A. Bouwgronden in exploitatie	-4.901	-1.740	-4.294
B. Totale baten	67.540	55.115	68.989
	-7,26%	-3,16%	-6,22%

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belasting inkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. In artikel 19 onderdeel c van het BBV wordt een overzicht gevraagd van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen. In artikel 19 onderdeel d wordt een overzicht gevraagd van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In artikel 23 van het BBV staat dat deze gegevens ook moeten worden verstrekt voor de meerjarenraming. Deze gegevens worden ook verstrekt bij de jaarrekening (zie artikel 19 BBV). Op basis van deze gegevens kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Daarbij wordt het saldo opgeteld van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

Structurele exploitatieruimte in %	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2016	2017	2017
A. Totale structurele lasten	67.289	56.267	64.284
B. Totale structurele baten	67.540	55.115	65.073
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	797	631	382
D. Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	752	1.232	700
E. Totale baten	67.540	55.115	68.989
	0,31%	-1,00%	1,60%

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage. De (ongewogen) gemiddelde woonlasten van gemeenten in 2016 - op basis van de cijfers van het Coelo - bedragen € 723,00. Het gemiddelde voor de jaren 2014 en 2015 is respectievelijk € 704,00 en € 716,00.

Vaststelling gemeentelijke belastingcapaciteit in %	Realisatie 2016	Begroting 2017	Realisatie 2017
A. OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	293,25	305,42	298,75
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	216,35	202,05	202,05
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	223,56	181,20	181,20
D. Eventuele heffingskorting	0,00	0,00	0,00
E. Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	733,16	688,67	682,00
F. Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin	723,00	723,00	723,00
	101,41%	95,25%	94,33%

Toelichting: de gehanteerde gemiddelde WOZ-waarde bij onderdeel A bedraagt € 250.000,00.

3.2.5 Beoordeling van de kengetallen in relatie tot de financiële positie

In 2017 zijn zowel de netto schuldquote als de netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen toegenomen ten opzichte van 2016.

De solvabiliteitsratio is gestegen ten opzichte van 2016 vanwege een stijging van het eigen vermogen en dat wordt voornamelijk veroorzaakt door het batig resultaat 2017.

Het kengetal voor de grondexploitatie is ten opzichte van 2016 gedaald omdat in 2017 rekening wordt gehouden met te maken kosten.

De structurele exploitatieruimte is ten opzichte van 2016 gedaald omdat de begroting 2017 een nadelig resultaat geeft van afgerond € 113.000,00.

Uit de kengetallen voor de belastingcapaciteit kunnen we afleiden dat de woonlasten in de gemeente Goirle tot en met 2016 iets boven het landelijk gemiddelde liggen. Vanaf 2017 komen die onder het landelijk gemiddelde te liggen vanwege de daling van de tarieven voor het rioolrecht en voor de afvalstoffenheffing

3.3 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Goirle is een groene gemeente en is trots op haar groen in de kernen en in het buitengebied. Om veilig te kunnen wonen, werken en recreëren, zijn kapitaalgoederen nodig: riolering, wegen, openbare verlichting, groen en openbare ruimte, speelvoorzieningen en gebouwen, sportterreinen en -accommodaties en de daarvoor benodigde GEO-informatie. De gewenste kwaliteit van die goederen is vastgelegd in beleidsplannen. Daarin geven we aan op welk niveau we dit kapitaal in stand willen houden en hoeveel dat kost.

3.3.1 Wegen

IBOR

De gemeente Goirle werkt op basis van Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR). De werkprocessen van de afdeling Realisatie & Beheer zijn gericht op een beheerbewuste planvorming van de openbare ruimte. De kwaliteit van de openbare ruimte bekijken we vanuit vier invalshoeken: Technische Waarde, Gebruikswaarde, Belevingswaarde en Milieuwaarde. Beheren van de openbare ruimte is zowel het onderhouden, het (her)inrichten en het reguleren van het gebruik. Vraagstukken in de openbare ruimte benaderen we vanuit het vertrekpunt 'van-ontwerp-tot-sloop' (levenscyclus). In 2017 is een wegininspectie uitgevoerd die dient als belangrijke basis voor ons wegonderhoud voor 2018 en verder.

Infraplanmethodiek

Het integrale beheer en onderhoud van de openbare ruimte is geprioriteerd met de Infraplanmethodiek. De infraplanmethodiek is een instrument om een integrale afweging te maken tussen infrastructurele projecten. We verbinden beheerdata van verschillende aandachtsgebieden (bijvoorbeeld de staat van het groen, riool en wegdek) met bijvoorbeeld parkeerbehoefte en een grote maatschappelijke druk voor een andere inrichting. Dit wordt aangevuld met waarnemingen van onze eigen beheerders (waaronder meldingen van het meldpunt). Zo streven we naar de meest effectieve inzet van publieke middelen.

Van gebiedsgewijs naar aspectsgewijs

In de jaren tussen 2006 en 2015 hebben we veel gebiedsgewijze projecten gerealiseerd. Vanaf 2016 heeft het aspectgewijze¹ groot cyclisch onderhoud meer prioriteit gekregen. Dit zal in de komende jaren vruchten afwerpen als het gaat om beheersing van projecten qua tijd en geld.

Beleidskaders

Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen staat beschreven in de volgende plannen:

- Verbreed Gemeentelijk Riolering Plan (vGRP) raadsbesluit 9 december 2014
- Wegen Beleids Plan raadsbesluit 9 december 2014
- Beleidsplan Openbare Verlichting raadsbesluit 31 januari 2012
- Groenstructuurplan raadsbesluit 11 maart 2014
- Beheerplan Openbaar Groen 2015-2025 raadsbesluit 23 september 2014
- Beleidsnota IBOR raadsbesluit 6 juli 2011
- Nota Speelruimte raadsbesluit 17 september 2013
- Gebouwenbeheerplan raadsbesluit 13 december 2016

We hanteerden op basis van de beleidsnota IBOR, zoals eerdere jaren, het kwaliteitsniveau B voor het dagelijks onderhoud in alle woonwijken, het centrum en de bedrijventerreinen.

¹ Aspectgewijs: groot cyclisch onderhoud van wegverhardingen, openbare verlichting of groen afzonderlijk uitgevoerd en niet integraal in samenhang met aanleg of vervanging van riolering.

3.3.1.1 Beleid

In december 2014 is het Wegenbeleidsplan 2014-2023 vastgesteld. Met de vaststelling van het wegenbeleid is besloten tot een verschuiving in het beleid van grootschalige renovaties tot meer groot en dagelijks onderhoud op kwaliteitsniveau B. Daartoe zijn de beheerbudgetten gestegen en de investeringen vanuit het infraplan (plan voor het realiseren van integrale grootschalige renovaties voor infrastructurele werken) dalen.

3.3.1.2 Voortgang gepland onderhoud

De volgende kapitaalswerken zijn uitgevoerd in 2017:

- Van Haestrechtstraat is gerenoveerd.
- Renovatie Vennenbuurt is afgerond.
- Daarnaast is het kruispunt Turnhoutsebaan/ Rillaersebaan en de rotonde Turnoutsebaan/ Poppelseweg aangelegd.

De volgende straten zijn herstraat:

- De Reitstraat.
- Truitje Toussaintdreef (gedeeltelijk).
- E.D. Dekkerdreef (gedeeltelijk).
- A. Staringsdreef (gedeeltelijk).
- Er is een start gemaakt met het herstraten van de Hoofdroute Riel.
- Verharden parkeerplaatsen Tilburgseweg met duurzaam hergebruik klinkers uit hoofdroute Riel (noord).

Naast deze grotere klussen worden diverse kleinere onderhoudswerken uitgevoerd, zoals het (gedeeltelijk) herstraten van een trottoir of weg en herstellen van kleinschalige schades en wortelopdruk. Deze herstelwerkzaamheden worden vaak uitgevoerd op basis van meldingen van bewoners bij het 'Meldpunt buurtbeheer'.

Voor het onderhoud van halfverharde wegen is structureel een budget meegenomen gelijk aan dat van vorig najaar maar dit budget staat steeds meer onder druk.

3.3.1.3 Omvang achterstallig onderhoud

Sinds begin 2015 wordt naast de monitoring van het Integraal beeldbestek ook de kwaliteit van verhardingen elke 4 weken op 50 locaties in de bebouwde kom gemonitord. In 2015 was er nog regelmatig sprake van lichte overschrijdingen van de beeldkwaliteit. In 2017 zijn er nauwelijks overschrijdingen waargenomen. Hieruit wordt geconcludeerd dat het onderhoud op orde is conform het vastgestelde beleid. De wegen voldoen aan beeldkwaliteit B.

Bij grootschalige renovaties vanuit het infraplan is sprake van een achterstand van zo'n 2 jaar. Het betreft een achterstand in de uitvoering van de planning.

Het betreft de projecten:

- 't Ven noord (voorbereidingen zijn gestart).
- Hoogeindseweg (voorbereidingen zijn gestart).
- Baronielaan (voorbereidingen zijn gestart).
- Pastorenbuurt (voorbereiding start 2018).

Projecten lopen mede vertraging op omdat door wijzigingen in de coalitie in 2016 projecten met hoge prioriteit zijn toegevoegd aan de planning (Hoofdroute Riel en de centrumcirculatieplan Tilburgseweg).

3.3.1.4 Financiële consequenties en vertaling in de jaarrekening

In de begroting en de meerjarenbegroting is rekening gehouden met de kapitaallasten van de investeringen voor infraplan wegen voor de jaren 2017 tot en met 2020. Deze lasten dienen meerjarig in de meerjarenbegroting meegenomen worden omdat ook salarislasten aan die projecten worden toegerekend. Het betreft de kapitaallasten van onderstaande investeringen:

Infraplan wegen

Infraplan wegen (IPW0) 2016-2019	€ 200.000,00
Infraplan wegen (IPW0) 2015-2018	€ 939.000,00

Voor de uitvoering van het wegenbeleidsplan 2014-2023 was voor 2017 een totaal krediet van € 1.139.000,00 beschikbaar gesteld.

2017 (incl. indexering): € 200.000,00 plus € 939.000,00
2018 (incl. indexering): € 200.000,00 plus € 962.000,00
2019 (incl. indexering): € 200.000,00 plus € 985.000,00
2020 (incl. indexering): € 200.000,00 plus € 1.009.000,00

Openbare verlichting € 123.000,00

Het beleidsplan Openbare verlichting 2011-2016 is vastgesteld door de gemeenteraad van 15 maart 2012. Daarbij is o.a. uitgegaan van lasten van investeringen voor achterstallige vervanging van de openbare verlichting. Voor 2017 was een uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld van € 123.000,00.

Cyclische vervanging van speeltoestellen € 26.000,00

Op basis van de Nota Speelruimte 2013 hebben we beoordeeld welke speelvoorzieningen in Goirle en Riel kunnen vervallen. In totaal neemt het areaal af met 12 speelplaatsen en circa. 27 speeltoestellen, wat een daling is van circa 15% tot 18%.

De Nota Speelruimte bevat een uitvoeringsplan tot en met 2015. In het plan is wel een doorkijk gemaakt naar de toekomst. Aangegeven is dat op grond van afschrijvingstermijnen en de jaarlijkse inspectie van de speeltoestellen tussen 2016 en 2020 nog een forse investering verwacht mag worden voor het vervangen van speeltoestellen.

In 2017 was het jaarlijkse bedrag van € 26.000,00 nodig voor cyclische vervangingen en renovatie.

3.3.2 Riolering

3.3.2.1 Beleid

Het te voeren beleid met betrekking tot riolering is in hoofdlijnen vastgelegd in het Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (vGRP 2015-2019). Dit plan is door de gemeenteraad vastgesteld op 9 december 2014.

3.3.2.2 Voortgang gepland onderhoud

Planvorming en onderzoek

In 2017 is de voortgang van het huidige vGRP geëvalueerd. Dit wordt begin 2018 aan de raad gepresenteerd. Op basis van het in 2016 opgestelde grondwatermeetplan zijn in 2017 de grondwatermeetpunten geïnstalleerd.

Preventief/ kleinschalig correctief onderhoud

Het regulier preventief en kleinschalig correctief onderhoud bestaat voornamelijk uit het reinigen en inspecteren van de diverse rioleringsobjecten. Dit zijn de kolken, hoofdriolering, (druk)rioolgemalen en bergbezinkbassins. Uit kostentechnische overweging zijn de perceel- en kolkaansluitingen hoofdzakelijk correctief onderhouden, op basis van meldingen bij het 'Meldpunt Buurtbeheer'.

Grootschalig onderhoud

In 2017 is grootschalige planmatig correctief onderhoud aan de hoofdriolering in een gedeelte van de Grootte Akkers uitgevoerd. Bij dit planmatig onderhoud zijn reparaties en renovaties aan de hoofdriolering uitgevoerd, om het functioneren te herstellen.

Investerings 2016 (uitgevoerd 2017)

De rioolgemalen Goirleseweg en Eikenlaan zijn gerenoveerd.

Binnen het project Van Haestrechtstraat is een regenwaterriool aangelegd, ter voorbereiding van een toekomstige "blauwe" ader richting de Nieuwe Ley.

Investerings 2017

- Het telemetrie-systeem, of gemalenbesturingssysteem voor de geautomatiseerde rioleringsobjecten is aanbesteed in 2017. De vervanging hiervan vindt in 2018 plaats.
- Om het functioneren van het gemaal Sporenring te verbeteren is deze klus voorbereid. De verwachting is, dat hiervoor een nieuwe persleiding aangelegd wordt in 2018.
- De voorbereiding van vervangende maatregelen voor de bergingszakken aan de Saelde en Abcovenseweg/Peter Bennesonstraat zijn in 2017 vervolgd.
- De uitvoeringsmaatregelen ter bestrijding van wateroverlast in Abcovenseweg en Beeksedijk zijn voorbereid en in 2018 worden deze verbetermaatregelen uitgevoerd.
- In combinatie met de reconstructie van de Tilburgseweg wordt de hoofdriolering gerepareerd. Nut, noodzaak en kansen met betrekking tot het scheiden van hemel- en afvalwater in deze straat is onderzocht.
- Gecombineerd met, of vooruitlopend op de wegwerkzaamheden in de Baronielaan en Hoogeindseweg wordt de riolering ter plaatse gerepareerd, of gerenoveerd. De uitvoeringswerkzaamheden starten in 2018.

3.3.2.3 Omvang achterstallig onderhoud

Planvorming en onderzoek

Er is geen achterstand op planvorming of onderzoek.

Preventief onderhoud

Er is geen achterstand op het regulier preventief en kleinschalig correctief onderhoud. In 2017 is aan de grotere gemalen door omstandigheden een onderhoudsronde minder uitgevoerd dan gepland. Dit heeft niet tot extra problemen geleid.

Investerings

In het vGRP was de omgeving van de Wermebossestraat opgenomen voor 2015. Door een hogere prioritering aan onder andere de Hoogeindseweg, Tilburgseweg, Baronielaan en Dorpsstraat Riel is de Wermebossestraat en haar omgeving uitgesteld.

3.3.2.4 Financiële consequenties en vertaling in de jaarrekening

In de begroting en de meerjarenbegroting is rekening gehouden met de kapitaallasten van de vervangingsinvesteringen in riolering. Het betreft de kapitaallasten van de onderstaande investeringen.

Infraplan riolering (IPR) 2017 - 2020 € 541.000,00

Vervanging riolering. Deze investeringspost wordt op basis van een jaarlijks vervangings- c.q. aanlegprogramma ingezet. Dit op basis van het door de gemeenteraad op 9 december 2014 vastgestelde vGRP. Koppeling met het Infraplan is mogelijk.

2017: € 541.000,00

2018: € 1.299.000,00

2019: € 244.000,00

2020: € 1.008.000,00

Infraplan riolering (IPR) 2017 - 2020 € 147.000,00

Vervanging gemalen, drukriolering en randvoorzieningen elektrisch/mechanisch. Deze investeringspost wordt op basis van een jaarlijks vervangings- c.q. aanlegprogramma ingezet. Dit op basis van het door de gemeenteraad op 9 december 2014 vastgestelde vGRP. Koppeling met het Infraplan is mogelijk.

2017: € 147.000,00

2018: € 96.000,00

2019: € 153.000,00

2020: € 144.000,00

3.3.3 Water

3.3.3.1 Beleid

Gezien de beperkte aanwezigheid van waterbouwkundige objecten, zoals grote watergangen, sluizen en havens in beheer van de gemeente, is hiervoor geen expliciet beleid vastgesteld. In het Verbreed Gemeentelijk Riolering Plan (vGRP 2015-2019) komen de onderwerpen berm sloten, hemelwater en grondwater aan de orde. Dit plan is door de gemeenteraad vastgesteld op 9 december 2014.

3.3.3.2 Voortgang gepland onderhoud

De watergangen in het beheer van de gemeente zijn in combinatie met de wegbermen onderhouden.

3.3.3.3 Omvang achterstallig onderhoud

Er is geen achterstallig onderhoud met betrekking tot watergangen.

3.3.3.4 Financiële consequenties en vertaling in de jaarrekening

De investeringen met betrekking tot water zijn meegenomen in de kredieten voor het onderdeel riolering.

3.3.4 Gebouwen

3.3.4.1 Beleid

Onze gebouwen zijn gericht op multifunctioneel gebruik. We beheren en onderhouden de gemeentelijke accommodaties (gebouwen en sportvoorzieningen) planmatig-rationeel. Dat betekent dat we, mede op basis van het 'Gebouwenbeheerplan Gemeente Goirle 2017- 2026', vooruit plannen. We voeren pas gerichte onderhoudsmaatregelen uit na een inspectie van de onderhoudsstaat. Zo houden we de gebouwen op duurzame wijze sober en doelmatig in stand.

3.3.4.2 Voortgang gepland onderhoud

In 2017 is aan de volgende accommodaties onderhoud gepleegd:

Gemeentehuis	binnenschilderwerk en stoffering;
Kringloopwinkel en milieustraat	buitenschilderwerk
Parkeergarage De Hovel	CO en LPG sensoren vervangen;
't Loket	buitenschilderwerk en vervanging dakbedekking;
Kinderdagverblijf Dikkie Dik	buitenschilderwerk;
Diverse wijkgebouwen	CV-installatie en vervanging dakbedekking;
Cultureel centrum Jan van Besouw	mechanische ventilatie, brandmeldinstallatie en het buitenschilderwerk;
Sportaccommodatie De Krim	vervanging dakbedekking.

3.3.4.3 Omvang achterstallig onderhoud

De vervanging van de dakbedekking op het jeugd- en jongerengebouw aan de Sint Jansstraat 1-01 te Goirle is uitgesteld. In onze centrumvisie is dit gebouw niet in stand gehouden. Voor het naast gelegen schoolgebouw aan de Sint Jansstraat 1-03 geldt hetzelfde. Dit schoolgebouw is in gebruik geweest als tijdelijke huisvesting voor basisschool "De Kameleon" en staat leeg sinds januari 2017.

3.3.4.4 Financiële consequenties en vertaling in de jaarrekening

In 2016 is het Gebouwenbeheerplan 2017-2026 door de gemeenteraad vastgesteld met de geschetste onderhoudsplanning en de hiermee gepaard gaande kosten. De reserve onderhoud gemeentegebouwen is opgeheven en een voorziening groot onderhoud gemeentegebouwen is hiervoor in de plaats gekomen. De voorziening groot onderhoud gemeentegebouwen is eenmalig gevuld met een bedrag van € 600.000,00 vanuit de AWR. Dit bedrag komt voort uit de verkoopopbrengsten van de woningen aan de Venneweg (voormalige conciërgewoning) en Kerkstraat 39 te Riel. Op basis van het gebouwbeheerplan is sprake van een structurele verhoging van de dotatie aan de voorziening groot onderhoud gemeentegebouwen van jaarlijks € 10.000,00, oplopend naar structureel € 255.000,00 in 2026.

3.4 Paragraaf financiering

Inleiding

De financieringsparagraaf is een instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. De paragraaf geeft aan hoe de gemeente Goirle haar activiteiten financiert, wat de gevolgen hiervan zijn voor de begroting (lees rentelasten) en welke risico's er worden gelopen. Verder wordt aangegeven binnen welke wettelijke kaders de gemeente Goirle op dit taakgebied haar werk moet doen.

Kaders

Wettelijke kaders worden vooral gevonden in de Wet financiering decentrale overheden (wet fido), de wet houdbare overheidsfinanciën (wet HOF), de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden en verder in de Gemeentewet en de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB).

In de Financiële verordening gemeente Goirle staat dat het college regels opstelt ter uitvoering van de financieringsfunctie en deze regels evenals de regels voor taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening vastlegt in een Treasurystatuut.

Het Treasurystatuut is leidraad voor de inrichting van de financieringsfunctie. Bij de inrichting van de financieringsfunctie staan beheersing van het rente-, debiteuren- en liquiditeitsrisico centraal.

Gezien de publieke taak van de gemeente moet bedachtzaam worden omgegaan met publieke middelen. Risicobeheersing is van groot belang. Daartoe worden renterisico's beheerst door de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Verder worden strikte eisen gesteld aan het uitzetten van liquide middelen: leningen en garanties mogen in principe alleen worden verstrekt voor de uitoefening van de publieke taak. Voor het overige moeten overtollige middelen worden aangehouden in 's-Rijks schatkist (verplicht schatkistbankieren) en blijven daar beschikbaar voor de uitoefening van de publieke taak.

3.4.1 Beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille

Dit onderdeel van de paragraaf financiering geeft een samenvatting van het gemeentelijk risicoprofiel. De risico's die de gemeente loopt zijn renterisico's op vaste schuld en vlottende schuld, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's, koersrisico's en debiteurenrisico's.

Omschrijving	Risico (Laag / Gemiddeld / Hoog)
Renterisico vlottende schuld	Laag
Renterisico vaste schulden	Gemiddeld
Kredietrisico	Gemiddeld
Liquiditeitsrisico	Laag
Koersrisico	Laag
Debiteurenrisico	Laag

Hierna wordt nader ingegaan op de diverse risico's.

3.4.2 Financieringsportefeuille

Onderstaand het overzicht met langlopende leningen. De gearceerde lening is doorgeleend aan GHV. De overige leningen zijn aangetrokken voor consolidatie waarbij kortlopende schulden zijn omgezet in een lening op lange termijn. De stand van de langlopende leningen bedraagt per 31 december 2017 afgerond € 28.147.711,00. In het bijlagenboek is een uitgebreider overzicht opgenomen.

Nr.	Datum rbs of B&W-besluit	Looptijd lening	Rente %	Restantschuld per 1-1-2017	Betaalde jaarrente 2017	Betaalde aflossing 2017	Restantschuld per 1-1-2018
1	16-03-1993	25	4,65	145.209,64	6.752,25	72.604,84	72.604,80
2	26-04-1994	40	2,46	308.956,26	7.600,32	13.850,52	295.105,74
3	11-12-2001	15	4,90	80.050,00	3.922,45	80.050,00	
4	27-08-2002	25	4,88	1.100.000,00	53.680,00	100.000,00	1.000.000,00
5	11-02-2003	25	4,50	960.000,00	43.200,00	80.000,00	880.000,00
6	16-12-2003	25	4,895	2.400.000,00	117.480,00	200.000,00	2.200.000,00
7	24-02-2004	25	4,660	2.080.000,00	96.928,00	160.000,00	1.920.000,00
8	09-11-2004	25	4,513	2.080.000,00	89.752,00	160.000,00	1.920.000,00
9	18-12-2012	5	0,990	1.000.000,00	9.900,00	1.000.000,00	
10	05-03-2013	6	2,050	4.200.000,00	86.100,00	600.000,00	3.600.000,00
11	24-02-2015	25	1,385	12.960.000,00	179.496,00	540.000,00	12.420.000,00
12	24-02-2015	25	1,385	4.000.000,00	55.400,00	160.000,00	3.840.000,00
Totaal				31.314.215,90	750.211,02	3.166.505,36	28.147.710,54

3.4.3 Financieringsbehoefte

Om de financieringsbehoefte te berekenen wordt de boekwaarde van de activa en de bouwgrondexploitaties per 1 januari 2017 afgezet tegen de som van het eigen vermogen, de voorzieningen en de langlopende leningen per 1 januari 2017. Per 1 januari 2017 is er een financieringsoverschot van afgerond € 15.010.442,00. Dit betekent dat er geen financieringsbehoefte is. De berekening wordt hieronder weergegeven:

Activa	2017
Boekwaarde activa per 1-1	59.578.833,41
Boekwaarde project gefinancierd	
Boekwaarde onderhanden werk grondexploitaties	-4.900.819,93
	54.678.013,48
Passiva	
Eigen vermogen (reserves)	34.247.864,77
Voorzieningen	4.126.374,52
Langlopende leningen stand per 1-1-2017	31.314.215,89
	69.688.455,18
Financieringsbehoefte/overschot (activa - passiva)	-15.010.441,70

Renterisico vlottende schuld c.q. kasgeldlimiet

Het kasgeldlimiet geeft aan hoeveel de gemeente met kort geld mag financieren. Simpel gezegd: het kasgeldlimiet is het bedrag dat je als gemeente "rood" mag staan bij de Bank voor Nederlandse Gemeenten. De ruimte van de kasgeldlimiet wordt zo volledig mogelijk benut alvorens wordt overgaan tot consolidatie van de netto vlottende schuld via het aantrekken van nieuwe vaste leningen. Het kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal = $8,5\% * € 57.180.951,00 = € 4.860.381,00$. In 2017 is het kasgeldlimiet niet overschreden.

Renterisico vaste schuld c.q. renterisiconormen

De renterisiconorm heeft tot doel het beheersen van renterisico's op vaste schuld door o.a. het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningenportefeuille en daardoor een stabiele rentelast te bewerkstelligen.

De renterisiconorm wordt voor de komende vier jaren berekend aan de hand van een percentage (momenteel 20%) van het begrotingstotaal van de gemeente. Het renterisico op de vaste schuld wordt berekend door te bepalen welk deel van de leningenportefeuille in enig jaar geherfinancierd moet worden door nieuw aan te trekken vaste geldleningen en voor welk deel van de vaste schuld de gemeente een wijziging van de rente op basis van de leningvoorwaarden niet kan beïnvloeden. De berekening van de renterisico's en de toets aan de renterisiconorm staan in onderstaande tabel.

Tabel 2 Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld periode 2017-2020

Bedragen x € 1.000	2017	2018	2019	2020
1a Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
2 Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0
3a Nieuw aangetrokken vaste schuld	0	0	0	0
3b Nieuw uitgezette lange leningen	0	0	0	0
4 Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a-3b)	0	0	0	0
5 Betaalde aflossingen	3.167	2.087	2.015	2.015
6 Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	0	0	0	0
7 Renterisico's op vaste schuld (2+6)	0	0	0	0
Berekening renterisiconorm				
8 Begrotingstotaal per 1 januari	57.181	57.181	57.181	57.181
9 Het vastgestelde percentage ter zake	20%	20%	20%	20%
10 Renterisiconorm (8x9)	11.436	11.436	11.436	11.436
Toets renterisiconorm				
10 Renterisiconorm (8x9)	11.436	11.436	11.436	11.436
7 Renterisico's op vaste schuld (2+6)	0	0	0	0
11 Ruimte boven/onder renterisiconorm (10-7)	11.436	11.436	11.436	11.436

De gemeente voldoet voor de jaren 2017 tot en met 2020 aan de renterisiconorm; de norm wordt niet overschreden.

3.4.4 Rentelasten externe financiering

De rentelasten voor de aangetrokken langlopende leningen bedragen € 716.685,00. Daar staan echter externe rentebaten ter hoogte van € 38.360,00 tegenover zodat de totaal aan de taakvelden door te berekenen externe rente € 678.325,00 bedraagt. De berekening staat hieronder gespecificeerd.

	2017	
Externe rente aangetrokken langlopende leningen	716.685,19	
Externe rente kortlopende financiering	0,00	
Externe rente aan te trekken langlopende financiering	0,00	
Externe rentebaten GHV	-6.334,14	
Externe rentebaten Sars	-734,53	
Externe rentebaten SVN	-30.950,89	
Externe rentebaten obligaties Willem II	-340,34	
Totaal door te rekenen externe rente	678.325,29	
Percentage externe financiering		
<u>Totaal door berekenen extra rente</u>	<u>678.325,00</u>	=2,17%
Totaal externe financiering	31.314.216,00	

3.4.5 Rentelasten interne financiering

In 2017 is het BBV gewijzigd. De gemeente mag rente toevoegen aan het eigen vermogen. De wijze waarop is geregeld in de rentenotitie BBV. Daar is gesteld dat als er wel een rentevergoeding over het eigen vermogen wordt berekend dan is deze vergoeding maximaal het rentepercentage dat is gebaseerd op het gewogen samenstel van de externe renteomslag over de lang- en kort aangetrokken financieringsmiddelen.

Interne rente	2017
Stand reserves per 1 januari	34.247.865,00
Gemiddeld rentepercentage externe financieringsmiddelen	2,17%
Rente over eigen vermogen	743.179,00

3.4.6 Renteresultaat

Doordat de gemeente Goirle interne rente rekent over de eigen financieringsmiddelen (het eigen vermogen) is er sprake van twee renteresultaten die ten gunste van de exploitatie komen, namelijk de bespaarde rente over het eigen vermogen en het rente-resultaat als gevolg van afronding van het renteomslag-percentage. Beiden worden hieronder uitgewerkt.

Bespaarde rente

De bespaarde rente is het verschil tussen de aan de taakvelden door te berekenen rente over het eigen vermogen (interne rente) en de rente die aan de reserves wordt toegevoegd. De bespaarde rente is een algemeen dekkingsmiddel ten gunste van het saldo.

Bespaarde rente	2017
Door te berekenen rente over eigen vermogen	743.179,00
Rentetoevoeging aan reserves	-562.153,00
Bespaarde rente ten gunste van het exploitatiesaldo	181.026,00

Renteresultaat als gevolg van afronding renteomslag

Door de in 2016 gewijzigde BBV-regelgeving wordt het renteomslag-percentage met ingang van de begroting 2017 afgerond op een half procent. De renteomslag-berekening komt uit op een percentage van 2,27%. Dit is afgerond naar 2,5%. Deze 2,5% wordt via de kapitaallasten doorberekend aan de taakvelden. Het positieve renteresultaat dat hierdoor ontstaat bedraagt € 233.467,00. Ook dit is een algemeen dekkingsmiddel.

Totaal renteresultaat

Totaal rente t.g.v. saldo	2017
Bespaarde rente	181.026,00
Rente-resultaat afronding renteomslag	233.467,00
Totaal rente t.g.v. het saldo	414.493,00

Voor meer informatie over de rente wordt verwezen naar de renteomslag-berekening in het bijlagenboek.

3.4.7 Wijze waarop rente wordt toegerekend

De BBV notitie rente 2016 is gebruikt voor de berekening van de renteomslag.

Via de renteomslag wordt zowel de externe rente over de langlopende leningen als de interne rente over het eigen vermogen via de kapitaallasten doorberekend aan de taakvelden.

Door de gewijzigde BBV-regelgeving ronden we het renteomslag-percentage met ingang van de begroting 2017 af op een half procent. De renteomslag-berekening komt voor 2017 uit op een percentage van 2,27%. Dit is afgerond naar 2,5%. Deze 2,5% is via de kapitaallasten doorberekend aan de taakvelden.

Voor de renteomslag-berekening verwijzen we naar het bijlagenboek.

3.5 Paragraaf bedrijfsvoering

3.5.1 Visie

Bedrijfsvoering is geen doel op zich, het is een belangrijk *middel* om de resultaten die het bestuur wil bereiken ook daadwerkelijk te realiseren. Een beleidsinhoudelijke visie en een visie op de organisatie vormen een samenhangend geheel. Ofwel: de organisatie moet passen bij en afgestemd zijn op de ambities en de daaraan gekoppelde doelstellingen die het bestuur voor ogen heeft.

Na de verkiezingen van 19 maart 2014 heeft de raad het bestuursakkoord vastgesteld: 'Een krachtige gemeente in een kansrijke regio met oog voor elkaar'. Een verdere vertaalslag hiervan is opgetekend in het collegeprogramma 'Eigen kracht en samenspel'. Het bestuursakkoord kent een rode draad die bestaat uit drie thema's: goede dienstverlening, samenwerking en openstaan voor initiatieven van inwoners. Ook in het collegeprogramma staan deze thema's en hun praktische uitwerking logischerwijs centraal. Daar waar de bedrijfsvoering kan en moet bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen, voerden we in 2017 verdere veranderingen door.

3.5.2 Organisatie en personeelsbeleid

Goirle werkt al op diverse punten samen met Hilvarenbeek en Oisterwijk of besteedt haar taken uit. Focus daarbij is altijd dat deze inzet moet leiden tot resultaat. In 2017 heeft de samenwerking met de gemeenten Hilvarenbeek en Oisterwijk zich verder ontwikkeld met meer regie op verdergaande ambtelijke samenwerking, onder meer door het verder uitwerken van de benoemde prioritaire thema's in de bestuurlijke visie op de samenwerking tussen Goirle, Hilvarenbeek en Oisterwijk. Belangrijk resultaat hierin is de samenwerking op het gebied van Personeel & Organisatie, die verder geïntensiveerd is. Hierdoor kan er per 1 januari 2018 worden gesproken van één werkeenheid Personeel & Organisatie voor de drie gemeenten.

In 2017 is het Individueel Keuze Budget (IKB) ingevoerd. Medewerkers kunnen zelf de keuze maken voor besteding van hun IKB en in welke maand ze dat wensen in het personeelsinformatiesysteem. Tevens kunnen medewerkers vanaf 2017 hun personeelsdossier digitaal inzien.

In 2017 is het onderzoek afgerond naar de mogelijke invoering van een Generatiepact. Gebleken is dat dit voor Goirle geen haalbare kaart was. Voornaamste reden hiervan was dat de vrijvallende formatie dusdanig versnipperd zou zijn dat herbezetting zoals voorzien niet mogelijk bleek. Dat zou leiden tot het ongewenste effect van verhoging van de werkdruk bij anderen.

3.5.3 Planning en control

In 2016 is gestart met de aanbesteding accountantsdiensten voor de samenwerkende gemeenten. Deze heeft geleid tot de gunning aan BDO voor 2017-2020. De (V)IC inrichting is verder geprofessionaliseerd. Voor 2018 gaan we samen met de accountant inzetten op aanvullingen/verbeteringen waar nodig en gewenst.

3.5.4 Informatisering en automatisering

In 2017 is het onderzoek afgerond naar een eventuele migratie van de ICT van Goirle; van de gemeente Tilburg naar Equalit. Voor meer informatie wordt verwezen naar de activiteiten van het speerpunt Intergemeentelijke Samenwerking op pagina 4. In 2017 heeft minister Plasterk besloten om te stoppen met het project Modernisering BRP. Daardoor komt er géén landelijke BRP. We houden een mogelijk vervolg in de gaten.

3.5.5 Informatieveiligheid en privacy

Informatiebeveiligingsbeleid, doelstellingen en ambities

De gemeente Goirle heeft informatieveiligheid en privacy hoog in het vaandel staan. De burgemeester zelf treedt op als portefeuillehouder in dezen. Er zijn duidelijke doelstellingen geformuleerd in het beleid ten aanzien van informatiebeveiliging en privacy, waaronder:

- Zorgvuldig omgaan met vertrouwelijke - en privacy gevoelige informatie.
- Betrouwbare en continue dienstverlening aan burgers en bedrijven.
- Voldoen aan wet- en regelgeving zoals de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming), de nieuwe Europese privacy verordening (wet) die op 25 mei 2018 effectief in werking is getreden.
- Het onderkennen en beheersen van eventuele (rest)risico's als onderdeel van haar beheersingsmodel (Governance, Risk en Compliancy).

De ambities van de gemeente Goirle ten aanzien van informatieveiligheid en privacy zijn hoog. Ultimo december 2018 wil Goirle de baseline informatieveiligheid Nederlandse gemeenten (BIG) hebben geïmplementeerd. Concreet betekent dit dat informatieveiligheid en privacy niet alleen aantoonbaar op procesniveau zijn geborgd, maar ook onderdeel uitmaken een cyclus van continue verbeteren (Plan-Do-Check-Act). Daarnaast legt Goirle verantwoording af over het taakveld informatieveiligheid aan de raad en via ENSIA aan departementen.

Ensia

Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke Planning & Control-cyclus. Hierdoor heeft het gemeentebestuur meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid en kan het hier ook beter op sturen.

Horizontale verantwoording

Met de resolutie "Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente" van 2013 hebben de gemeenten en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) afgesproken de Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG) te implementeren.¹ Deze baseline is nu de kern van de verantwoording over informatieveiligheid aan de gemeenteraad. De horizontale verantwoording bestaat uit de zelfevaluatie, een IT-audit, een verklaring van het College van B&W en een passage over informatieveiligheid in het jaarverslag.²

Verticale verantwoording

Over de BRP (Basisregistratie Personen), PUN (Paspoortuitvoeringsregeling Nederland), Suwinet (het systeem waarin gemeenten met overheidsinstanties informatie over burgers delen), BAG (Basisregistraties adressen en gebouwen), BGT (Basisregistratie grootschalige topografie) en DigiD moeten gemeenten ook verantwoording afleggen.³ Dit heet 'verticale verantwoording'. De horizontale verantwoording richting gemeenteraad vormt hiervoor de basis. De normen van de BIG en de specifieke normen van de BRP, PUN, Suwinet, BAG, BGT en DigiD zijn opgenomen in de zelfevaluatievragenlijst. In deze vragenlijst staan ook vragen over niet-informatieveiligheidsaspecten van genoemde stelsels, zodat deze niet op een apart moment beantwoordt hoeven te worden.

1. <https://vng.nl/onderwerpenindex/dienstverlening-en-informatiebeleid/informatieveiligheid/brieven/resolutie-informatieveiligheid-randvoorwaarde-voor-de-professionele-gemeente>

2. Zie de collegeverklaring informatieveiligheid meet zaaknummer 2017-006623

3. Deze afkortingen staan voor: BRP: BasisRegistratie Personen, PUN: Paspoort UitvoeringsRegeling, DigiD: Digitale persoonsIdentificatie, BAG: Basisregistratie Adressen en Gebouwen, BGT: Basisregistratie Grootschalige Topografie, Suwinet: Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen.

Single Information Audit

Uitgangspunt van ENSIA is de single information audit. De gemeente hoeft maar één keer per jaar deze zelfevaluatielijst in te vullen. De informatie wordt gebruikt voor de horizontale verantwoording richting gemeenteraad en de diverse verticale verantwoordingslijnen richting departementen.

In 2017 is hard gewerkt aan het verder professionaliseren van het taakveld informatieveiligheid, onder andere door de implementatie van de BIG. De burgemeester is in zijn rol als portefeuillehouder informatieveiligheid toegetreden tot de adviesraad van de informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten (IBD). Er is vooral veel aandacht besteed aan het structureel verhogen van de aandacht voor informatieveiligheid bij management en medewerkers. Via nulmeting informatieveiligheid is vastgesteld welke aandachtspunten extra moesten worden geadresseerd in de bewustwordingscampagne, waaraan alle medewerkers hebben deelgenomen. Naast plenaire bewustwordingsbijeenkomsten informatieveiligheid hebben alle medewerkers ook een verplicht e-learning curriculum informatieveiligheid doorlopen. Gesteld kan worden dat de bewustwording en aandacht voor informatieveiligheid in 2017 over de volle breedte significant is verbeterd.

De raad is op verzoek van de portefeuillehouder bijgepraat door de chief information security officer (CISO) en via raadsinformatiebrieven regelmatig geïnformeerd door de portefeuillehouder. Ook is één themabijeenkomst van de raad exclusief gewijd aan de taakvelden informatieveiligheid en privacy.

Ondanks alle inspanningen kan echter niet worden uitgesloten dat ook Goirle te maken krijgt met een stevig informatieveiligheidsincident zoals bijvoorbeeld een digitale inbraak (Engels: 'hack') of een majeur datalek. Het is zaak om hier met elkaar maximaal op voorbereid te zijn zodat eventuele schade tot een absoluut minimum beperkt kan blijven. 100% Veiligheid is in onze snel digitaliserende maatschappij echter een illusie.

Privacy

In 2017 waren twee onderwerpen dominant op privacy gebied:

1. Het verbeteren van de bescherming van persoonsgegevens bij de uitvoering van gedecentraliseerde regelgeving zoals de Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet.
2. Het implementeren van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) die vanaf 25 mei 2018 toegepast wordt.

Het beschermen van privacy spitst zich toe op:

- Voor welke doelen mag de gemeente welke persoonsgegevens van burgers en medewerkers gebruiken?
- Welke risico's kan het gebruik van de persoonsgegevens hebben voor de privésfeer en welke beveiligingsmaatregelen moet de gemeente daarom treffen?

Het laatste valt samen met informatiebeveiliging. De rol van privacy officer is in 2017 vervuld door degene die ook de CISO rol vervulde.

Over het eerste adviseert de functionaris gegevensbescherming (FG). Per september 2017 heeft de gemeente samen met de gemeenten Hilvarenbeek en Oisterwijk een FG aangesteld. De verplichting om zo'n functionaris te hebben is onderdeel van de AVG. De FG is een onafhankelijke interne toezichthouder en adviseur.

In 2017 is er één datalek gemeld aan de Autoriteit persoonsgegevens. Er zijn zes incidenten intern besproken die geen datalek waren, maar wel aanleiding gaven voor verbetermaatregelen.

3.5.6 Onderzoeken naar rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid

In 2017 is er een aanpassing gedaan in de verordening 213a (college onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid). Deze wijziging betrof het niet vooraf vaststellen van het aantal uit te voeren onderzoeken, maar onderzoeken in te stellen naar behoefte van het college. Dit heeft in 2017 niet tot een onderzoek geleid.

3.6 Paragraaf verbonden partijen

3.6.1 Visie en beleid

De gemeente Goirle heeft bestuurlijke en/of financiële belangen bij een aantal verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen.

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente Goirle zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. In deze paragraaf wordt ingegaan op de belangen die met de diverse verbonden partijen zijn gediend en de relatie met de in de begroting opgenomen doelstellingen.

Eind 2014 heeft de Commissie BBV een nieuwe notitie Verbonden partijen gepubliceerd

Die notitie geeft een overzicht van de relevante aspecten van verbonden partijen met betrekking tot de begroting, de verantwoording en governance vraagstukken voor gemeenten, provincies en waterschappen.

Voorts is het Besluit begroting en verantwoording in 2016 aangepast waarbij ook artikel 15 van het BBV gewijzigd is.

Het begrip **verbonden partij** is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en is in artikel 1 lid b als volgt gedefinieerd: *een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.*

In artikel 1 lid c wordt **financieel belang** gedefinieerd als: *een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.*

In artikel 1 lid d ten slotte wordt **bestuurlijk belang** gedefinieerd als: *zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht”.*

In de handreiking verbonden partijen van het Ministerie van BZK en het IPO (2005) is een toelichting gegeven op het bestuurlijk belang. Er is sprake van een bestuurlijk belang als een wethouder, raadslid of ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de verbonden partij plaatsneemt, of namens de gemeente stemt. Bij alleen een (niet benut) benoemingsrecht of voordrachtsrecht is er strikt genomen geen sprake van een verbonden partij. Ook indien niet namens de gemeente maar op persoonlijke titel zitting wordt genomen in een bestuur is er geen sprake van een verbonden partij.

Het is dus expliciet geregeld dat een verbonden partij een financieel belang én een bestuurlijk belang vertegenwoordigt. Indien het alleen om een financieel belang gaat, dan is er geen sprake van een verbonden partij. Uit de Nota van toelichting op de BBV kan worden afgeleid dat een organisatie waarin alleen een financieel belang bestaat als bedoeld in de hiervoor beschreven definitie, dit moet worden opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen. Indien het alleen gaat om een bestuurlijk belang moet dit worden beschreven in een programma en taakveld.

Verdere bepalingen zijn:

1. Artikel 5 BBV schrijft voor dat verbonden partijen niet geconsolideerd worden in de begroting en jaarstukken;
2. Art 9 lid 2 van de BBV regelt dat verbonden partijen verplicht moeten worden opgenomen in een aparte paragraaf Verbonden Partijen. Het is daarmee onderdeel van de beleidsbegroting- en rekening;
3. Artikel 15 BBV schrijft het volgende voor:
 - a. De paragraaf betreffende de verbonden partijen bevat ten minste:
 - o de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;

- b. de lijst van verbonden partijen die wordt onderverdeeld in:
 - o gemeenschappelijke regeling;
 - o vennootschappen en coöperaties;
 - o stichtingen en verenigingen;
 - o overige verbonden partijen.
2. In de lijst van verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:
- a. de wijze waarop de provincie onderscheidenlijk de gemeente een belang heeft in de verbonden partijen en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
 - b. het belang dat de provincie onderscheidenlijk de gemeenten in een verbonden partij heeft aan het begin en aan het eind van het begrotingsjaar;
 - c. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
 - d. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
 - e. de eventuele risico's, als bedoeld in artikel 11, eerste lid onder b van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie onderscheidenlijk de gemeente.

3.6.2 Onze verbonden partijen

A: Gemeenschappelijke regelingen

Regio Hart van Brabant

Aard verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Tilburg
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Burgemeester
Zeggenschap:	Onze burgemeester vertegenwoordigt het gemeentebestuur van Goirle in het algemeen bestuur van Hart van Brabant. Ieder van de acht deelnemende gemeenten heeft daarin één stem.
Openbaar belang:	De regeling heeft als doel om vanuit het beginsel van autonomie van het lokale bestuur: een overlegstructuur in te stellen en in stand te houden, die dient om de samenwerking tussen de deelnemende gemeenten vorm te geven; - rechtens verantwoording af te kunnen leggen over de besteding van (subsidie)gelden die door andere overheden, instellingen en/of bedrijven met het oog op die samenwerking worden toegekend; - samen te werken om regionale opgaven te identificeren en op basis daarvan gezamenlijke projecten te definiëren, initiëren en uit te voeren.
Relatie met programma:	1
Financieel belang:	Bijdrage naar rato van het aantal inwoners (t-1).
Bijdrage 2017	€ 70.026,33.

Ontwikkelingen in:	2015	2016	2017
Eigen vermogen per 31-12	343.000	143.000	39.000
Vreemd vermogen per 31-12	421.000	645.000	17.000
Jaarresultaat	387.000	123.000	1.178.000
Totaal passiva	1.151.000	911.000	1.234.000

Gemeentelijk risico: Gelet op het vermogen en de jaarlijkse bijdrage is het risico niet groot.

Toekomstige verwachting: Uit het meerjarenperspectief als geschetst in de begroting 2018 van Hart van Brabant blijkt de bijdrage voor 2018 € 4,07 per inwoner. Dit bedrag per inwoner is ten opzichte van 2017 in 2018 eerst geïndexeerd en vervolgens de bijdrage verhoogd met € 1,00 naar € 4,07.

Jeugdzorg regio Hart van Brabant

Aard verbonden partij: Onderdeel gemeenschappelijke regeling Hart van Brabant
Vestigingsplaats: Tilburg
Bestuurlijke vertegenwoordiger: Wethouder Marijo Immink
Zeggenschap: Wethouder Immink vertegenwoordigt het gemeentebestuur van Goirle in de bestuurscommissie Jeugd van Hart van Brabant. Ieder van de acht deelnemende gemeenten heeft daarin één stem.
Openbaar belang: De regeling heeft als doel de regionale samenwerking voor de jeugdhulp Hart van Brabant.
Relatie met programma: 4
Financieel belang: Er wordt afgerekend naar rato van werkelijk gebruik met inachtneming van lokale en regionale solidariteit.
Kosten 2017 € 4.395.572,00.

Gemeentelijk risico: Voor Jeugdhulp is sprake van opneinderegelingen, de kosten kunnen van jaar tot jaar fluctueren.
Toekomstige verwachting: Verder is er ter afdekking van de risico's een reserve sociaal domein. De budgetten die zijn toegekend door het Rijk worden ontvangen via een integratie uitkering. Vanaf 2019 zullen deze middelen worden gestort in de algemene uitkering. Door middel van lokaal beleid wordt gestuurd op de kosten voor Jeugdhulp.

Samenwerking ICT Tilburg

Aard verbonden partij: Lichte gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats: Tilburg
Bestuurlijke vertegenwoordiger: Burgemeester
Zeggenschap: Er is geen bestuur waar de gemeente aan deelneemt. Er is sprake van een contract.
Openbaar belang: Samenwerking op terrein van ICT.
Relatie met programma: Overhead
Financieel belang: Bijdrage in de kosten lichte gemeenschappelijke regeling.
Bijdrage 2017: € 709.055,19.

Ontwikkeling in:	2015	2016	2017
Eigen vermogen per 31-12	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Vreemd vermogen per 31-12	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Jaarresultaat	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Totaal passiva	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Gemeentelijk risico: Jaarlijks is een bedrag verschuldigd aan de gemeente Tilburg. Het jaarlijks budget wordt aangepast vanwege prijsstijgingen en mogelijk andere autonome factoren.

Toekomstige verwachting: De bijdrage zal jaarlijks stijgen als gevolg van autonome ontwikkelingen zoals loon -en/of prijsstijgingen.

Veiligheidsregio Midden en West-Brabant

Aard verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
 Vestigingsplaats: Tilburg
 Bestuurlijke vertegenwoordiger: Burgemeester
 Zeggenschap: Vertegenwoordiger in het algemeen bestuur.
 Openbaar belang: (verplichte) Samenwerking op het terrein van openbare veiligheid.
 Relatie met programma: 2
 Financieel belang: Jaarlijkse bijdrage o.b.v. inwoneraantal.
 Bijdrage 2017: € 1.024.454,56.

Ontwikkelingen in:	2015	2016	2017
Eigen vermogen per 31-12	20.159.000	19.833.000	20.219.000
Vreemd vermogen per 31-12	38.510.000	46.257.000	40.899.000
Jaarresultaat	1.187.000	2.790.000	3.497.000
Totaal passiva	59.856.000	68.880.000	64.615.000

Gemeentelijk risico: De risico's worden beperkt ingeschat. Bij de Veiligheidsregio was een reserve ingesteld om de jaarlijkse batige dan wel nadelige saldi te muteren. Dit standpunt is verlaten en er is vastgelegd dat de Veiligheidsregio geen algemene reserve nodig heeft. Eventuele voordelige dan wel nadelige saldi worden verrekend met de deelnemende gemeenten.

Toekomstige verwachting: De bijdrage per inwoner zal jaarlijks stijgen als gevolg van autonome ontwikkelingen zoals loon -en/of prijsstijgingen.

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant

Aard verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
 Vestigingsplaats: Tilburg
 Bestuurlijke vertegenwoordiger: Wethouder Guus van der Put
 Zeggenschap: Vertegenwoordiger in het algemeen bestuur. Gemeente is opdrachtgever.
 Openbaar belang: Samenwerking op het terrein van vergunningverlening en handhaving.
 Relatie met programma: 3
 Financieel belang: Bijdragen in de gemeenschappelijke regeling naar rato van ingebracht werk en aantal inwoners
 Bijdrage 2017: € 184.605,00.

Ontwikkelingen in:	2015	2016	2017
Eigen vermogen per 31-12	-760.000	794.000	2.954.000
Vreemd vermogen per 31-12	17.936.000	6.535.000	5.695.000
Jaarresultaat	- 2.126.000	4.023.000	3.807.000
Totaal passiva	15.050.000	11.352.000	12.456.000

Gemeentelijk risico: De jaarresultaten baren zorgen. Wanneer de OMWB de bedrijfsresultaten niet positief kan ombuigen zullen de deelnemers moeten bijdragen in de nadelige jaarresultaten.

Toekomstige verwachting: De jaarlijkse bijdrage zal stijgen voornamelijk vanwege autonome ontwikkelingen zoals loon- en prijsstijgingen of door het meer of minder inbrengen van uit te voeren taken.

Regionale Ambulance Voorziening Brabant Midden-West-Noord

Aard verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
 Vestigingsplaats: Tilburg
 Bestuurlijke vertegenwoordiger: Burgemeester
 Zeggenschap: Vertegenwoordiger in het algemeen bestuur.
 Openbaar belang: Samenwerking op het terrein van gezondheidszorg.
 Relatie met programma: 4
 Financieel belang: Bijdragen in de gemeenschappelijke regeling.
 Bijdrage 2017: Nihil.

Ontwikkelingen in:	2015	2016	2017
Eigen vermogen per 31-12	10.021.000	9.837.000	12.564.000
Vreemd vermogen per 31-12	26.410.000	21.192.000	27.306.000
Jaarresultaat	-/- 185.000	2.732.000	473.000
Totaal passiva	36.246.000	33.761.000	40.343.000

Gemeentelijk risico: De risico's worden beperkt ingeschat.
 Bijdrage 2017: Voor de jaren 2011 tot en met 2017 was geen bijdrage verschuldigd. De verwachting is dat er in de toekomst ook geen bijdrage verschuldigd zal zijn.

GGD Hart voor Brabant

Aard verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
 Vestigingsplaats: Tilburg
 Bestuurlijke vertegenwoordiger: Wethouder Harry van de Ven
 Zeggenschap: Zitting in bestuur gemeenschappelijke regeling.
 Openbaar belang: Samenwerking op het terrein van de openbare gezondheidszorg.
 Relatie met programma: 4
 Financieel belang: Bijdrage per inwoner.
 Bijdrage 2017: € 627.319,51.

Ontwikkelingen in:	2015	2016	2017
Eigen vermogen per 31-12	3.617.000	10.685.000	10.426.000
Vreemd vermogen per 31-12	12.972.000	10.334.000	8.902.000
Jaarresultaat	1.474.000	402.000	330.000
Totaal passiva	18.063.000	21.421.000	19.658.000

Gemeentelijk risico: Jaarlijks krijgen de gemeenten de financiële stukken zoals de begroting, voorjaarsnota en jaarrekening. De gemeente betaalt een bedrag per inwoner. Gelet op het vermogen van de GGD is het risico minimaal.

Toekomstige verwachting: De bijdrage zal stijgen binnen de afgesproken kaders.

Diamant-groep

Aard verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Tilburg
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder Theo van der Heijden
Zeggenschap:	Zitting in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling.
Openbaar belang:	Uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening.
Relatie met programma:	4
Financieel belang:	Bijdrage in het (mogelijk) nadelig resultaat.
Bijdrage 2017:	€ 2.837.404,00. Rijksuitkering is hetzelfde bedrag.

Ontwikkeling eigen vermogen per 31-12	2015	2016	2017
Eigen vermogen per 31-12	10.842.000	11.037.000	11.528.000
Vreemd vermogen per 31-12	19.242.000	18.876.000	19.889.000
Jaarresultaat	1.064.000	3.058.000	1.884.000
Totaal passiva	31.148.000	32.971.000	33.301.000

Gemeentelijk risico:	De rijksuitkering die de gemeente Goirle voor de sociale werkvoorziening krijgt wordt doorgesluisd als bijdrage aan de Diamantgroep. Het kan echter zo zijn dat de Diamant-groep in een jaar meer uitgaven heeft dan de ontvangen rijksuitkeringen met een nadelig resultaat als gevolg. De deelnemende gemeenten zullen naar rato van het aantal SW-ers moeten bijdragen in een eventueel nadelig resultaat van de Diamant-groep. Op basis van het Strategisch plan van Diamant-groep wordt in de meerjarenbegroting 2018-2020 voornamelijk geen gemeentelijke bijdrage verwacht.
Toekomstige verwachting:	Op basis van de kadernota voor de begroting 2018 van de Diamantgroep wordt rekening gehouden met een tekort vanaf 2018. Dat tekort kan naar verwachting in 2018 en 2019 nog opgevangen worden ten laste van de weerstandsreserve.

B: Vennootschappen en cooperaties

NV Brabant Water

Aard verbonden partij:	Deelneming
Vestigingsplaats:	Breda
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder Theo van der Heijden
Zeggenschap:	Aandeelhoudersvergadering.
Openbaar belang:	Veiligstellen van de belangen van de eigen inwoners in het verzorgingsgebied.
Relatie met programma:	Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vennootschapsbelasting
Financieel belang:	Totale waarde 40 aandelen € 8.936,71. Geen dividenduitkering.
Opbrengst 2017:	Niet van toepassing. Geen dividenduitkering.

Ontwikkelingen in:	2015	2016	2017
Eigen vermogen per 31-12	483.813.000	560.451.000	<i>n.n.b.</i>
Vreemd vermogen per 31-12	397.332.000	399.576.000	<i>n.n.b.</i>
Jaarresultaat	40.652.000	0	<i>n.n.b.</i>
Totaal passiva	921.797.000	960.027.000	<i>n.n.b.</i>

Gemeentelijk risico: Omdat er geen te ontvangen dividend is geraamd is het risico financieel gering.

Toekomstige verwachting: De verwachting is dat op termijn Brabant Water een dividend gaat uitkeren.

Bank voor Nederlandse Gemeenten

Aard verbonden partij: Deelneming

Vestigingsplaats: Den Haag

Bestuurlijke vertegenwoordiger: Wethouder Theo van der Heijden

Zeggenschap: Aandeelhoudersvergadering.

Openbaar belang: De BNG is de bank voor overheden en instellingen met een maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Relatie met programma: Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vennootschapsbelasting

Financieel belang: Waarde aandelen € 31.590,00 (12.636 x € 2,50 nominaal). De BNG keert jaarlijks dividend uit en levert daarmee een bijdrage aan de algemene middelen.

Opbrengrst 2017: € 20.723,04 (opbrengst op basis van dividenduitkering 2016).

Ontwikkelingen in: x 1.000,00	2015	2016	2017
Eigen vermogen per 31-12	3.937.000	4.117.000	4.560.000
Vreemd vermogen per 31-12	145.328.000	149.494.000	135.072.000
Jaarresultaat	226.000	369.000	393.000
Totaal passiva	149.491.000	153.980.000	140.025.000

Gemeentelijk risico: Het maximale risico dat de gemeente loopt is het wegvallen van de jaarlijkse dividenduitkering ter hoogte van € 12.500,00.

Toekomstige verwachting: Het batig saldo 2017 is hoger ten opzichte van 2016. Dit resulteert in een hogere dividend uitkering. In 2018 wordt uitgegaan van een nagenoeg gelijk dividend.

NV Tilburgsche Waterleiding Maatschappij

Aard verbonden partij: Deelneming

Vestigingsplaats: Tilburg

Bestuurlijke vertegenwoordiger: Wethouder Theo van der Heijden

Zeggenschap: Aandeelhoudersvergadering.

Openbaar belang: Veiligstellen van de belangen van de eigen inwoners in het verzorgingsgebied.

Relatie met programma: Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vennootschapsbelasting

Financieel belang: Waarde aandelen € 204.201,10 (450 x € 453,78 nominaal). Geen dividenduitkering.

Opbrengrst 2017: Niet van toepassing. Geen dividenduitkering.

Ontwikkeling in:	2015	2016	2017
Eigen vermogen per 31-12	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Vreemd vermogen per 31-12	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Jaarresultaat	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Totaal passiva	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Gemeentelijk risico: Omdat er geen te ontvangen dividend is geraamd is het risico financieel gering.

Toekomstige verwachting: TWM is feitelijk overgenomen door Brabant Water. Er is echter al jaren een geschil over de vergoeding van de overname van de eigendommen van TWM. Zie ook het volgende onderdeel in deze paragraaf.

C: Stichtingen en verenigingen

De gemeente Goirle heeft geen verbonden partij in deze categorie.

D: Overige verbonden partijen

De gemeente Goirle heeft geen verbonden partij in deze categorie.

3.7 Paragraaf grondbeleid

Het grondbeleid heeft invloed op en een relatie met de programma's voor ruimtelijke ontwikkeling, wonen, verkeer, cultuur, sport en recreatie en economische structuur. Het beleid is vastgelegd in de Nota Grondbeleid. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De relatie tussen de investeringen en de grondopbrengsten, maar vooral de financiële risico's (denk aan externe invloeden als marktomstandigheden en vertragingen bij ontwikkelingen) zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. In deze paragraaf gaan we daar nader op in.

3.7.1 Visie, beleid en wijze van uitvoering

Het grondbeleid heeft invloed op en een relatie met de programma's voor ruimtelijke ontwikkeling, wonen, verkeer, cultuur, sport en recreatie en economische structuur. Het beleid is vastgelegd in de Nota Grondbeleid. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De relatie tussen de investeringen en de grondopbrengsten, maar vooral de financiële risico's (denk aan externe invloeden als marktomstandigheden en vertragingen bij ontwikkelingen) zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. In deze paragraaf gaan we daar nader op in.

Conform artikel 16 van het BBV staan we in deze paragraaf grondbeleid stil bij de volgende punten:

1. De visie staat in de nota Grondbeleid die in 2013 door de raad is geactualiseerd. Die visie en ambitie houdt kort gezegd het volgende in:
 - regie hebben op de ruimtelijke ontwikkeling met het grondbeleid;
 - per situatie keuzes hebben over het in te zetten instrumentarium van het grondbeleid, zodat adequaat gehandeld wordt, met het oog op de beleidsdoelstellingen van de gemeente;
 - een transparant grondbeleid, met de nodige handelingsruimte voor het college als uitvoerend orgaan;
 - een gezonde financiële huishouding van de grondexploitaties en een voldoende weerstandsvermogen van de grondexploitatie door efficiënte en verantwoorde inzet van middelen en instrumenten.
2. Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
In de nota Grondbeleid is opgenomen dat de gemeente per locatie bepaald of er een actieve dan wel faciliterende grondpolitiek zal worden gevoerd. Bij een tweetal complexen - Boschkens en Heisteeg - voert de gemeente een actieve grondpolitiek. De keuze daarvoor is al jaren geleden gemaakt. Beide projecten zijn inmiddels in een vergevorderd stadium. Het project Boschkens is in 2016 uitgebreid met de locatie van Kompaan en de Bocht. Het complex Zuidrand is een project waar de gemeente faciliterend optreedt. Gelet op de ontwikkelingen in de woningmarkt is ervan afgezien om hier zelf gronden te verwerven. De gemeente stuurt hier op het realiseren van haar beleidsdoelen ten aanzien van woningbouw door middel van de visie die inmiddels door de marktpartijen is opgesteld en door middel van het bestemmingsplan.
3. Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
In 2017 is tussentijds winst genomen op basis van de aanbeveling van de commissie BBV welke zij heeft gedaan in de 'Notitie Grondexploitatie 2016'.

Tot 2017 werd conform de 'Nota Grondbeleid 2013' pas winst genomen wanneer minimaal 90% van het project was afgerond. Een aanbeveling van de commissie BBV overschrijft een lokale beleidsregel, daarom moet de Nota Grondbeleid in 2018 hierop worden aangepast. Deze zal tezamen met de 2 gemeenten (Hilvarenbeek en Oisterwijk) waarmee wordt samengewerkt, worden opgesteld.

4. De beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken; De beleidsuitgangspunten zijn te vinden in de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement alsmede in de nota Grondbeleid. De berekening van het weerstandsvermogen ten aanzien van de grondexploitatie is verderop in deze paragraaf uitgewerkt onder 3.7.4.

3.7.2 Prognose van de te verwachten resultaten

Begrippen:

Complexen in exploitatie:	exploitatie-opzet is aanwezig.
Boekwaarde:	waarde waarvoor de activa in de boeken staat en waarvoor ze vervolgens op de balans worden gezet.
Eindwaarde:	waarde bij het afsluiten van een exploitatie.

Complexen in exploitatie	Startdatum	Einddatum	Boekwaarde	Exploitatie-	Geraamd
			31-12-2017	opzet	
de Boschkens	1-1-2001	31-12-2022	4.149.525		3.323.804
Heisteeg (Ruimte voor Ruimte Riel)	1-1-2011	31-12-2018	144.003		54.674
Totaal			4.293.529	3.378.478	

	Boekwaarde	Geraamde nog	Geraamde nog	Geraamd	Geraamd
	31-12-2017	te maken	te realiseren	eindresultaat	eindresultaat
de Boschkens	-4.149.525	13.003.868	12.178.147	-6.361.173	-3.323.804
Heisteeg (Ruimte voor Ruimte)	-144.003	446.778	357.449	-288.170	-54.674
Totaal	-4.293.528	13.450.646	12.535.596	-6.649.343	-3.378.478

3.7.3 Toelichting complexen

Complexen in exploitatie

de Boschkens

In 2017 zijn verschillende projecten in Boschkens opgeleverd of in aanbouw genomen. Dat zijn:

- 41 woningen van AM in fase 6 (opgeleverd);
- 30 sociale huurwoningen van Leijstroom in fase 4a (opgeleverd);
- 33 woningen van het CPO-project in fase 4a (in aanbouw);
- 32 BPD (voormalig Bouwfonds) in fase 5 (in aanbouw).

Verder vinden er gesprekken plaats over het ontwikkelen van fase 4C. Ook is gestart met de voorbereiding van de herontwikkeling van de voormalige locatie Kompaan en de Bocht aan de Tilburgseweg 184.

Heisteeg

Met ontwikkelaar Van Wanrooij is een aanvullende overeenkomst gesloten over de verkoop van de twintig kavels. Alle twintig woningen zijn in 2017 opgeleverd.

3.7.4 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om mogelijke tegenvallers op te vangen zonder dat dit onmiddellijk invloed heeft op het beleid. Het gaat hierbij om de verhouding tussen de weerstandscapaciteit (dit is de financiële ruimte die zonder ingrijpende beleidswijzigingen beschikbaar is) en de aanwezige risico's.

Het weerstandsvermogen van de hele gemeente wordt uiteengezet in de paragraaf weerstandsvermogen. Vanwege de risico's die samenhangen met de grondexploitaties heeft gemeente Goirle in de Nota grondbeleid vastgelegd dat voor het grondbedrijf ook afzonderlijk het weerstandsvermogen berekend moet worden. Deze berekening wordt hieronder uiteen gezet.

Berekening weerstandsvermogen

1 Stand algemene reserve grondexploitatie per 1-1-2018	2.602.100
2 Geprognoseerd resultaat complexen grondexploitatie	0
3 Beschikbare weerstandscapaciteit (1+2)	2.602.100
60% geschatte risico's voor de komende jaren (claims),	
4 Zijnde de benodigde weerstandscapaciteit	15.000
5 Ratio weerstandsvermogen (3/4)	173,47

Wanneer het weerstandsvermogen tussen de 1 tot 1,4 maal (ratio) groter is dan de benodigde weerstandscapaciteit wordt gesproken van een gezond of ruim voldoende weerstandsvermogen.

4 Jaarrekening

4.1 Balans

ACTIVA	2017	2016
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>	-	-
<i>Materiële vaste activa</i>		
Investeringen met economisch nut	32.974.521	30.372.162
Invest ec.nut waarvoor een heffing kan worden geheven	18.577.965	18.483.925
Investeringen in openbare ruimte met maatschappelijk nut	8.940.385	7.682.235
	60.492.871	56.538.322
<i>Financiële vaste activa</i>		
Kapitaalverstrekking aan:		
- overige verbonden partijen	244.728	244.728
Leningen aan:		
- deelnemingen	4.538	6.807
Overige langlopende geldleningen	3.023.714	2.513.079
	3.272.980	2.764.614
Totale vaste activa	63.765.851	59.302.936
Vlottende activa		
<i>Voorraden</i>		
Bouwgronden in exploitatie	4.293.529-	4.900.820-
Overig onderhanden werk	-	12.160
	4.293.529-	4.888.660-
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar</i>		
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	6.526.391	14.012.051
Vorderingen op openbare lichamen	3.790.780	3.237.105
Overige vorderingen	3.122.856	3.103.974
	13.440.027	20.353.130
<i>Liquide middelen</i>		
Kas	7.664	7.651
Bank	430.965	426.010
	438.629	433.661
<i>Overlopende activa</i>	379.366	533.102
	379.366	533.102
Totaal vlottende activa	9.964.493	16.431.233
TOTAAL ACTIVA	73.730.344	75.734.169

PASSIVA	2017	2016
<u>Vaste passiva</u>		
<i>Eigen vermogen</i>		
Algemene reserves	11.055.907	9.677.575
Overige bestemmingsreserves	19.435.404	21.866.106
	<u>30.491.311</u>	<u>31.543.682</u>
Gerealiseerd resultaat	4.695.860	2.704.183
	35.187.171	34.247.864
<i>Voorzieningen</i>		
Verplichtingen en verliezen	2.478.093	2.732.331
Egalisatievoorzieningen	962.384	1.394.043
	<u>3.440.477</u>	<u>4.126.374</u>
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar</i>		
Onderhandse leningen van financiële instellingen	28.147.711	31.314.216
	<u>66.775.358</u>	<u>69.688.454</u>
Totaal vaste passiva		
<u>Vlottende passiva</u>		
<i>Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar</i>		
Banksaldi	72	63
Overige schulden	4.026.821	4.578.814
	<u>4.026.893</u>	<u>4.578.877</u>
<i>Overlopende passiva</i>	2.928.092	1.466.838
	<u>2.928.092</u>	<u>1.466.838</u>
Totale vlottende passiva	6.954.985	6.045.715
TOTAAL PASSIVA	73.730.343	75.734.169
Borg- en garantiestelling	62.679.169	62.862.869

4.2 Toelichting op de balans

4.2.1 Activa

ACTIVA

Vaste activa

<i>Immateriële vaste activa</i>	2017	2016
<u>Spec. materiële vaste activa met economisch nut</u>		

Materiële vaste activa

<u>Spec. materiële vaste activa met economisch nut</u>	2017	2016
Gronden en terreinen	1.736.191,33	1.736.154,23
Bedrijfsgebouwen	24.300.964,79	21.942.646,59
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	933.634,86	484.585,88
Woonruimten		
Machines, apparaten en installaties	2.978.141,78	3.134.825,33
Overige materiële vaste activa	3.025.588,41	3.073.949,58
	<u>32.974.521,17</u>	<u>30.372.161,61</u>

Het verloop van deze posten is als volgt:

	Gronden en terreinen	Bedrijfsgebouwen	Grond-, weg- en waterbouwk. werk
<u>MVA met een economisch nut</u>			
Boekwaarde 31 december 2016	1.736.154,23	21.942.646,59	484.585,88
Investerings	87.340,11	3.539.203,97	486.876,96
Desinvesteringen	345.815,60	127.929,00	
Afschrijvingen	258.512,59-	959.350,49	37.809,72
Extra afschrijvingen		93.606,28	18,26
Bijdrage van derden			
Duurzame waardeverminderingen			
Boekwaarde 31 december 2017	<u>1.736.191,33</u>	<u>24.300.964,79</u>	<u>933.634,86</u>
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	<u>258.512,59-</u>	<u>1.052.956,77</u>	<u>37.827,98</u>

	Woonruimten	Machines, app. en installaties	Overige mat. vaste activa
<u>MVA met een economisch nut</u>			
Boekwaarde 31 december 2016		3.134.825,33	3.073.949,58
Investerings		146.919,84	365.223,54
Desinvesteringen			
Afschrijvingen		303.603,39	413.584,71
Extra afschrijvingen			
Bijdrage van derden			
Duurzame waardeverminderingen			
Boekwaarde 31 december 2017		<u>2.978.141,78</u>	<u>3.025.588,41</u>
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen		<u>303.603,39</u>	<u>413.584,71</u>

<u>Specificatie invest. ec.nut waarvoor ter bestr. van kosten een heffing kan worden geheven</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Investerings waarvoor heffing kan innen	18.577.964,95	18.483.924,59

Het verloop van deze posten is
als volgt:

	Invest. waarvoor heffing kan innen
<u>MVA met een economisch nut</u>	
Boekwaarde 31 december 2016	18.483.924,59
Investerings	499.654,84
Desinvesteringen	652,91
Afschrijvingen	404.961,57
Extra afschrijvingen	
Bijdrage van derden	
Duurzame waardeverminderingen	
Boekwaarde 31 december 2017	<u>18.577.964,95</u>
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	<u>404.961,57</u>

<u>Specificatie materiële vaste activa met maatschappelijk nut</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	8.961.857,60	7.701.699,20
Machines, apparaten en installaties	1.266,83	2.111,38
Overige materiële vaste activa	-22.739,28	-21.575,18
	<u>8.940.385,15</u>	<u>7.682.235,40</u>

Het verloop van deze posten is als volgt:

	Grond-, weg- en waterbouwk.werk	Machines, app. en installaties	Overige mat. vaste activa
MVA met een maatschappelijk nut			
Boekwaarde 31 december 2016	7.701.699,20	2.111,38	21.575,18-
Investeringsen	4.612.454,02		3.583,25
Desinvesteringen	75.514,94		
Afschrijvingen	451.474,45	844,55	4.747,35
Extra afschrijvingen	2.825.306,23		
Bijdrage van derden			
Duurzame waardeverminderingen			
Boekwaarde 31 december 2017	<u>8.961.857,60</u>	<u>1.266,83</u>	<u>-22.739,28</u>

Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	<u>3.276.780,68</u>	<u>844,55</u>	<u>4.747,35</u>

	Totaal MVA economisch nut	Totaal MVA ec. nut met heffing	Totaal MVA maatschap. nut
Boekwaarde 31 december 2016	30.372.161,61	18.483.924,59	7.682.235,40
Investeringsen	4.625.564,42	499.654,84	4.616.037,27
Desinvesteringen	473.744,60	652,91	75.514,94
Afschrijvingen	1.455.835,72	404.961,57	457.066,35
Extra afschrijvingen	93.624,54		2.825.306,23
Bijdrage van derden			
Duurzame waardeverminderingen			
Boekwaarde 31 december 2017	<u>32.974.521,17</u>	<u>18.577.964,95</u>	<u>8.940.385,15</u>

Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	<u>1.549.460,26</u>	<u>404.961,57</u>	<u>3.282.372,58</u>

Financiële vaste activaSpecificatie kapitaalverstrekking door de gemeente:

	2017	2016
Kapitaalverstrekingen deelnemingen	244.727,81	244.727,81
Uitzettingen > 1 jaar	4.537,81	6.806,71
Overige lang lopende leningen	3.023.714,17	2.513.078,92
	3.272.979,79	2.764.613,44

Specificatie van het verloop van de financiële vaste activa:

	Boekwaarde per 1-1-2017	Toename in 2017	Afname in 2017	Boekwaarde per 31-12-2017
Deelnemingen:				
- Aandelen Brabant Water	8.936,71			8.936,71
- Deelname TWM holding BV	204.201,10			204.201,10
- Aandelen NV BNG	31.590,00			31.590,00
	244.727,81	0,00	0,00	244.727,81
Uitzettingen > 1 jaar:				
- Obligaties Willem II	6.806,71		2.268,90	4.537,81
	6.806,71	0,00	2.268,90	4.537,81
Overige langlopende leningen:				
- Renteloze geldlening SARS	139.764,31			139.764,31
- Geldlening SARS	113.005,85		5.309,30	107.696,55
- Renteloze geldlening GHV	136.134,06			136.134,06
- Geldlening GHV	216.269,30		9.695,36	206.573,94
- Aanvullende lening GHV	41.216,41		1.847,74	39.368,67
- Gemeenterekening Goirle SVn	1.864.595,74	24.095,27		1.888.691,01
- Geldlening SCAG	177.991,62	3.392,38		181.384,00
- Verstrekte lening stg Kredietbank NL	100.000,00			100.000,00
- Blijverslening SVn		500.000,00		500.000,00
- Duurzaamheidslening Svn				0,00
	2.788.977,29	527.487,65	16.852,40	3.299.612,54
Voorziening renteloze leningen SARS en GHV				
	275.898,37-			275.898,37-
	2.513.078,92	527.487,65	16.852,40	3.023.714,17

De gemeenteraad heeft in haar vergadering van 11 juli 2017 besloten om eenmalig € 500.000,00 te storten in een 'Blijversfonds' bij de SVn. Dit bedrag is voor dit doel bij de vaststelling van de jaarrekening 2016 bij de resultaatbepaling bestemd.

Door € 500.000,00 beschikbaar te stellen voor blijversleningen via SVn, ontstaat een revolverend fonds. Leningen worden vanuit dit fonds verstrekt. Rente en aflossingen komen terug in het fonds waardoor weer nieuwe leningen kunnen worden verstrekt.

Vlottende activa

<u>Specificatie:</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Vorraden	-4.293.528,74	-4.900.819,93
Uitzettingen looptijd < 1 jaar	13.440.027,30	20.353.129,93
Liquide middelen	438.629,44	433.661,28
Overlopende activa	379.363,74	533.103,87
Totaal vlottende activa	<u>9.964.491,74</u>	<u>16.419.075,15</u>

Vorraden

Specificatie onderhanden werk

	Boekwaarde 1-1-2017	Vermeerde- ringen	Verminde- ringen	Winstneming	Boekwaarde 31-12-2017
<u>Bouwgronden in exploitatie</u>					
de Boschkens	-4.690.885	1.579.780	4.704.464	3.666.043	-4.149.525
Heisteeg (Ruimte voor Ruimte)	-209.935	97.144	281.429	250.217	-144.003
	<u>-4.900.820</u>	<u>1.676.924</u>	<u>4.985.892</u>	<u>3.916.260</u>	<u>-4.293.529</u>

	Boekwaarde 31-12-2017	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd eindresultaat (nominale waarde)	Geraamd eindresultaat (contante waarde)
de Boschkens	-4.149.525	13.003.868	12.178.147	-6.361.173	-3.323.804
Heisteeg (Ruimte voor Ruimte)	-144.003	446.778	357.449	-288.170	-54.674
Totaal	<u>-4.293.528</u>	<u>13.450.646</u>	<u>12.535.596</u>	<u>-6.649.343</u>	<u>-3.378.478</u>

* Gehanteerde uitgangspunten en overige toelichting:

- Rentetoerekening 2,00%
- Opbrengstindex 0%, prijsindex 3%
- Op grond van BBV zijn de geplande stortingen in reserves uit de nog te maken kosten gehaald
- Negatieve boekwaarde betekent dat er meer opbrengsten dan kosten zijn geweest

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
<u>Uitzettingen in 's Rijks schatkist</u>	6.526.391,31	14.012.050,95
<u>Vorderingen op openbare lichamen</u>	3.790.779,99	3.237.105,37
<u>Overige vorderingen:</u>		
- belastingvorderingen	1.547.420,41	1.782.013,53
- vorderingen op derden	1.734.271,94	1.519.414,14
	<u>3.281.692,35</u>	<u>3.301.427,67</u>
<u>Af voorziening oninbaarheid voor:</u>		
- belastingdebiteuren	74.679,41-	74.747,91-
- overige debiteuren	84.156,94-	122.706,15-
	<u>158.836,35-</u>	<u>197.454,06-</u>
Totaal overige vorderingen	3.122.856,00	3.103.973,61
Totaal uitzettingen looptijd korter dan één jaar	<u>13.440.027,30</u>	<u>20.353.129,93</u>

Liquide middelen

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Kas	7.664,21	7.651,17
B.N.G. algemeen	429.921,23	425.553,86
Rabobank	1.044,00	456,25
	<u>438.629,44</u>	<u>433.661,28</u>

Overlopende activa

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	<u>379.363,74</u>	<u>533.101,87</u>

4.2.2 Passiva

PASSIVA

Vaste passiva

<i>Eigen vermogen</i>	2017	2016
Algemene reserves	11.055.906,53	9.677.575,19
Bestemmingsreserves	19.435.404,16	21.866.106,36
Totaal reserves	30.491.310,69	31.543.681,55
Resultaat	4.695.860,00	2.704.183,22

Specificatie en verloop van de reserves:

Reserves	Stand per 01-01-2017	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand per 31-12-2017
610001 algemene reserve	2.875.000,00	0	0	2.875.000,00
610002 algemene weerstandsreserve	4.201.684,06	2.332.874,83	955.751,83	5.578.807,06
610003 algemene reserve grondexploitatie	2.600.891,13	13.039,34	11.831,00	2.602.099,47
<i>Algemene Reserves</i>	<i>9.677.575,19</i>	<i>2.345.914,17</i>	<i>967.582,83</i>	<i>11.055.906,53</i>
620001 reserve overgehevelde budgetten	1.303.027,00	607.560,00	1.303.027,00	607.560,00
620002 reserve festiviteiten unieke p	10.040,00	5.100,00	0	15.140,00
620003 reserve onderhoud Turnhoutsebaan	2.100.000,00	0	0	2.100.000,00
620004 dekkingsreserve kapitaalslasten*	283.222,63	752.175,93	22.986,25	1.012.412,31
620006 reserve groen	20.819,14	0	20.819,14	0,00
620007 reserve monumenten	45.378,00	0	0	45.378,00
620008 reserve impuls OR	22.197,63	0	0	22.197,63
620009 reserve Turnhoutsebaan	4.957.556,03	107.578,97	2.802.640,95	2.262.494,05
620011 reserve egalisatie leges omgev	850.261,00	0	0	850.261,00
620012 reserve dekking kapitaallasten*	1.420.280,98	30.820,10	258.411,29	1.192.689,79
620013 reserve parkeerplaatsen	23.312,77	0	0	23.312,77
620014 reserve verfraaiing gemeente	161.072,86	73.234,50	18.974,97	215.332,39
620015 reserve volkshuisvesting	233.435,25	0	0	233.435,25
620016 reserve 't loket	29.394,45	0	0	29.394,45
620017 reserve huisvesting onderwijs	1.637.822,44	0	90.551,00	1.547.271,44
620018 reserve cultureel centrum	7.095.958,20	153.982,29	329.000,00	6.920.940,49
620019 reserve incidentele subsidies	10.856,20	0	4.672,91	6.183,29
620020 reserve transitie WMO/AWBZ	55.549,00	0	55.549,00	0,00
620023 reserve sociaal domein	1.100.000,00	0	0	1.100.000,00
620024 reserve bovenwijkse voorzieningen	505.922,78	10.978,52	265.500,00	251.401,30
620025 reserve blijverslening	0	500.000,00	0	500.000,00
620026 reserve duurzaamheidslening	0	500.000,00	0	500.000,00
<i>Overige Bestemmingsreserves</i>	<i>21.866.106,36</i>	<i>2.741.430,31</i>	<i>5.172.132,51</i>	<i>19.435.404,16</i>
Totaal reserves	31.543.681,55	5.087.344,48	6.139.715,34	30.491.310,69

* verloopoverzicht afname reserves ter dekking van afschrijvingen:

620004 dekkingsreserve kapitaalslasten:

kapitaallasten investering restauratie kapel CC	15.086,25
afschrijvingslasten renovatie brandweerkazerne Goirle	7.900,00
totale afname reserve 620004	22.986,25

620012 reserve dekking kapitaallasten

kapitaallasten gerenoveerde sportparken	258.411,29
totale afname reserve 620012	258.411,29

Toelichting op de reserves

In de balans worden de reserves onderscheiden naar:

1. de algemene reserves en de;
2. overige bestemmingsreserves;

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Bij de gemeente Goirle worden onder de algemene reserves gerangschikt:

1. de algemene reserve;
2. de algemene weerstandsreserve;
3. de algemene reserve grondexploitatie.

Alle andere reserves worden gerangschikt onder de overige bestemmingsreserves.

Artikel 54 van de BBV vermeldt verder dat in de toelichting op de balans ook de aard en reden van elke reserve en de toevoegingen en onttrekkingen daaraan worden toegelicht.

Per reserve wordt het verloop gedurende het jaar in overzicht weergegeven waaruit blijken:

1. het saldo aan het begin van het jaar;
2. de toevoegingen en of onttrekkingen via de resultaatbestemming bij de programmarekening;
3. de toevoegingen of onttrekkingen uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het voorgaande jaar;
4. de verminderingen in verband met afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd;
5. het saldo aan het einde van het jaar.

610001 Algemene reserve (artikel 43-1-a)

Dit is de geblokkeerde algemene reserve omdat de rente als dekkingsmiddel in de exploitatie wordt gebruikt. Deze reserve is in 2017 niet gewijzigd en de stand van de reserve is per ultimo 2017 € 2.875.000,00.

610002 Algemene weerstandsreserve

Dit is de 'zogenaamde' vrije reserve. Deze bedroeg per ultimo 2016: € 4.201.684,06.

In 2017 hebben de volgende mutaties in de AWR plaats gevonden:

Specificatie van de toevoegingen:

1.	toegevoegde rente aan de AWR	€	91.176,54
2.	toevoeging aan de AWR vanwege de toegerekende rente van de overige reserves	€	134.699,47
3.	batig saldo 2016	€	1.704.183,22
4.	terugstorting in de AWR vanuit de voorziening afval	€	282.000,00
5.	opbrengst grondverkopen, Thermen	€	94.950,00
6.	opbrengst grondverkopen , overige	€	25.865,60
Totaal toevoegingen aan de AWR		€	2.332.874,83

Uit deze reserve worden onttrokken incidenteel geraamde lasten uit de primaire begroting en voorts de incidentele lasten uit het activiteitenplan 2017 die door de raad zijn toegekend. Verder worden bedragen uit deze algemene weerstandsreserve onttrokken op basis van raadsbesluiten uit 2017.

Specificatie van de onttrekkingen:

Wachtgelden wethouders	84.502,82
Formatie aov/handhaving	74.216,19
Duurzaamheid, formatie	53.184,68
Duurzaamheid, activiteiten	24.819,16
Extra inzet formatie tbv duurzaamheid	65.529,54
Extra bijdrage Omgevingsdienst	15.631,00
Samen sterk in het Buitengebied	7.500,00
Onvoorziene uitgaven incidenteel beveiliging	8.569,76
Inc. lasten 2017, nieuwe dienstverlening/zgw, advieskosten	34.511,90
Inc. lasten 2017, nieuwe dienstverlening/zgw. licenties	20.000,00
Inc. lasten 2017, nieuwe dienstverlening/zgw, netwerk	15.000,00
Inc. lasten 2017, nieuwe dienstverlening/zgw, uitbestede ww	18.065,75
Inc. lasten 2017, nieuwe dienstverlening/zgw, overige	8.485,00
Inc. lasten 2017, voetgangsoversteekplaats	25.000,00
Inc. lasten 2017, aanbrengen laanstructuur	40.000,00
Inc. lasten 2017, inrichting taalpunt analfabetisme	9.000,00
Inc. lasten 2017, aandacht voor basiskracht	75.000,00
Inc. lasten 2017, bodemkwaliteitskaart	2.290,00
GVVP, Kruispunt Hoogeindseweg/Wittendijk	1.572,00
GVVP, Schoolomgeving de Keijzer	18.048,78
Infobeveiliging, advieskosten	3.907,50
Infobeveiliging, licenties	4.210,20
Vorbereidende werkzaamheden Vromans/Karwei	123,47
Aanpassing hal en spreekkamers gemeentehuis	82.406,28
Verplaatsen van 't Loket	11.200,00
Scouting Riel	28.266,00
Goolse democratie	6.789,33

Burap voormalig personeel	25.282,00
Burap, budget Samenwerking	5.161,46
Subsidie SCAG 2016	45.782,00
Subsidie SCAG 2017	34.394,00
Burap, budget samenwerking overheveling	20.000,00
Kosten i.v.m. verkopen/aankopen gronden, uren Ontwikk.	33.562,50
Kosten i.v.m. verkopen/aankopen gronden, uren R&B	2.340,00
Overhead uren Ontwikkeling/R&B	35.177,50
Kosten i.v.m. verkopen/aankopen gronden,	1.232,76
Kosten i.v.m. verkopen/aankopen gronden,	3.071,00
Adviezen in verband met aan- en verkopen	11.919,25
Totaal uitgaven 2017 ten laste van de AWR	955.751,83

Het saldo van de AWR is per ultimo 2017 € 5.578.807,06.

610003 Algemene reserve grondexploitatie

Deze reserve is bedoeld als weerstandsvermogen voor de risico's verband houdend met de grondexploitatie. Uit de grondnota blijkt welke hoogte de algemene reserve grondexploitatie dient te hebben. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar hetgeen gesteld is in hoofdstuk II.b.

Aan de reserve wordt de 'bespaarde' rente toegevoegd die aan deze reserve wordt toegerekend. Deze storting voor het onderdeel bespaarde rente wordt gecorrigeerd met € 43.400,00 omdat dit bedrag als structureel dekkingsmiddel is opgenomen (rentepercentage= 2,17% x € 2 miljoen). De bespaarde rente is € 56.439,34 zodat er per saldo een toevoeging aan deze reserve plaats vindt van € 13.039,34.

De onttrekking ad € 11.831,00 heeft betrekking op de lasten vennootschapsbelasting grondexploitatie. Het saldo van deze reserve bedraagt per ultimo 2017 : € 2.602.099,47.

71000 Saldo van de jaarrekening

Het saldo van de jaarrekening 2016 ad € 2.704.183,22 is na de storting van 2 x € 500.000,00 in respectievelijk de reserve blijverslening en de reserve duurzaamheidslening, conform bestendig beleid toegevoegd aan de algemene weerstandsreserve. Dat is dus een bedrag van € 1.704.183,22. Het batig saldo 2017 wordt in afwachting van de bestemming van het resultaat bij het vaststellen van de jaarrekening als saldo gepresenteerd.

Overige bestemmingsreserves (artikel 43-1-c)

620001 Reserve overgehevelde budgetten

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2016 is een budget van € 819.997,00 overgeheveld van 2016 naar 2017 en in deze reserve gestort.

Dit overgehevelde budget van 2016 naar 2017 is meteen weer beschikbaar gesteld. Als van de vrijval weer een gedeelte overgeheveld dient te worden naar 2017 dan is dat weer opgevoerd en gestort in deze reserve. In de reserve is ook vrij gevallen het bedrag ad € 483.030,00 dat is gereserveerd voor de aanpak van de Tilburgseweg.

Van de budgetten die in 2017 niet zijn gebruikt is een bedrag van € 607.560,00 gestort in deze reserve.

Onderstaand het overzicht van de overheveling van 2016 naar 2017 en de overheveling van 2017 naar 2018:

Tabel budgetoverhevelingen**Recapitulatie Programma 1: Bestuur**

	Bedrag 2016	Kostenplaats	Bedrag 2017
0.1 Bestuur	0,00	60100001	20.000,00
Totaal	0,00		20.000,00

Recapitulatie Programma 2: Openbare orde en veiligheid

	Bedrag 2016	Kostenplaats	Bedrag 2017
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	20.000,00	11100001	0,00
Totaal	20.000,00		0,00

Recapitulatie Programma 3: Ruimte

	Bedrag 2016	Kostenplaats	Bedrag 2017
2.1 Verkeer en vervoer	0,00	62100007	25.000,00
3.1 Economische ontwikkeling	5.000,00	63100001	0,00
8.1 Ruimtelijk beleid	19.000,00	68100001	0,00
8.1 Ruimtelijk beleid	25.700,00	68100003	0,00
5.5 Cultureel erfgoed	5.000,00	65500001	0,00
7.2 Riolering	86.010,00	67200001	0,00
8.3 Wonen en bouwen	20.000,00	68300002	0,00
7.4 Milieubeheer	14.000,00	67400006	0,00
Totaal	174.710,00		25.000,00

Recapitulatie Programma 4: Sociaal domein

	Bedrag 2016	Kostenplaats	Bedrag 2017
5.1 Sportbeleid	49.824,00	Diversen	0,00
5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie	0,00	65300009	750,00
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	45.057,00	Diversen	49.749,00
6.2 Wijkteams	0,00	16200001	100.000,00
6.3 Inkomensregelingen	0,00	Diversen	16.500,00
6.5 Arbeidsparticipatie	353.638,00	Diversen	266.870,00
7.1 Volksgezondheid	3.700,00	67100006	0,00
Totaal	452.219,00		433.869,00

Recapitulatie Algemene dekkingsmiddelen

	Bedrag 2016	Kostenplaats	Bedrag 2017
Totaal	0,00		0,00

Recapitulatie Overhead

	Bedrag 2016	Kostenplaats	Bedrag 2017
0.4 Overhead	12.500,00	60400032	0,00
0.4 Overhead	10.000,00	60400037	0,00
0.4 Overhead	69.500,00	60400042	67.000,00
0.4 Overhead	0,00	60400044	6.700,00
0.4 Overhead	0,00	60400074	15.000,00
Totaal	92.000,00		88.700,00

Totaal generaal

738.929,00		567.569,00

Aanvullend aan dit raadsbesluit zijn nog de volgende budgetten overgeheveld;

1. correctie gelden algemene uitkering partieel effect	€ 12.098,00
2. correctie algemene uitkering participatie	€ 4.893,00
3. budget economische activiteiten	€ 23.000,00

Het saldo van deze reserve is per ultimo 2017: € 607.560,00.

620002 Reserve festiviteiten unieke prestaties

Conform de Nota reserves en voorzieningen wordt het bedrag dat beschikbaar is gesteld voor uitgaven in verband met geleverde unieke (sport) topprestatie als die niet zijn uitgegeven gestort in de daarvoor gecreëerde reserve.

Het saldo van deze reserve bedraagt per ultimo 2017: € 15.140,00.

620003 Reserve onderhoud Turnhoutsebaan

Conform de Nota reserves en voorzieningen is van de reserve Turnhoutsebaan een bedrag van € 2.100.000,00 overgeheveld naar de dekkingsreserve onderhoud Turnhoutsebaan als een bijdrage in de dekking van het dagelijks en cyclisch onderhoud van de Turnhoutsebaan.

De rente van deze reserve wordt als algemeen dekkingsmiddel aangewend.

Het saldo van deze reserve bedraagt per ultimo 2016: € 2.100.000,00.

620004 Dekkingsreserve kapitaallasten

Aan deze reserve wordt rente toegevoegd ad € 6.145,93.

Voorts zijn aan deze reserve de volgende bedragen toegevoegd:

1. reserve overgehevelde budgetten onderdeel Tilburgseweg	€ 483.030,00
2. reserve bovenwijkse voorzieningen fase III	€ 145.000,00
3. reserve bovenwijkse voorzieningen fase IV	<u>€ 118.000,00</u>
Totaal	€ 746.030,00

Dit conform het raadsbesluit van 12 december 2017.

Aan deze reserve worden onttrokken de kapitaallasten van de investering restauratie kapel CC, voor het onderdeel dat niet ten laste komt van de algemene dienst en dat is een bedrag van € 15.086,25 en de afschrijvingskosten ad € 7.900,00 voor de renovatie van de brandweerkazerne in Goirle.

Het saldo van deze reserve bedraagt per ultimo 2017: € 1.012.412,31.

622003 Reserve Kloosterplein

Bij de bestemming van het batig saldo van de jaarrekening 2003 is een bedrag van € 137.577,00 gestort in de reserve Kloosterplein. Deze reserve is bedoeld ter dekking van de uitgaven die worden gemaakt voor het herinrichten van het Kloosterplein. Per saldo bedroeg deze reserve per 1 januari 2015 € 0,00. Het saldo van deze reserve is nihil en conform het raadsbesluit herontwikkeling centrum wordt deze reserve opgeheven.

620006 Reserve groen

Bij raadsbesluit van 25 oktober 2005 is besloten om een groenfonds in te stellen. Dit groenfonds is ingesteld om de uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag dat ten koste gaat van het buitengebied, te compenseren met een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit elders in het buitengebied (= rood-met-groen-koppeling).

In 2017 zijn de uitgaven voor Stika ten laste van deze reserve gebracht voor € 20.819,14.

Per ultimo 2017 is de stand van deze reserve € 0,00.

620007 Reserve monumenten

Dit is een reserve ter uitvoering van de subsidieregeling gemeente Goirle. Deze reserve is ingesteld in het kader van de nota Kunst en cultuurbeleid van de gemeente. In 2017 zijn geen investeringsbijdragen verstrekt en hoeft de reserve dus ook niet aangevuld te worden. Per ultimo 2017 blijft de stand van deze reserve € 45.378,00.

620008 Reserve impuls openbare ruimte (knelpunten)

Per ultimo 2015 is de stand van deze reserve € 27.697,63 en dit bedrag is als volgt samengesteld:

Impuls 2008:	€ 17.627,63
Impuls 2009:	€ 10.070,00
Totaal	€ 27.697,63

Voor een nadere onderbouwing van dit restant wordt verwezen naar de toelichting zoals opgenomen in de jaarrekening 2017 bij deze reserve.

In 2016 zijn uitgaven gedaan van € 5.500,00 voor de bijdrage voor de realisatie van de loopbrug in het Molenpark en deze uitgaven zijn gedekt door aanwending van deze reserve. In 2017 hebben geen uitgaven plaatsgevonden.

De stand van deze reserve is per ultimo 2017 € 22.197,63.

620009 Reserve Turnhoutsebaan

Bij raadsbesluit van 21 juli 2009 heeft de gemeenteraad ingestemd met de voorgestelde overdracht van de N630 (traject van de Belgische grens tot Tilburg), plaatselijk genaamd de Poppelseweg en Turnhoutsebaan. De gemeente heeft een afkoopsom ontvangen van € 7.000.000,00.

Deze afkoopsom is bedoeld voor het aanleggen van enkele kruispunten en voorts voor het onderhoud van deze weg. De totale afkoopsom is gestort in de reserve Turnhoutsebaan.

Jaarlijks wordt rente aan deze reserve toegerekend en voorts is besloten om de kosten voor het onderhoud oneindig te dekken uit de bespaarde rente van deze reserve.

In 2017 is de berekende rente (2,17%) ad € 107.578,97 aan deze reserve toegevoegd.

In 2017 zijn aan deze reserve onttrokken:

1. uitgaven rotonde recreatieve Poort	€ 17.954,77
2. uitgaven voorbereidingskrediet Rillaersebaan/Poppelseweg/ Onderhoud	€ 194.873,35
3. uitgaven voorbereidingskrediet faunapassage	€ 112.140,18
4. uitgaven voorbereidingskrediet aanpassen Nieuwkerkbaantje	€ 14.956,79
5. uitgaven uitvoeringskrediet kruispunt Rillaersebaan/Turnhoutsebaan	€ 1.059.692,43
6. uitgaven rotonde Poppelseweg	€ 1.234.824,38
7. uitgaven uitvoeringskrediet faunapassage	€ 142.129,80
8. uitgaven uitvoering krediet Turnhoutsebaan/Tijvoortsebaan	€ 4.317,50
9. uitgaven voorbereiding Turnhoutsebaan/ Tijvoortsebaan	€ 21.751,75
Totaal	€ 2.802.640,95

Stand per ultimo 2017: € 2.262.494,05.

620011 Reserve egalisatie leges omgevingsvergunning

Het doel van deze reserve is een buffer te hebben voor mogelijk tegenvallende opbrengsten in de toekomst. In 2017 is de opbrengst van de leges omgevingsvergunning meer dan oorspronkelijk begroot. Bij de begrotingswijziging van het Financieel Tussenbericht (de 24^e-2017) is de raming verhoogd met € 80.000,00 naar € 630.000,00.

Uiteindelijk is de opbrengst 2017 uitgekomen op € 633.928,27.

Dit hogere bedrag is niet meer in de reserve afgestort omdat volgens de huidige inzichten de reserve voldoende groot is en daarom vloeit de meeropbrengst naar de algemene middelen 2017.

2010: gestort	€ 258.000,00
2011: beschikt:	€ 42.933,00
2015: gestort:	€ 385.194,00
2016: gestort:	€ 250.000,00
2017: geen mutatie	€ <u>0,00</u>
Saldo ultimo 2017:	€ 850.261,00.

620012 Reserve dekking kapitaallasten renovatie sportparken

Bij het raadsbesluit van 31 januari 2012 is besloten om een dekkingsreserve kapitaallasten in te stellen om daar de komende 15 jaar de kapitaallasten van de gerenoveerde sportparken te dekking.

In 2017 is aan deze reserve toegevoegd de bespaarde rente van deze reserve ad € 30.820,10 en voorts zijn aan deze reserve onttrokken de kapitaallasten ad € 258.411,29 van de gerenoveerde sportparken voor zover die gerelateerd zijn aan deze reserve. Stand per ultimo 2017: € 1.192.689,79.

620013 Reserve parkeerplaatsen

In 2015 zijn gelden ontvangen van een tweetal horecagelegenheden die hun zaak hebben uitgebreid. Omdat daardoor de parkeerdruk in het centrum hoger wordt dienen de gebruikers hiervan een bijdrage te storten in onze reserve parkeerplaatsen zodat de gemeente in de omgeving van het centrum extra parkeerplaatsen kan aanleggen. In 2017 hebben geen mutaties plaats gevonden.

Stand van deze reserve per ultimo 2017: € 23.312,77.

620014 Reserve verfraaiing gemeente

Door de raad specifiek aangegeven bestemming. Deze reserve wordt gevoed door de 1% regeling en hiervan wordt een gedeelte gestort, 25%, in de reserve monumenten. In 2017 zijn in deze reserve gestort de gelden ad € 73.172,00 in het kader van de 1% van alle investering die daarvoor in aanmerking komen. Voorts is € 62,50 in deze reserve gestort vanwege de opbrengst van de tentoonstellingen.

Aan deze reserve worden onttrokken in 2017 de uitgaven € 3.974,97 voor onderhoud kunstwerken in de openbare ruimte en de uitgaven voor de d'n Ballefrutter.

Stand per ultimo 2017: € 215.332,39.

620015 Reserve volkshuisvesting

Deze reserve wordt benut voor volkshuisvestingszaken. In deze reserve worden gestort de bijdrage van derden zoals b.v. locatiesubsidies en gelden in het kader van woninggebonden subsidies.

In 2017 zijn er geen mutaties zodat de stand per ultimo 2017 ongewijzigd bedraagt € 233.435,25.

620016 Reserve 1-loket

Bij raadsbesluit van 01-04-2003 is besloten te komen tot de realisatie van 1-loket voor zorg en welzijn. In 2015 is een krediet beschikbaar gesteld van € 132.263,00 voor de noodzakelijke aanpassingen van 't Loket. Dit krediet zou ineens worden afgeschreven en de lasten daarvan zouden gedekt worden uit de gelden in het kader van het sociaal domein.

Omdat de uitgaven eerst in 2016 zijn gerealiseerd en om dekking daarvan zeker te stellen is het gereserveerde bedrag gestort in deze reserve.

In 2016 zijn de werkzaamheden uitgevoerd en de kosten bedroegen ad € 130.979,15 en deze zijn gedekt uit deze reserve. In 2017 hebben geen mutaties plaats gevonden.

Stand per ultimo 2017: € 29.394,45

620017 Reserve huisvesting onderwijs

De reserve huisvesting onderwijs is gevormd voor de uitvoering van de taken in het kader van de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting. De onttrekking ad € 90.551,00 betrekking op de hogere uitgaven ten opzichte van het genormeerde budget. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt door de hogere kapitaallasten.

Stand per ultimo 2017: € 1.547.271,44.

620018 Reserve cultureel centrum

Door de raad specifiek aangegeven bestemming.

In 2017 is in deze reserve gestort de toegerekende rente van € 153.982,29 (2,17%).

Aan deze reserve wordt onttrokken een bedrag van jaarlijks € 329.000,00 en dat heeft te maken met de lasten van de investeringen van het vernieuwde culturele centrum.

Stand per ultimo 2017: € 6.920.940,49.

620019 Reserve incidentele subsidies

In de begroting is een budget geraamd voor incidentele subsidies van € 20.000,00 en dat is gesplitst in een bedrag van € 10.000,00 voor incidentele subsidies en € 10.000,00 voor uitgaven voor het bruisfonds.

De gemeenteraad heeft een motie aangenomen waarin het restant bedrag dat niet is besteed voor beide onderdelen wordt gestort in een reserve incidentele subsidies. In 2017 is er sprake van meer uitgaven ad € 802,91 van het bruisfonds en voor het meerdere wordt beschikt over deze reserve en voor de incidentele subsidies is € 3.870,00 meer uitgegeven zodat hiervoor wordt beschikt voor € 3.870,00. Totaal wordt beschikt € 4.672,91.

Stand per ultimo 2017: € 6.183,29.

620020 Reserve transitie AWBZ/WMO

In voorgaande jaren zijn bedragen ontvangen in het kader van de implementatie van de drie transities. De bedragen die niet zijn besteed zijn gestort in een reserve.

Voor en nadere specificatie van de stortingen en onttrekkingen in voorgaande jaren wordt verwezen naar de toelichting in de voorgaande jaarrekeningen.

In 2017 is aan deze reserve onttrokken een bedrag van € 55.549,00 vanwege gemaakte kosten voor o.a. inhuur personeel. Daarmee is deze reserve uitgenut en komt daarmee te vervallen.

620023 Reserve sociaal domein

De gemeenteraad heeft bij het besluit over de bestemming van het batig rekeningsaldo 2015 besloten om een bedrag van € 1.100.000,00 apart te zetten en te storten in de reserve sociaal domein. In 2017 zijn geen uitgaven ten laste van deze reserve gebracht zodat deze reserve per ultimo 2017 nog steeds € 1.100.000,00 bedraagt.

630024 Reserve bovenwijkse voorzieningen

In deze reserve is in 2017 gestort de bespaarde rente van deze reserve ad € 10.978,52.

Vervolgens heeft de gemeenteraad besloten om ter dekking van de kosten voor gedeelten van de Tilburgseweg om hiervoor respectievelijk € 145.000,00 en € 118.000,00 vanuit deze reserve aan te wenden. Daarnaast is een bedrag van € 2.500,00 aan deze reserve onttrokken vanwege gemaakte kosten voor de ontwikkeling van de hoek van de Tilburgseweg /Kalverstraat.

Per ultimo 2017 is de stand van deze reserve € 251.401,30.

630024 Reserve blijverslening

Bij de bepaling van het jaarresultaat 2016 heeft de gemeenteraad besloten om ter meerdere zekerheid om een reserve in te stellen van € 500.000,00 voor de mogelijke risico voor de uitvoering van de blijverslening .

Per ultimo 2017 is de stand van deze reserve € 500.000,00.

630024 Reserve duurzaamheidslening

Bij de bepaling van het jaarresultaat 2016 heeft de gemeenteraad besloten om ter meerdere zekerheid om een reserve in te stellen van € 500.000,00 voor de mogelijke risico voor de uitvoering van de duurzaamheidslening.

Per ultimo 2017 is de stand van deze reserve € 500.000,00.

Voorzieningen	2017	2016
Verplichtingen en verliezen	2.478.093,22	2.732.331,42
Egalisatievoorzieningen	962.383,95	1.394.043,10
Totaal voorzieningen	3.440.477,17	4.126.374,52

Voorzieningen	Stand per 01-01-2017	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand per 31-12-2017
811001 voorziening sociaal fonds	13.868,16	0	13.868,16	0,00
811002 voorziening pensioenen gew. be	2.130.880,45	26.059,00	90.863,89	2.066.075,56
811003 voorziening verrekening afvalvolume	31.250,00	0	0	31.250,00
811004 voorziening IKB	250.000,00	0	250.000,00	0,00
811005 voorziening groot onderhoud ge	266.519,33	408.471,72	294.223,39	380.767,66
811006 voorziening sportmaterialen	39.813,48	6.721,00	46.534,48	0,00
<i>Verplichtingen en verliezen</i>	<i>2.732.331,42</i>	<i>441.251,72</i>	<i>695.489,92</i>	<i>2.478.093,22</i>
812001 voorziening inventaris gemeentehuis	57.569,07	14.800,00	72.369,07	0,00
812002 voorziening egal. tarieven riolering	1.333.996,60	128.387,35	500.000,00	962.383,95
812003 voorziening egal tarieven afva	2.477,43	507.231,37	509.708,80	0,00
<i>Egalisatievoorzieningen</i>	<i>1.394.043,10</i>	<i>650.418,72</i>	<i>1.082.077,87</i>	<i>962.383,95</i>
Totaal voorzieningen	4.126.374,52	1.091.670,44	1.777.567,79	3.440.477,17

Toelichting op de voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

1. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
2. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijze is te schatten;
3. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
4. de bijdrage aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid onder b.

Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

In de toelichting op de balans worden de aard en de reden van elke voorziening en de wijzigingen toegelicht. Per voorziening wordt het verloop gedurende het jaar in een overzicht weergegeven waaruit blijken:

- a. het saldo aan het begin van het jaar;
- b. de toevoegingen;
- c. ten gunste van de rekening van baten en lasten vrijgevallen bedragen;
- d. de aanwendungen;
- e. het saldo aan het einde van het jaar.

Verplichtingen en verliezen

811001 Voorziening sociaal fonds personeel

Met betrekking tot de inzet van middelen van het jaarlijks budget en de bestemming van deze voorziening zal door de afdeling BDO (P&O) en de Ondernemingsraad nader beleid uitgewerkt dienen te worden waarover door het college een besluit genomen dient te worden.

In 2016 zijn o.a. uitgaven gedaan voor ontwerpkosten personeelskantine. De totale uitgaven in 2016 bedragen € 2.150,28.

In 2017 is het restant ad € 13.868,16 aangewend voor de uitvoering van het ontwerp.

Deze voorziening is per ultimo 2017 groot € 0,00 en komt daarmee te vervallen.

811002 Voorziening pensioenen (gewezen) bestuurders

Deze voorziening is in 2006 ingesteld om aan alle verplichtingen in het kader van mogelijke pensioenrechten te kunnen voldoen. Op basis van de opgebouwde rechten uit 2017 is een storting gedaan van € 29.460,00 (rekening was gehouden met een storting van € 70.000,00) voor het zittende college. Dit op basis van actuariële berekeningen.

Op basis van de actuariële berekeningen van de voormalige bestuurders kan een bedrag vrij vallen van € 85.025,00 vanwege onder andere de bijstelling van de uitgangspunten zoals o.a. het rentepeil, de levensverwachting e.d. Aan deze voorziening is onttrokken de pensioenbetaling ad € 5.838,89 aan een bestuurder.

Deze voorziening is per ultimo 2017 groot € 2.066.075,56.

811003 Voorziening verrekening afvalvolume

In 2014 is een voorziening getroffen vanwege het risico dat wordt gelopen met betrekking tot een mogelijke verrekening omdat de regio Midden-Brabant te weinig afval heeft aangeboden aan de afvalverwerker.

Het betreft mogelijke verrekening over 2011 tot en met 2014. Voorlopig was dat risico gekwantificeerd op € 31.250,00 en daarvoor is in 2014 deze voorziening getroffen. Dit risico is nog steeds aanwezig en daarmee blijft deze voorziening in stand.

Egalisatievoorzieningen

81101 Voorziening vervanging inventaris gemeentehuis

Deze voorziening wordt gevoed vanuit de exploitatie en er wordt over beschikt voor de vervangingsinvesteringen die worden opgenomen op het investeringsprogramma. Vanuit de exploitatie is een bedrag gestort van € 14.800,00. In 2017 zijn ten laste van deze voorziening gebracht de gemaakte kosten ad € 36.522,12 voor voornamelijk de aanpassing van de kantine.

De stand van deze voorziening is per ultimo 2017 € 36.522,12. Vanwege het ontbreken van een actueel beheerplan is het niet toegestaan om met een voorziening te werken en daarom dient deze voorziening vrij te vallen. Per ultimo 2017 is daarmee de stand van deze voorziening € 0,00 en dient deze opgeheven te worden.

811004 Voorziening IKB

Het implementeren van landelijke ontwikkelingen vanuit de CAO hoort onlosmakelijk bij goed werkgeverschap. Nieuw in 2017 is een individueel keuzebudget (IKB) voor medewerkers. Meer keuzevrijheid voor de medewerkers draagt bij aan goed werkgeverschap. Dit betekent dat we met ingang van 1 januari 2017 een aantal arbeidsvoorwaarden bundelen in één budget voor elke medewerker.

In 2016 is eenmalig een voorziening ingesteld en gevoerd voor de rechten van 7 maanden opbouw vakantierechten. Deze worden becijferd op € 250.000,00 zodat de stand van deze voorziening per 1 januari 2017 € 250.000,00 bedroeg.

De werkelijke klosten bedroegen € 243.045,46 en het restant is vrij gevallen. Deze voorziening is daarmee € 0,00 en komt daarmee te vervallen dient opgeheven te worden.

811005 Voorziening onderhoud gemeentegebouwen

In de gemeenteraad van 13 december 2016 is een besluit is genomen over het gebouwenbeheerplan en daarin is ook besloten is om deze reserve op te heffen. Het restant in deze reserve wordt gestort in een nieuwe voorziening onderhoud gemeentegebouwen.

De stand van deze voorziening is per ultimo 2016 € 266.519,33.

In 2017 is conform het raadsbesluit een bedrag van € 165.000,00 in deze voorziening ten laste van de taakvelden waartoe de gebouwen behoren.

Daarnaast is conform het raadsbesluit van 13 december besloten om de opbrengst van twee woningen in deze voorziening te storten.

De opbrengst van 1 woning is in 2017 gerealiseerd en die netto opbrengst ad € 243.471,72 is gestort in deze voorziening.

In 2017 is tot een bedrag van € 294.223,39 aan uitgaven ten laste van deze voorziening gebracht.

De stand van deze voorziening is per ultimo 2017 € 380.767,66.

811006 Voorziening sportmaterialen

Dit is een voorziening die ten doel heeft een gelijkmatige spreiding van de lasten. In 2017 is vanuit de exploitatie € 6.721,00 gestort in deze voorziening en de werkelijke uitgaven in 2017 bedroegen € 35.846,95. Het grootste gedeelte van deze voorziening is in 2017 besteed aan de vervanging van materialen in de nieuwe gymzaal in Riel. Vanwege het ontbreken van een beheerplan is het niet toegestaan om met een voorziening te werken en daarom dient deze voorziening vrij te vallen.

Per ultimo 2017 is daarmee de stand van deze voorziening € 0,00 en dient deze opgeheven te worden.

Verkregen middelen van derden

812002 Voorziening egalisatie tarieven riolering

Deze voorziening is gevormd ter egalisering van de begrote en de werkelijke kosten en de opbrengsten van riolering. Bij de jaarrekening wordt jaarlijks het saldo van de rioolheffing minus de kosten van riolering gestort in de voorziening egalisatie tarieven riolering. Gelet op de gerealiseerde baten en lasten in 2017 is een bedrag in de voorziening gestort van € 128.387,35.

Verder is conform de begroting een bedrag van € 500.000,00 overgeheveld via de exploitatie van deze voorziening naar de voorziening egalisatie tarieven afvalstoffenheffing.

De stand van deze voorziening is per ultimo 2017: € 962.383,95.

812003 Voorziening egalisatie tarieven afvalstoffenheffing

Deze voorziening is gevormd ter egalisering van de begrote en de werkelijke kosten en de opbrengsten van afval. Gelet op het saldo tussen de baten en lasten is een bedrag onttrokken aan deze voorziening van € 227.708,80.

In 2017 hebben nog de volgende mutaties plaats gevonden:

Omdat deze voorziening fors negatief zou worden in 2016 heeft de gemeenteraad besloten om in 2016 deze voorziening tijdelijk aan te vullen met € 282.000,00 vanuit de AWR. In 2017 wordt dit gecorrigeerd waarbij

die € 282.000,00 terug vloeit naar de AWR. Omdat mogelijk te maken is daarom € 500.000,00 overgeheveld van de voorziening egalisatie tarieven riolering naar deze voorziening.

De stand van deze voorziening is per ultimo 2017: € 7.231,37 negatief. Omdat een voorziening niet negatief mag zijn wordt deze voorziening aangevuld tot € 0,00.

De stand van deze voorziening is per ultimo 2017: € 0,00.

Vaste schulden looptijd > 1 jaar	2017	2016
Onderhandse leningen (zie bijlage geldleningen)	28.147.710,53	31.314.215,89
Waarborgsommen	0,00	0,00
Totaal langlopende schulden	28.147.710,53	31.314.215,89

De rentelasten voor de aangetrokken langlopende leningen bedragen € 716.685,00

Vlottende passiva	2017	2016
Schulden met een looptijd korter dan één jaar:		
<u>Banksaldi</u>		
B.N.G. belastingen	0,84	1,14
B.N.G. burgerzaken	12,34	11,27
B.N.G. sociale zaken	58,47	50,54
Totaal liquide middelen	71,65	62,95
<u>Overige schulden</u>	4.026.821,20	4.578.813,66

<u>Overlopende passiva</u>	2017	2016
-Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	2.813.817,53	1.414.576,42
-Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	114.274,50	52.262,00
-Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	0,00	0,00
Totaal overlopende passiva	2.928.092,03	1.466.838,42

Specificatie ontvangen voorschotbedragen van het Rijk voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:

	Saldo			Saldo
	1-1-2017	Bij: 2017	Af: 2017	31-12-2017
Wet inburgering	52.262,00	33.230,00	0,00	85.492,00
Gevelisolatie projecten	0,00	28.782,50	0,00	28.782,50
Totaal	52.262,00	62.012,50	0,00	114.274,50

Specificatie vooruit ontvangen of nog te betalen posten

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Nog te betalen bedragen	2.754.111,17	1.316.032,06
Vooruit ontvangen bedragen	59.706,36	98.544,36
	<u>2.813.817,53</u>	<u>1.414.576,42</u>

4.3 Schatkistbankieren

Berekening drempelbedrag schatkistbankieren (1)

	Verslagjaar
Begrotingstotaal verslagjaar (4a)	68.061.004
Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen (4b)	68.061.004
Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat (4c)	
Drempelbedrag (1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van € 250.000	510,45753

	kwartaal 1	kwartaal 2	kwartaal 3	kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (2)	265	395	388	376
Ruimte onder het drempelbedrag (3a) = (1) > (2)	246	115	123	135
Overschrijding van het drempelbedrag (3b) = (2) > (1)				

Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen

	kwartaal 1	kwartaal 2	kwartaal 3	kwartaal 4
Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil) (5a)	23.825	35.953	35.684	34.554
Dagen in het kwartaal (5b)	90	91	92	92
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (2) - (5a) / (5b)	265	395	388	376

4.4 Waarderingsgrondslagen

4.4.1 Activa

Vaste activa

Voor zover niet anders vermeld zijn activa en passiva gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Immateriële vaste activa

Immateriële activa worden gewaardeerd op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met afschrijvingen. Afschrijving vindt plaats volgens een percentage van de geactiveerde kosten, gebaseerd op de te verwachten gebruiksduur.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op basis van de aanschaffingswaarde of vervaardigingsprijs en voor zover van toepassing verminderd met investeringsbijdragen van derden en aanwending van reserves en voorzieningen. Conform BBV 2016 worden de niet in exploitatie genomen gronden vanaf 2016 gerubriceerd onder de materiële vaste activa.

Afschrijving vindt plaats volgens een percentage van de aanschaffingswaarde, gebaseerd op de te verwachte gemiddelde levensduur van de activa. Op gronden wordt niet afgeschreven. Voor de voornaamste categorieën van de activa is hieronder de verwachte levensduur vermeld.

Activa	Termijn in jaren:
gronden en terrein	0
bedrijfsgebouwen	40
scholen	40
wegen	25
riolering	50
machines, apparaten en installaties	7
overige materiële vaste activa	10

Afschrijving op de immateriële en materiële vaste activa vindt in het algemeen plaats op lineaire basis. De afschrijving op rioleringen, minicontainers en investeringen bij het product afvalverwijdering vinden plaats middels de annuïteitenmethode. Bij besluit van 13 maart 2018 is de Nota waarden, investeren en afschrijven 2018 van de gemeente Goirle vastgesteld waarin richtlijnen zijn opgenomen in dit kader. Daarbij is rekening gehouden met de wijzigingen van het BBV. Daar is o.a. opgenomen dat investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut verplicht geactiveerd moeten worden.

Financiële vaste activa

De onder financiële vaste activa opgenomen leningen verstrekt aan derden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De belangen in gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen alsmede effecten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Voorraden/onderhanden werk

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen aanschaffingsprijs / vervaardigingsprijs.

Onderhanden werk

De voorraden onderhanden werk worden gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met de opbrengst uit verkopen. De kostprijs bestaat uit directe kosten en eventueel de aan het werk toe te rekenen indirecte kosten en interest. In 2017 is tussentijds winst genomen op basis van de aanbeveling van de commissie BBV

welke zij heeft gedaan in de 'Notitie Grondexploitatie 2016'. Tot 2017 werd conform de 'Nota Grondbeleid 2013' pas winst genomen wanneer minimaal 90% van het project was afgerond. Een aanbeveling van de commissie BBV overschrijft een lokale beleidsregel.

Vorderingen

Vorderingen worden tegen de nominale waarde gewaardeerd, onder aftrek van een voorziening voor dubieuze debiteuren.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

4.4.2 Passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves en de bestemmingsreserves.

Voorzieningen

De voorzieningen dienen ter dekking van posten waarbij sprake is van aanzienlijke fluctuaties in de exploitatie door de jaren heen, waarbij de jaarlijkse dotatie in die voorzieningen gelijkmatig plaatsvindt. Verder dienen zij ter dekking van voorzienbare risico's die de normale bedrijfsvoering te boven gaan. Aan de voorzieningen liggen onderbouwingen ten grondslag.

De voorziening dubieuze debiteuren wordt in mindering gebracht op het totaal van de vorderingen.

Langlopende schulden

Deze schulden hebben betrekking op schulden met een restant looptijd van meer dan één jaar.

Vlottende passiva

De vorderingen en overlopende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

4.4.3 Grondslagen resultaatbepaling

De begroting en de jaarrekening worden samengesteld op basis van het stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat de baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, ook al leidt dat niet tot werkelijke inkomsten of uitgaven in dat jaar. De grondslagen waarop de baten en lasten zijn gewaardeerd komen tot uitdrukking in de toelichting op de producten.

Transitorische rente is opgenomen onder de te betalen kosten. Dit is conform de vigerende voorschriften.

De jaarrekening omvat de totale gemeentelijke organisatie en haar activiteiten en kan mitsdien worden getypeerd als een geconsolideerde rekening. De indeling van de jaarrekening i.c. de inrichting van de programmarekening is gelijk aan die van begroting 2017. Omdat gekozen is voor de toelichting van de verschillen op programmaniveau wordt volstaan met een cijfermatige rekening op programmaniveau waarin de cijfers van de begroting 2017 en de realisatie 2017 worden gepresenteerd. Vanaf 2017 is de begroting en ook de jaarrekening ingedeeld naar de taakvelden conform het BBV.

Eigen bijdragen van het Centraal administratiekantoor (CAK)

Een aanvrager van een voorziening, zoals hulp in de huishouding, ondersteuning of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. Het CAK is het publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (zbo) dat door de wetgever is belast met de berekening, oplegging en incasso van de eigen bijdrage. Het CAK verstrekt aan de gemeenten een totaaloverzicht van de geïncasseerde eigen bijdragen waarna maandelijks afstorting aan de gemeenten plaats vindt.

Gemeenten kunnen op deze overzichten van het CAK wel de aantallen personen en omvang van de zorgverlening in totaal beoordelen met de eigen Wmo-administratie. Probleempunt is dat gemeenten niet beschikken over de inkomensgegevens van de personen om de eigen bijdrage op persoonsniveau te kunnen berekenen. Hierdoor is het voor gemeenten niet mogelijk de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is en derhalve niet valt onder de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole door de accountant van de gemeente. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kan worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht. De gemeente zal deze onzekerheid in de jaarstukken moeten noemen, ook al ligt de oorzaak niet bij de gemeente.

4.5 Ontwikkelingen na balansdatum

Ten tijde van het opstellen van deze jaarrekening waren er geen belangrijke ontwikkelingen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum.

Tevens zijn er geen ontwikkelingen na balansdatum die belangrijke financiële consequenties hebben voor de jaarrekening.

Belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is gebonden zijn afgedekt door de meerjarenbegroting 2017-2020.

4.6 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Verplichtingen

In Goirle wordt voor de inkoop gewerkt met een verplichtingenadministratie. Nog niet afgesloten verplichtingen uit 2017 staan onder de vlottende passiva opgenomen in de balans.

Langlopende verplichtingen zoals huur-, lease- en overige contracten, subsidie verplichtingen, verbonden partijen zijn opgenomen in de meerjarenbegroting.

4.7 Overzicht van baten en lasten

4.7.1 Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten en het gerealiseerde resultaat

In onderstaand overzicht treft u de uitkomsten per programma aan. Elk programma is onderverdeeld naar de werkelijk gerealiseerde en naar de begrote lasten en baten. In de laatste kolom staat het verschil tussen het begrote en het werkelijke gerealiseerde saldo weergegeven.

Nr	Programma	Realisatie lasten 2017	Realisatie baten 2017	Realisatie saldo 2017
1	Bestuur	1.201.933	108.491	1.093.442
2	Openbare orde en veiligheid	1.597.184	18.116	1.579.068
3	Ruimte	22.007.250	16.985.637	5.021.613
4	Sociaal domein	28.051.232	5.905.537	22.145.695
	Overhead	5.300.234	218.381	5.081.853
	Algemene dekkingsmiddelen	825.291	36.698.097	-35.872.806
	Vennootschapsbelasting	11.831	0	11.831
	Onvoorzien	0	0	0
	Gerealiseerde saldo baten en lasten	58.994.954	59.934.259	-939.305
	Mutaties reserves	5.087.344	8.843.899	-3.756.554
	Het gerealiseerde resultaat	64.082.298	68.778.158	-4.695.860

Nr	Programma	Primaire begr lasten 2017	Primaire begr baten 2017	Primaire begr saldo 2017
1	Bestuur	1.230.916	12.260	1.218.656
2	Openbare orde en veiligheid	1.599.789	3.500	1.596.289
3	Ruimte	19.414.217	13.299.253	6.114.964
4	Sociaal domein	28.009.758	5.936.421	22.073.337
	Overhead	4.444.310	85.220	5.227.113
	Alg dekkingsmid/VPB/onvoorzien	2.413.823	37.776.159	-33.331.849
	Totaal primaire begroting	57.112.813	57.112.813	0

Nr	Programma	Begroting na wijziging lasten 2017	Begroting na wijziging baten 2017	Begroting na wijziging saldo 2017	Vershil saldo begr-real
1	Bestuur	1.280.263	12.260	1.268.003	174.561
2	Openbare orde en veiligheid	1.624.755	13.500	1.611.255	32.188
3	Ruimte	25.424.651	14.611.711	10.812.940	5.791.327
4	Sociaal domein	28.130.327	5.774.203	22.356.124	210.430
	Overhead	5.312.833	85.720	5.227.113	145.260
	Algemene dekkingsmiddelen	958.169	36.330.537	-35.372.368	500.439
	Vennootschapsbelasting	61.000	0	61.000	49.169
	Onvoorzien	0	0	0	0
	Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	62.791.999	56.827.931	5.964.068	6.903.373
	Mutaties reserves	5.386.948	11.233.073	-5.846.125	-2.089.571
	Het gerealiseerde resultaat	68.178.947	68.061.004	117.943	4.813.802

Het gerealiseerde positieve totaal saldo van baten en lasten bedraagt € 4.695.860,00.

4.7.2 Analyse van het resultaat

Programma 1 Bestuur	Nadeel	Voordeel
Taakveld		
0_1 Bestuur		
- lagere storting voorziening pensioenen wethouders		44.000
- vrijval in de voorziening pensioenen vm. wethouders		85.000
		129.000
Programma 2 Openbare orde en veiligheid	Nadeel	Voordeel
Taakvelden		
1_1 Crisbeheersing en brandweer		
- lagere uitgaven voor cursus crisisbeheersing		18.000
- lagere uitgaven voor advieskosten		8.000
1_2 Openbare orde en veiligheid		
- lagere uitgaven advieskosten beleidsplan Hart van Brabant		5.500
		31.500
Programma 3 Ruimte	Nadeel	Voordeel
Taakvelden		
2_1 Verkeer en vervoer		
- lagere kosten belijning/figuraties wegen		13.200
- lagere lasten voorbereiding en toezicht wegen		31.600
- eenmalig subsidie aanliggende fietspaden Brakel		39.800
- hogere lasten dagelijks beheer en onderhoud elementverhardingen	13.400	
- nadeel reiniging van wegen	24.200	
- lagere lasten gladheidsbestrijding		8.000
- hogere lasten kabels en leidingen	7.300	
- lagere baten kabels en leidingen	14.100	
- hogere lasten onderhoud openbare verlichting	17.200	
- lagere lasten elektra openbare verlichting		20.300
- lagere subsidieopbrengst regionaal GGA	10.000	
2_2 Parkeren		
- lagere uitgaven aanleggen parkeerplaatsen		9.000
- lagere dekking uit de reserve parkeren	9.000	
3_1 Economische ontwikkeling		
- lagere uitgaven advieskosten economische zaken		25.000
- restant budget overgeheveld naar 2018	23.000	

3_3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

- lagere opbrengst reclame openbare ruimte 5.300

3_4 Economische promotie

- lagere energielasten kermis 6.800

5_5 Cultureel erfgoed

- lagere bijdragen aan derden monumenten 11.500

- minder onttrokken reserve monumenten 11.500

- lagere uitgaven advieskosten monumenten 10.500

5_7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

- hogere uitgaven licenties melddesk 10.400

- hogere uitgaven bomenonderhoud 33.000

- hogere uitgaven gemeentewerf 11.700

- hogere baten gemeentewerf, doorbelasting 8.000

7_4 Milieubeheer

- lagere uitgaven milieu, uitbestede ww 11.500

- lagere uitgaven ov. goederen en diensten milieu 5.200

- lagere uitgaven toezicht milieu 12.200

- lagere uitgaven uitbestede ww Omgevingsdienst 18.200

- hogere bijdrage GR Omgevingsdienst., advieskosten 5.300

- hogere bijdrage GR Omgevingsdienst 10.500

8_1 Ruimtelijke ordening

- eenmalige bate verkoop grond bij de Vonder 250.000

- lagere adviekosten bestemmingsplannen 42.900

- lagere opbrengst leges bestemmingsplannen 8.000

8_2 Bouwgrondexploitatie

- winstneming de Boschkens 3.666.000

- winstneming Heisteeg 250.200

8_3 Wonen en bouwen

- hogere opbrengst leges omgevingsvergunning 13.000

208.600 4.458.200

Programma 4 Sociaal domein	Nadeel	Voordeel
Taakvelden		
0_2 Burgerzaken		
- hogere opbrengst leges reisdocumenten		8.300
- hogere opbrengst leges rijbewijzen		8.600
- lagere opbrengst leges burgerlijke stand	9.100	
4_2 Onderwijshuisvesting		
- lagere kapitaallasten scholen		35.600
- lagere uitgaven uitbestede werkzaamheden		10.000
- lagere uitgaven vandalisme		8.400
- lagere uitgaven onderhoud gebouwen		4.100
- lagere lasten scholen, wordt verrekend via de reserve	58.100	
5_1 Sportbeleid en activering		
- lagere uitgaven budget unieke prestaties		5.100
- lagere uitgaven budget unieke prestaties, storting in de reserve	5.100	
5_2 Sportaccommodaties		
- hogere kapitaallasten sportpark	28.000	
- hogere kapitaallasten sportpark, wordt verrekend via reserve		28.000
- lagere lasten beheer en onderhoud sportpark		11.000
- lagere huuropbrengsten sporthallen	7.000	
6_1 Samenkracht en burgerparticipatie		
- hogere vordering SCAG vergoeding inventaris		12.000
- geen huur scouting Goirle	20.400	
- hogere advieskosten beleid en uitvoering WMO	11.000	
6_2 Wijkteams		
- extra inzet CdT bij 't Loket	8.000	
- lagere uitgaven inzake innovatie projecten		9.600
- hogere opbrengst huur Zorgcentrum		15.700
6_3 Inkomensregelingen		
- hogere uitgaven bijstand 21 t/m 64 jaar	10.500	
- hogere baten rijksuitkering WWB Inkomen 21 t/m 64 jaar		3.000
- hogere baten terugvordering bijstand 21 t/m 64 jaar		54.100
- lagere baten aflossing leenbijstand 21 t/m 64 jaar	34.700	
- lagere advieskosten BBZ		5.000

	Nadeel	Voordeel
- lagere uitgaven periodieke uitkeringen BBZ		24.000
- hogere lasten terugbetaling BBZ aan ministerie	37.000	
- lagere rentebaten BBZ	32.000	
- lagere baten aflossingen BBZ	46.000	
- verlaging terugbetalingsverplichting BBZ aan ministerie /dub.debiteur		140.000
- hogere uitgaven periodieke uitkeringen zelfstandige starters	59.000	
- hogere baten rijksuitkering zelfstandige starters		21.000
- hogere bijzondere bestaanskosten	38.500	
- hogere baten aflossing bijzondere bijstand		7.000
- hogere uitgaven periodieke uitkeringen ind.Inkomens.	8.400	
- hogere uitgaven soc. Verstrekking Kinderopvang	7.100	
6_5 Arbeidsparticipatie		
- hogere uitgaven opvang vluchtelingen	23.000	
6_6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)		
- hogere lasten vergoeding collectief vervoer Wmo	96.000	
- hogere lasten vergoeding overig vervoer Wmo	8.400	
- hogere uitgaven ondersteuning vervoer	36.000	
- lagere lasten woonvoorzieningen		13.100
- lagere lasten PGB wmo		30.000
6_71 Maatwerkvoorzieningen 18+		
- lagere uitgaven huishoudelijke verzorging		120.300
- hogere lasten zorg in natura wmo	101.900	
- lagere lasten PGB wmo		85.400
6_72 Maatwerkvoorzieningen 18-		
- lagere lasten zorg in natura jeugd		29.000
- hogere lasten PGB jeugd	18.000	
- stelpost	12.455	
	715.655	688.300

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien Taakvelden	Nadeel	Voordeel

0_7 Algemene uitkering

- hogere algemene uitkering		4.100
- hogere algemene uitkering voorgaande jaren		4.800

0_8 Overige baten en lasten

- vrijval van verplichtingen vanuit 2016		132.000
- vrijval van de voorziening inventaris gemeentehuis		36.000
- vrijval van de voorziening sportmaterialen		11.000
- doorschuif btw VNG activiteiten betaald uit gemeentefonds		10.000
- correctie voorziening dubieuze debiteuren		38.600
		236.500

Overhead

- lagere advieskosten mobiliteit, restitutie fee flex West-Brabant		21.200
- lagere lasten vorming en opleiding		12.200
- lagere advieskosten personeelsadministratie		10.000
- lagere lasten contract ICT Tilburg		100.200
		143.600

Kapitaallasten

	Nadeel	Voordeel
- afschrijvingen		17.000
- rente		27.400
Totaal kapitaallasten		44.400

Salarissen/uren

	Nadeel	Voordeel
- salarissen ambtenaren	25.400	
- overige salariskosten	18.000	
- inhuur personeel		60.700
- doorberekening salarislasten andere gemeenten		129.000
- minder toegerekende uren aan GREX/kapitaalwerken	87.000	
Totaal salarissen/uren	130.400	189.700

Resumé	Nadeel	Voordeel
Programma 1 Bestuur		129.000
Programma 2 Openbare orde en veiligheid		31.500
Programma 3 Ruimte	208.600	4.458.200
Programma 4 Sociaal domein	715.655	688.300
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien		236.500
Overhead		143.600
Kapitaallasten		44.400
Salarissen/uren	130.400	189.700
	1.054.655	5.921.200
Subtotaal (voordeel - nadeel)		4.874.545
Overige mutaties		-52.301
Totaal verklaard		4.813.803

4.8 Toelichting op het overzicht van baten en lasten per programma

4.8.1 Programma 1 Bestuur

Taakveld nummer	Omschrijving	Lasten 2016	Primaire begroting	Gewijzigde begroting	Lasten 2017	Verschil
0_1	Bestuur	1.674.659	1.230.916	1.280.263	1.201.933	78.330
Totaal lasten		1.674.659	1.230.916	1.280.263	1.201.933	78.330

Taakveld nummer	Omschrijving	Baten 2016	Primaire begroting	Gewijzigde begroting	Baten 2017	Verschil
0_1	Bestuur	10.362	12.260	12.260	108.491	96.231
Totaal baten		10.362	12.260	12.260	108.491	96.231

Jaar	Omschrijving	Gewijzigde begroting	Rekening 2017	Verschil
2017	Totaal lasten	1.280.263	1.201.933	78.330
2017	Totaal baten	12.260	108.491	96.231
2017	Totaal saldo	1.268.003	1.093.442	174.561

4.8.1.1 Toelichting programma 1 Bestuur

Toelichting begroting - rekening

Het resultaat van dit programma is € 174.560,89 voordeliger uitgevallen dan begroot.

Toegelicht worden de verschillen > € 5.000,00 in lasten en baten van de jaarrekening 2017 ten opzichte van de begroting 2017.

LASTEN

0.1 Bestuur: De lasten voor dit programma zijn € 78.330,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere onkosten- en bijscholingskosten ad € 16.000,00 voor de gemeenteraad.
- Lagere salarislasten voor voormalig bestuurders en college ad € 32.000,00. Dit onder andere vanwege een aflopende verplichting voor wachtgelden.
- In het kader van 'Gôolse democratie' zijn er hogere salarislasten ad € 5.000,00.
- Er zijn hogere lasten ten aanzien van de rekenkameronderzoeken ad € 4.000,00.
- Er is een lagere toevoeging aan de voorziening voormalig bestuurders getroffen, omdat twee van de huidige collegeleden geen pensioen meer opbouwen. Dit levert een voordeel op ad € 44.000,00.

BATEN

0.1 Bestuur: De baten voor dit programma zijn € 96.231,00 hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- De vrijval in de voorzieningen pensioenen levert een voordeel op ad € 87.000,00 vanwege de actuele actuariële berekeningen. Het voordeel is ontstaan door het hanteren van een hoger rentepercentage.
- Een doorberekening ad € 8.000,00 aan Hilvarenbeek en Oisterwijk inzake het ICT onderzoek dat in het kader van de samenwerking heeft plaatsgevonden (zie ook lasten). Deze doorberekening was niet begroot.
- Een hogere doorberekening dan begroot ad € 1.500,00 aan twee gemeenten voor de diensten van de Rekenkamer.

Saldoverschillen rekening - rekening

2017	Totaal saldo	1.093.442
2016	Totaal saldo	1.664.297
	Verschil jaarrekening 2017 t.o.v. de jaarrekening 2016	570.855

Toelichting rekening - rekening

Het resultaat van dit programma is € 570.854,75 voordeliger uitgevallen dan voorgaand jaar.

4.8.1.2 Incidentele lasten en baten

Overzicht van incidentele lasten en baten	Begr.wijz.	Realisatie	Begroting	Mutaties in de reserves
Incidentele lasten				
wachtgelden voormalige bestuurders	2017-00	84.503	96.000	84.503
storting in de voorziening vm bestuurders	2017-00	26.059	70.000	
Goolse democratie	2017-15	6.789	8.000	6.789
Totaal incidentele lasten		117.351	174.000	91.292
Incidentele baten				
vrijval in de voorziening vm bestuurders	rekening	85.025		
Netto saldo incidentele lasten en baten		32.326		

4.8.2 Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Taakveld nummer	Omschrijving	Lasten 2016	Primaire begroting	Gewijzigde begroting	Lasten 2017	Verschil
1_1	Crisisbeheersing en brandweer	1.130.481	1.120.952	1.121.963	1.118.833	3.130
1_2	Openbare orde en veiligheid	672.956	478.837	502.792	478.351	24.441
Totaal lasten		1.803.437	1.599.789	1.624.755	1.597.184	27.571

Taakveld nummer	Omschrijving	Baten 2016	Primaire begroting	Gewijzigde begroting	Baten 2017	Verschil
1_1	Crisisbeheersing en brandweer	54	0	0	1.931	1.931
1_2	Openbare orde en veiligheid	60.368	3.500	13.500	16.185	2.685
Totaal baten		60.422	3.500	13.500	18.116	4.616

Jaar	Omschrijving	Gewijzigde begroting	Rekening 2017	Verschil
2017	Totaal lasten	1.624.755	1.597.184	27.571
2017	Totaal baten	13.500	18.116	4.616
2017	Totaal saldo	1.611.255	1.579.068	32.188

4.8.2.1 Toelichting programma 2 Openbare orde en veiligheid

Toelichting begroting - rekening

Het resultaat van dit programma is € 32.187,60 voordeliger uitgevallen dan begroot.

Toegelicht worden de verschillen > € 5.000,00 in lasten en baten van de jaarrekening 2017 ten opzichte van de begroting 2017.

LASTEN

1.1 Crisisbeheersing en brandweer: de lasten van dit taakveld zijn € 3.130,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere lasten voor inhuur personeel crisisbeheersing ad € 23.000,00. Deze zijn kosten doorberekend aan de gemeente Tilburg op een ander taakveld.
- Lagere lasten door minder bijscholing crisisbeheersing ad € 18.000,00.
- Lagere advieskosten deze zijn ondergebracht bij de omgevingsdienst ad € 8.000,00.

1.2 Openbare orde en veiligheid: de lasten van dit taakveld zijn € 24.441,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere lasten voor minder toegerekende uren aan dit taakveld ad € 13.000,00.
- Lagere advieskosten voor het regionaal beleidsplan Hart van Brabant ad € 5.500,00.
- Lagere lasten € 5.500,00 aan diverse kleine posten.

BATEN

De baten van deze taakvelden zijn € 4.616,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Er zijn meer kosten doorberekend aan derden dan begroot ad € 4.500,00.

Saldoverschillen rekening - rekening

2017	Totaal saldo	1.579.068
2016	Totaal saldo	1.743.014
	Verschil jaarrekening 2017 t.o.v. de jaarrekening 2016	163.947

Toelichting rekening - rekening

Het resultaat van dit programma is € 163.946,80 voordeliger uitgevallen dan voorgaand jaar.

4.8.2.2 Incidentele lasten en baten

Overzicht van incidentele lasten en baten	Begr.wijz.	Realisatie	Begroting	Mutaties in de reserves
Incidentele lasten				
formatie aov/handhaving	2017-00	74.216	71.980	74.216
Totaal incidentele lasten		74.216	71.980	74.216
Incidentele baten				
Netto saldo incidentele lasten en baten		74.216		

4.8.3 Programma 3 Ruimte

Taakveld nummer	Omschrijving	Lasten 2016	Primaire begroting	Gewijzigde begroting	Lasten 2017	Vershil
2_1	Verkeer en vervoer	5.365.472	2.738.968	7.117.694	5.421.970	1.695.724
2_2	Parkeren	210.949	191.150	233.679	220.790	12.889
3_1	Economische ontwikkeling	291.914	206.511	211.511	206.017	5.494
3_3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	139.118	29.008	277.008	282.625	-5.617
3_4	Economische promotie	169.025	132.707	139.087	153.929	-14.842
5_4	Musea	8.960	9.692	11.657	11.642	15
5_5	Cultureel erfgoed	1.071.077	986.283	1.096.883	1.004.245	92.638
5_6	Media	743.437	472.076	472.076	472.492	-416
5_7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.561.287	1.235.821	1.239.071	1.272.510	-33.439
7_2	Riolering	2.257.764	1.908.245	1.994.255	1.915.341	78.914
7_3	Afval	2.232.946	1.649.077	1.919.872	1.912.972	6.900
7_4	Milieubeheer	435.582	550.538	607.411	556.190	51.221
7_5	Begraafplaatsen en crematoria	946	1.184	1.184	946	238
8_1	Ruimtelijke ordening	-392.944	395.930	695.260	191.754	503.506
8_2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	11.176.267	7.980.372	7.824.503	6.816.001	1.008.502
8_3	Wonen en bouwen	1.509.457	926.656	1.583.501	1.567.826	15.674
Totaal lasten		26.781.258	19.414.217	25.424.651	22.007.250	3.417.402

Taakveld nummer	Omschrijving	Baten 2016	Primaire begroting	Gewijzigde begroting	Baten 2017	Vershil
2_1	Verkeer en vervoer	150.560	179.217	179.217	142.729	-36.488
2_2	Parkeren	63.341	67.676	67.676	65.711	-1.965
3_1	Economische ontwikkeling	0	0	0	1.823	1.823
3_3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	183.853	77.844	334.144	333.607	-537
3_4	Economische promotie	80.177	106.500	106.500	115.306	8.806
5_4	Musea	18.077	18.566	18.566	21.644	3.078
5_5	Cultureel erfgoed	53.947	53.898	53.898	54.120	222
5_6	Media	1.000	0	0	0	0
5_7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5.170	3.000	3.000	4.500	1.500
7_2	Riolering	2.412.344	2.224.080	2.224.080	2.247.564	23.484
7_3	Afval	2.576.038	2.002.460	2.269.660	2.345.929	76.269
7_4	Milieubeheer	10.192	800	800	2.087	1.287
7_5	Begraafplaatsen en crematoria	64	65	65	64	-1
8_1	Ruimtelijke ordening	37.645	54.000	296.814	39.062	-257.753
8_2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	11.070.267	7.958.359	7.824.503	10.732.260	2.907.757
8_3	Wonen en bouwen	1.125.047	552.788	1.232.788	879.231	-353.557
Totaal baten		17.787.723	13.299.253	14.611.711	16.985.637	2.373.926

Jaar	Omschrijving	Gewijzigde begroting	Rekening 2017	Vershil
2017	Totaal lasten	25.424.651	22.007.250	3.417.402
2017	Totaal baten	14.611.711	16.985.637	2.373.926
2017	Totaal saldo	10.812.940	5.021.613	5.791.327

4.8.3.1 Toelichting programma 3 Ruimte

Toelichting begroting - rekening

Het resultaat van dit programma is € 5.791.327,19 voordeliger uitgevallen dan begroot.

Toegelicht worden de verschillen > € 5.000,00 in lasten en baten van de jaarrekening 2017 ten opzichte van de begroting 2017.

LASTEN

De lasten voor dit programma zijn € 3.417.402,00 hoger dan begroot. Per taakveld worden de voornaamste verschillen benoemd.

2.1 Verkeer en vervoer: de lasten van dit taakveld zijn € 1.695.724,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere afschrijvingen / toegerekende rente kapitaalwerken op dit taakveld dan begroot ad € 1.646.300,00. Dit heeft enerzijds te maken met de lagere extra afschrijvingen ad € 1.469.300,00 omdat de uitgaven voor de projecten Turnhoutse baan achterblijven bij de ramingen. Anderzijds zijn de kapitaallasten € 150.000,00 lager omdat de uitgaven van de reguliere projecten achterblijven bij de ramingen.
- Lagere lasten ten aanzien van voorbereiding en toezicht van straten en pleinen. Dit levert een voordeel op ad € 32.000,00.
- Hogere salarislasten ad € 23.000,00.
- Vanwege de toepassing van LED-verlichting en gunstige energietarieven, zijn de elektriciteitslasten voor de openbare verlichting lager uitgevallen dan begroot, wat een voordeel oplevert ad € 23.000,00.
- In het kader van mensgerichte maatregelen zijn minder kosten gemaakt dan begroot ad € 11.000,00.

2.2 Parkeren: de lasten van dit taakveld zijn € 12.889,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere afschrijvingen / toegerekende rente kapitaalwerken op dit taakveld ad € 3.500 omdat de uitgaven voor de projecten achterblijven bij de ramingen.
- Er zijn minder kosten gemaakt ten aanzien van het aanleggen van parkeerplaatsen. Dit levert een voordeel op ad € 9.000,00.

3.1 Economische ontwikkeling: de lasten van dit taakveld zijn € 5.494,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Voor de werkzaamheden op het gebied van de ontwikkeling van economisch beleid zijn de salarislasten hoger dan geraamd. Dit levert een nadeel op ad € 20.000,00. Dit is een gevolg van een tijdelijke uitbreiding van formatie.
- Daar staat tegenover dat de advieskosten (extern) lager zijn, wat een voordeel oplevert ad € 25.000,00.

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen: de lasten van dit taakveld zijn € 5.617,00 hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- De hogere lasten ad € 6.000,00 ten behoeve van de werkzaamheden rondom BIZ Tivoort en BIZ Centrum.

3.4 Economische promotie: de lasten van dit taakveld zijn € 14.842,00 hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere salarislasten ad € 10.000,00 voor de werkzaamheden in het kader van economische promotie.
- Hogere lasten ad € 7.000,00 voor de werkzaamheden in het kader van de kermis.
- Lagere elektriciteitslasten dan begroot voor de kermis en andere evenementen. Dit levert een voordeel op ad € 3.000,00.

5.5 Cultureel erfgoed: de lasten van dit taakveld zijn € 92.638,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere afschrijvingen / toegerekende rente kapitaalwerken op dit taakveld ad € 60.000,00. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door het achterblijven van de uitgaven voor het project 'Onderzoek verplaatsen gebruikers 't Loket'. Van het voorbereidingskrediet ad € 50.000,00 dat ineens wordt afgeschreven, bedroegen de uitgaven € 11.200,00. Anderzijds zijn de kapitaallasten voor het project kerktoren Riel lager dan geraamd.
- Lagere advieskosten ten aanzien van monumenten ad € 10.500. Dit heeft onder andere te maken met het overgehevelde budget vanuit 2016 dat niet benodigd was. Daarnaast is er geen beroep gedaan op de gemeentelijke monumentenregeling zodat het geraamde budget ad € 11.500,00 daarvoor niet nodig is geweest.
- Lagere onderhoudskosten dan begroot voor het Cultureel Centrum Jan van Besouw. Dit levert een voordeel op ad € 10.000,00.

5.6 Media: de lasten van dit taakveld zijn € 416,00 hoger dan begroot en wordt derhalve niet verder toegelicht.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie: de lasten van dit taakveld zijn € 33.439,00 hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere afschrijvingen / toegerekende rente kapitaalwerken op dit taakveld ad € 12.000,00.
- Wegens achterstallig bomenonderhoud zijn er hiervoor hogere lasten dan begroot. Dit levert een nadeel op ad € 33.000,00.
- Voor de gemeentewerf zijn diverse kosten gemaakt die hoger uit zijn gevallen dan begroot. Dit levert een nadeel op ad € 12.000,00.

7.2 Riolering: de lasten van dit taakveld zijn € 78.914,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere afschrijvingen / toegerekende rente kapitaalwerken op dit taakveld ad € 95.000,00.
- Een toevoeging aan de voorziening ad € 128.000,00. Dit betreft het verschil tussen de geraamde uitgaven en inkomsten en de werkelijke uitgaven en inkomsten. Deze wordt verwerkt via de voorziening egalisatietarieven rioolrecht.
- In de primaire begroting was een inhuurbudget geraamd en deze is niet besteed. Dit levert een voordeel op ad € 93.000,00.
- Ten aanzien van de voorbereidende kosten riolering zijn er elektriciteitslasten lager uitgevallen dan begroot. Dit levert een voordeel op ad € 19.000,00.

7.3 Afval: de lasten van dit taakveld zijn € 6.900,00 hoger dan begroot.

Vanwege de implementatie van het grondstoffenbeleidsplan / pilot die halverwege 2017 is gestart hebben er verschuivingen plaatsgevonden binnen de verschillende afvalstromen. De voornaamste verschillen zijn:

- Hogere verwerkingskosten ad € 60.000,00 voor restafval; de invoering van het Grondstoffenbeleidsplan is drie maanden later gestart dan gepland. Dit houdt in dat er drie maanden lang meer restafval is ingezameld dan verwacht, dus hogere kosten. Hierdoor is er langer gebruik gemaakt van de 240 liter restafval containers en is er dus meer ingezameld.
- Lagere inzamelkosten ad € 40.000,00, omdat er minder GFT is aangeleverd vanwege de weersomstandigheden; het GFT-aanbod is lastig te voorspellen, omdat het afhankelijk is van het groeiseizoen. Met een goed/uitzonderlijk groeiseizoen, bijvoorbeeld een warm en vochtig jaar, stijgt het GFT-aanbod enorm.
- Lagere transportkosten ad € 20.000,00. Bij de uitvoering van het Grondstoffenbeleidsplan zijn de geraamde meerkosten laag gebleven.
- Hogere kosten ten aanzien van inzamelhulpmiddelen ad € 7.000,00, omdat er meer containers nodig waren dan verwacht.

7.4 Milieubeheer: de lasten van dit taakveld zijn € 51.221,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere kosten ad € 10.500,00 voor de gemeenschappelijke regeling van de Omgevingsdienst.
- Lagere kapitaallasten ad € 28.000,00, omdat het krediet voor bodemverontreiniging centrum nog nauwelijks kapitaallasten met zich meebrengt.
- Lagere kosten ad € 22.000,00 voor bodemonderzoeken en andere externe adviezen.
- Lagere kosten ad € 11.000,00 aan uitbestede werkzaamheden in het kader van drug gerelateerde zaken.

8.1 Ruimtelijke ordening: de lasten van dit taakveld zijn € 503.506,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door het ramen van de lasten van de projecten waarbij de gemeente faciliterende grondpolitiek uitvoert. De lasten blijven aanmerkelijker achter bij de ramingen.

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen): de lasten van dit taakveld zijn € 1.008.502,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- De baten en lasten op grondexploitaties verlopen (budgettair neutraal) via dit taakveld. Tegenover de geraamde lasten staan in feite dezelfde baten in de vorm van overboeking naar de balans.

8.3 Wonen en bouwen: de lasten van dit taakveld zijn € 15.674,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere lasten ad € 60.000,00 vanwege minder toegerekende uren op dit taakveld dan begroot.
- Hogere afschrijvingen / toegerekende rente kapitaalwerken op dit taakveld ad € 45.000,00;

BATEN

De baten voor dit programma zijn € 2.373.926,00 hoger dan begroot. Per taakveld worden de voornaamste verschillen benoemd.

2.1 Verkeer en vervoer: de baten van dit taakveld zijn € 36.488,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Een ontvangen subsidieafrekening ten aanzien van de fietspaden Brakel en Riel ad € 30.000,00.
- Een lagere doorberekening aan derde partijen dan dat begroot is. Dit levert een nadeel op van € 30.000,00.
- Minder ontvangen leges en degeneratiekosten dan begroot voor inritten en kabels en leidingen. Ook dit levert een nadeel op ad € 36.000,00.

3.4 Economische promotie: de baten van dit taakveld zijn € 8.806,00 hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Een hogere doorbelasting dan begroot ten aanzien van werkzaamheden voor de kermis ad € 8.000,00.

7.2 Riolering: de baten van dit taakveld zijn € 23.484,00 hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Meer ontvangen leges dan begroot ad € 33.000,00 ten aanzien van de huisaansluitingen.
- Lagere beschikking over de voorziening riolering wat een nadeel met zich meebrengt ad € 9.000,00.

7.3 Afval: de baten van dit taakveld zijn € 76.269,00 hoger uitgevallen dan begroot. De voornaamste redenen zijn :

- Lagere vergoedingen ad € 55.000,00 voor kunststof door het later starten van de pilot van de uitvoering van het Grondstoffenbeleidsplan; de invoering van het Grondstoffenbeleidsplan, onder andere het aan huis ophalen van PMD, is drie maanden later gestart dan gepland. Dit houdt in dat er drie maanden lang minder PMD is ingezameld dan verwacht, dus een lagere vergoeding.
- Hogere beschikking over de voorziening afvalinzameling ad € 131.000,00 vanwege het resultaat kosten/baten afval.

8.1 Ruimtelijke ordening: de baten van dit taakveld zijn € 257.753,00 lager dan begroot. Dit is omdat de baten voor het faciliterend grondbeleid worden verantwoord.

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen): de baten van dit taakveld zijn € 2.907.757,00 hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- De baten en lasten op grondexploitaties verlopen (budgettair neutraal) via dit taakveld. Tegenover de geraamde lasten staan in feite dezelfde baten in de vorm van overboeking naar de balans. Echter in 2017 hebben wij tussentijds winst genomen voor in totaal € 3.916.000,00.

8.3 Wonen en bouwen: de baten van dit taakveld zijn € 353.557,00 lager dan begroot. De voornaamste redenen zijn:

- Lagere opbrengst verkoop onroerend goed ad € 357.500,00, omdat de verkoop van de bedrijfswoning aan de Venneweg pas in 2018 is gepasseerd;
- Hogere legesopbrengsten ad € 4.000,00.

Saldoverschillen rekening - rekening

2017	Totaal saldo	5.021.613
2016	Totaal saldo	8.993.535
	Verschil jaarrekening 2017 t.o.v. de jaarrekening 2016	<u>3.971.922</u>

Toelichting rekening - rekening

Het resultaat van dit programma is € 3.971.922,41 voordeliger uitgevallen dan voorgaand jaar.

4.8.3.2 Incidentele lasten en baten

Overzicht van incidentele lasten en baten	Begr.wijz.	Realisatie	Begroting	Mutaties in de reserves
Incidentele lasten				
eenmalig budget duurzaamheid formatie	2017-00	49.628	50.200	49.628
eenmalig budget duurzaamheid, activiteiten	2017-00	23.824	30.000	23.824
extra formatie duurzaamheid	2017-00	61.736	62.360	61.736
extra bijdrage Omgevingsdienst	2017-00	15.631	15.631	15.631
Samen Sterk in het Buitengebied	2017-00	7.500	7.500	7.500
laanstructuur Turnhoutsebaan	2017-02	25.000	30.000	25.000
voetgangeroversteekplaats	2017-02	0	40.000	0
ecologische zone fietspad	2017-02	0	15.000	0
bodemkwaliteitskaart	2017-02	2.290	6.000	2.290
uren personeel aan- en verkopen gronden	rekening	71.080	0	71.080
overige lasten aan- en verkopen gronden	rekening	16.223	0	16.223
gvvp, kruispunt Hoogeindseweg/Wittendijk	rekening	1.572	0	1.572
gvvp, schoolomgeving de Keyzer	rekening	18.049	0	18.049
rotonde recreatieve Poort	2015-10	17.955	0	17.955
voorbereidingskrediet rotonde Rillaersebaan/Poppelseweg/Ond	2016-05	194.873	915.315	194.873
voorbereidingskrediet faunapassage	2016-05	112.140	0	112.140
voorbereidingskrediet Nieuwkerksbaantje	2016-05	14.957	0	14.957
Uitvoeringskrediet kruispunt Rillaersebaan	2017-10	1.059.692	1.349.035	1.059.692
Rotonde Poppelseweg	2017-10	1.234.824	1.182.050	1.234.824
Uitvoeringskrediet faunapassage	2017-16	142.130	1.695.700	142.130
Voorbereidingskrediet Tunrhoutsebaan/Tijvoortsebaan	2017-16	21.752	197.415	21.752
Rotonde Turnhoutsebaan/Tijvoortsebaan		4.318	0	4.318
Totaal incidentele lasten		3.095.174	5.596.206	3.095.174
Incidentele baten				
opbrengst verkoop grond Thermen	rekening	96.000	0	96.000
opbrengst verkoop grond bij de Vonder in Riel	rekening	250.000	0	0
opbrengst verkoop twee woningen	2017-05	243.472	600.000	243.472
tussentijdse winstneming grondexploitatie		3.916.260	0	nnb
Totaal incidentele baten		4.505.732	600.000	339.472
Netto saldo incidentele lasten en baten		-1.410.558	4.996.206	2.755.702

4.8.4 Programma 4 Sociaal domein

Taakveld nummer	Omschrijving	Lasten 2016	Primaire begroting	Gewijzigde begroting	Lasten 2017	Vershil
0_2	Burgerzaken	926.839	565.397	586.100	586.077	22
4_1	Openbaar basisonderwijs	19.676	47.091	50.391	50.262	129
4_2	Onderwijshuisvesting	1.428.771	1.467.862	1.474.643	1.414.941	59.701
4_3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	902.387	898.400	792.006	795.157	-3.151
5_1	Sportbeleid en activering	290.803	249.544	268.376	279.532	-11.156
5_2	Sportaccommodaties	1.209.614	1.147.409	1.222.536	1.229.108	-6.572
5_3	Cultuurpresentatie, productie en partic.	453.362	484.046	517.379	496.329	21.050
6_1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.358.617	2.447.740	2.635.710	2.044.579	591.131
6_2	Wijkteams	1.586.366	1.808.950	1.703.774	1.664.838	38.936
6_3	Inkomensregelingen	6.738.624	5.746.500	5.678.147	5.609.702	68.445
6_4	Begeleide participatie	3.145.198	2.821.505	2.837.404	2.878.992	-41.588
6_5	Arbeidsparticipatie	503.255	441.760	697.413	885.902	-188.489
6_6	Maatwerkvoorziningen (WMO)	721.175	790.700	763.200	1.057.979	-294.779
6_71	Maatwerkdienstverlening 18+	2.145.694	3.579.591	2.933.605	3.018.775	-85.170
6_72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.738.006	4.247.137	4.699.318	4.767.862	-68.544
6_82	Geescaleerde zorg 18-	551.897	552.808	552.808	552.808	0
7_1	Volksgezondheid	658.789	713.318	717.518	718.389	-871
Totaal lasten		29.379.073	28.009.758	28.130.328	28.051.232	79.094

Taakveld nummer	Omschrijving	Baten 2016	Primaire begroting	Gewijzigde begroting	Baten 2017	Vershil
0_2	Burgerzaken	419.288	427.761	464.042	473.407	9.365
4_1	Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0
4_2	Onderwijshuisvesting	39.183	11.100	26.313	26.762	449
4_3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	67.999	54.145	107.953	107.710	-243
5_1	Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0
5_2	Sportaccommodaties	340.581	321.577	332.377	332.381	4
5_3	Cultuurpresentatie, productie en partic.	0	0	11.555	11.556	1
6_1	Samenkracht en burgerparticipatie	158.402	184.074	184.927	176.061	-8.866
6_2	Wijkteams	101.263	55.208	55.208	70.941	15.733
6_3	Inkomensregelingen	4.642.333	4.435.416	4.306.493	4.404.967	98.474
6_4	Begeleide participatie	153.325	0	0	0	0
6_5	Arbeidsparticipatie	115.310	52.140	41.790	45.460	3.670
6_6	Maatwerkvoorziningen (WMO)	12.038	31.000	12.000	15.116	3.116
6_71	Maatwerkdienstverlening 18+	322.828	364.000	244.000	241.177	-2.823
6_72	Maatwerkdienstverlening 18-	822	0	-12.455	0	12.455
6_82	Geescaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0
7_1	Volksgezondheid	0	0	0	0	0
Totaal baten		6.373.372	5.936.421	5.774.203	5.905.538	131.335

Jaar	Omschrijving	Gewijzigde begroting	Rekening 2017	Vershil
2017	Totaal lasten	28.130.327	28.051.232	79.096
2017	Totaal baten	5.774.203	5.905.537	131.334
2017	Totaal saldo	22.356.124	22.145.695	210.430

4.8.4.1 Toelichting programma 4 Sociaal domein

Toelichting begroting - rekening

Het resultaat van dit programma is € 210.429,91 voordeliger uitgevallen dan begroot.

Toegelicht worden de verschillen > € 5.000,00 in lasten en baten van de jaarrekening 2017 ten opzichte van de begroting 2017.

LASTEN

De lasten van dit programma zijn € 79.096,00 lager dan begroot. Per taakveld worden de voornaamste verschillen benoemd.

4.2 Onderwijshuisvesting: de lasten van dit taakveld zijn met € 59.701,00 onderschreden ten opzichte van de begroting 2017 door:

- Lagere kapitaalslasten € 36.000,00 doordat enerzijds de uitgaven nieuwbouw Vonder in de loop van 2017 hebben plaatsgevonden en anderzijds doordat er nog geen toerekening naar de kindfuncties bij de Kameleon heeft plaatsgevonden.
- Minder uitgaven aan vandalismeschade € 8.000,00 en onderhoud € 3.500,00.
- In 2017 geen uitgaven inzake uitbestede werkzaamheden € 10.000,00 (wordt doorgeschoven naar 2018).
- Het verschil tussen het geraamd budget en de netto lasten huisvesting Onderwijs (€ 90.551,00) wordt beschikt over de reserve huisvesting Onderwijs (via Bestemmingsreserve B/O).

5.1 Sportbeleid en activering: de lasten van dit taakveld zijn met € 11.156,00 overschreden ten opzichte van de begroting 2017 door hogere lasten salaris € 11.000,00 als gevolg van verschuiving van taken tussen de verschillende taakvelden binnen dit programma.

5.2 Sportaccommodaties: de lasten van dit taakveld zijn met € 6.572,00 overschreden ten opzichte van de begroting 2017 door:

- Hogere kapitaalslasten € 16.000,00 (o.a. renovatie sporthal de Haspel);
- Aan dagelijks beheer en onderhoud (voornamelijk kosten Diamant sporthal de Haspel) minder uitgegeven € 11.000,00;
- Aan diverse overige kosten € 2.000,00 meer uitgaven.

5.3 Cultuurpresentatie, productie en partic.: de lasten van dit taakveld zijn met € 21.050,00 onderschreden ten opzichte van de begroting 2017 door:

- Minder lasten salarissen € 20.000,00 door verschuiving van taken tussen de verschillende taakvelden binnen dit programma.
- Minder overige kosten € 1.000,00. Binnen het taakveld 6 hebben in 2017 verschuivingen van taken plaatsgevonden. Hierdoor zijn soms grote verschillen ontstaan m.b.t. de salariskosten, ten opzichte van de geraamde salarissen. In onderstaande tabel zijn de verschuivingen zichtbaar gemaakt:

Taakveld 6	Afd	Begroot	Werkelijk	Verschil
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	ONTW	131.566	99.467	32.099
	MDV	499.834	7.355	492.479
6.3 Inkomensregelingen	MDV	501.955	317.343	184.612
6.4 Begeleide participatie	MDV	0	41.588	-41.588
6.5 Arbeidsparticipatie	MDV	54.540	261.204	-206.664
6.6 Maatwerkvoorzieningen	MDV	0	194.443	-194.443
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	ONTW	28.460	40.436	-11.976
	MDV	72.621	249.553	-176.932
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	ONTW	36.210	40.436	-4.226
	MDV	72.621	147.869	-75.248
		1.397.807	1.399.694	-1.887

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie: de lasten van dit taakveld zijn met € 591.131,00 onderschreden ten opzichte van de begroting 2017 door:

- Minder lasten salarissen € 525.000,00 (zie bovenstaande tabel).
- Aan inhuur personeel meer uitgegeven € 20.000,00.
- Lagere kapitaallasten € 60.000,00 o.a. doordat in 2017 geen uitsplitsing heeft plaatsgevonden van de kindfuncties bij Kameleon en Vonder (uitsplitsing volgt in 2018) en minder kapitaallasten doorgerekend voor S.C.A.G.
- Aan uitvoeringskosten WMO en WMO diversen minder uitgegeven € 11.000,00 wat wordt ingezet voor de hogere kosten van het Regiovervoer (oude integratie-uitkering WMO).
- Minder uitgaven aan onderhoud gebouwen € 6.000,00.
- Aan incidentele subsidie € 4.000,00 minder uitgegeven.
- Minder inspecties door GGD inzake Kinderopvang € 3.000,00.

6.2 Wijkteams: De lasten van dit taakveld zijn met € 38.936,00 onderschreden ten opzichte van de begroting 2017 door:

- Per saldo aan subsidie 2017 inzet Loket € 8.000,00 meer uitgegeven voornamelijk door inzet extra loketmedewerkster door ContourdeTwern.
- Aan inhuur personeel € 30.000,00 minder uitgegeven.
- Minder energiekosten Zorgcentrum € 4.000,00.
- Voor Preventief Basisstructuur Jeugd minder uitgegeven € 3.000,00.
- Minder uitgaven aan innovatie-projecten € 10.000,00.

6.3 Inkomensregelingen: de lasten van dit taakveld zijn met € 68.445,00 onderschreden ten opzichte van de begroting 2017 door:

- Lagere lasten salarissen € 185.000,00 (zie bovenstaande tabel);
- Minder kosten inhuur personeel € 8.000,00;
- Aan periodieke uitkeringen bijstand € 52.500,00 meer uitgegeven;
- Een betalingsverplichting vastgelegd aan Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) (75%) voor vorderingen 2017 € 37.000,00;
- Hogere uitgaven bijzondere bestaanskosten Minimabeleid € 38.500,00 en lagere vergoeding declaratie ziektekosten € 3.000,00.

6.4 Begeleide participatie: de lasten van dit taakveld zijn met € 41.588,00 overschreden ten opzichte van de begroting 2017 door hogere lasten salarissen (zie bovenstaande tabel).

6.5 Arbeidsparticipatie: de lasten van dit taakveld zijn met € 188.489,00 overschreden ten opzichte van de begroting 2017 door:

- Hogere lasten salarissen € 206.664,00 (zie bovenstaande tabel).
- Per saldo minder uitgegeven aan inhuur personeel € 31.000,00.
- Minder uitgaven sociale voorzieningen Arbeidstrajecten € 14.000,00 o.a. door btw-compensatie.
- Hogere kosten met betrekking tot Opvang Vluchtelingen € 27.000,00 voor inrichting woningen en inhuur personeel.

6.6 Maatwerkvoorziening (WMO): de lasten van dit taakveld zijn met € 294.779,00 overschreden ten opzichte van de begroting 2017 door:

- Hogere lasten salarissen € 194.500,00 (zie bovenstaande tabel).
- In 2017 zijn er hogere uitgaven geweest inzake Regiovervoer van € 132.000,00 door een nieuwe werkwijze door de regio. (B&W-nota hierover wordt gemaakt). De hogere kosten worden opgevangen door niet uitgegeven middelen integratie-uitkering WMO op taakveld 6.1 en 6.71;
- Hogere kosten voor huur vervoersmiddelen € 8.500,00.
- Minder uitgaven aan woonvoorziening gehandicapten € 10.000,00.
- Per saldo minder uitgaven aan persoonsgebonden budgetten € 30.000,00 voornamelijk bij ondersteuning huishoudelijke verzorging.

6.71 Maatwerkvoorzieningen 18+: de lasten van dit taakveld zijn met € 85.170,00 overschreden ten opzichte van de begroting 2017 door:

- Hogere lasten salarissen € 189.000,00 (zie bovenstaande tabel).
- Minder uitgaven aan Budget huishoudelijke verzorging € 120.000,00, wat wordt ingezet voor de hogere kosten van het Regiovervoer (oude integratie-uitkering WMO).
- Per saldo hogere uitgaven WMO begeleiding € 16.500,00. (Bij Zorg in Nature zijn dit hogere kosten € 102.000,00 terwijl aan PGB's WMO Begeleiding minder kosten zijn gemaakt € 85.500,00).

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-: de lasten van dit taakveld zijn met € 68.544,00 overschreden ten opzichte van de begroting 2017 door:

- Hogere lasten salarissen € 80.000,00 (zie bovenstaande tabel).
- Per saldo minder uitgaven aan Lokale Jeugdzorg € 11.000,00. (Bij Zorg in Natura zijn dit lagere kosten € 29.000,00 door het overgaan van taken naar de regio, terwijl aan PGB's Lokale Jeugdzorg meer is uitgegeven € 18.000,00).

BATEN

De baten voor dit programma zijn € 131.334,00 hoger dan begroot. Per taakveld worden de voornaamste verschillen benoemd.

0.2 Burgerzaken: de baten van dit taakveld zijn met € 9.365,00 overschreden ten opzichte van de begroting 2017 door per saldo een hogere ontvangst van Rijksleges € 2.500,00 (reisdocumenten) en per saldo een hogere ontvangst van gemeenteleges € 6.500,00 (reisdocumenten en rijbewijzen).

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie: de baten van dit taakveld zijn met € 8.866,00 onderschreden ten opzichte van de begroting 2017 door:

- Wegvallen van huur van de Scouting Goirle € 21.000,00.
- In 2017 is de afbetaling van vervanging inventaris SCAG voor zowel 2016 als 2017 opgenomen € 12.000,00.

6.2 Wijkteams: de baten van dit taakveld zijn met € 15.733,00 overschreden ten opzichte van de begroting 2017 door interne verrekening van huur Sint Jansstraat 1-03 (Marmot) naar Zorgcentrum.

6.3 Inkomensregelingen: de baten van dit taakveld zijn met € 98.474,00 overschreden ten opzicht van de begroting 2017 door:

- Per saldo meer ontvangen aan rijksuitkering ministerie SZW € 8.000,00.
- De terugbetalingsverplichting aan ministerie SZW (75%) inzake opgevoerde vorderingen BBZ voor 2017 is gecorrigeerd € 114.000,00 alsook correctie op dubieuze debiteuren BBZ € 29.000,00.
- Per saldo over de diverse uitkeringen (exclusief BBZ) binnen dit taakveld, minder ontvangen inzake aan rente en aflossing € 59.000,00.
- Aan overige ontvangsten inzake Minimabeleid meer ontvangen € 6.500,00.

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-: de baten van dit taakveld zijn met € 12.455,00 onderschreden ten opzichte van de begroting 2017 door het opnemen van een stelpost (last) inzake Regionale Jeugdzorg.

Saldoverschillen rekening - rekening

2017	Totaal saldo	22.145.695
2016	Totaal saldo	23.005.701
	Verschil jaarrekening 2017 t.o.v. de jaarrekening 2016	860.006

Toelichting rekening - rekening

Het resultaat van dit programma is € 860.006,16 voordeliger uitgevallen dan voorgaand jaar.

4.8.4.2 Incidentele lasten en baten

Overzicht van incidentele lasten en baten	Begr.wijz.	Realisatie	Begroting	Mutaties in de reserves
Incidentele lasten				
inrichting taalpunt analfabetisme	2017-02	9.000	9.000	9.000
aandacht voor basiskracht	2017-02	75.000	75.000	75.000
verplaatsen van 't Loket	2017-06	11.200	50.000	11.200
bijdrage aan de Scouting Riel	2017-12	28.266	28.266	28.266
aanvullend subsidie SCAG 2016	2017-15	45.782	45.782	45.782
aanvullend subsidie SCAG 2016	2017-15	34.394	34.394	34.394
mutatie reserve incidentele subsidies	2017-20	4.673	10.856	4.673
mutatie reserve transitie jeugdzorg	2017-20	55.549	55.549	55.549
kunstwerk de Ballefrutter	2017-25	25.000	25.000	25.000
Totaal incidentele lasten		288.864	333.847	288.864
Incidentele baten		0	0	0
Netto saldo incidentele lasten en baten		288.864	333.847	288.864

4.8.5 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Taakveld nummer	Omschrijving	Lasten 2016	Primaire begroting	Gewijzigde begroting	Lasten 2017	Vershil
0_10	Mutatie reserves	6.391.836	913.224	5.386.948	5.087.344	299.604
0_11	Resultaat vd rekening van betalen/lasten	2.704.183	0	-117.943	0	-117.943
0_5	Treasury	1.647.478	-172.073	-172.073	1.652	-173.725
0_61	OZB Woningen	0	150.758	134.718	133.699	1.019
0_62	OZB-niet Woningen	102	17.040	19.000	17.509	1.491
0_64	Belastingen overig	227.735	7.350	48.550	47.744	806
0_7	Alg. uitkering en ov. uitk Gemeentefonds	4.388	14.139	14.139	10.773	3.366
0_8	Overige baten en lasten	934.155	1.422.385	913.835	613.914	299.921
0_9	Vennootschapsbelasting (VpB)	32.560	61.000	61.000	11.831	49.169
Totaal lasten		11.942.437	2.413.823	6.288.174	5.924.466	363.708

Taakveld nummer	Omschrijving	Baten 2016	Primaire begroting	Gewijzigde begroting	Baten 2017	Vershil
0_10	Mutatie reserves	9.725.168	2.065.607	11.233.073	8.843.899	-2.389.175
0_11	Resultaat vd rekening van betalen/lasten	0	0	0	0	0
0_5	Treasury	271.263	725.287	733.487	802.753	69.266
0_61	OZB Woningen	2.869.002	2.951.570	3.041.570	3.042.163	593
0_62	OZB-niet Woningen	1.283.044	1.363.530	1.351.530	1.351.071	-459
0_64	Belastingen overig	106.350	101.800	106.550	107.771	1.221
0_7	Alg. uitkering en ov. uitk Gemeentefonds	31.579.676	29.406.047	30.255.400	30.264.292	8.892
0_8	Overige baten en lasten	226.389	1.162.318	842.000	1.130.048	288.048
0_9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0
Totaal baten		46.060.892	37.776.159	47.563.610	45.541.996	-2.021.615

Jaar	Omschrijving	Gewijzigde begroting	Rekening 2017	Vershil
2017	Totaal lasten	6.288.175	5.924.466	363.709
2017	Totaal baten	47.563.610	45.541.996	-2.021.615
2017	Totaal saldo	-41.275.435	-39.617.530	-1.657.906

4.8.5.1 Toelichting Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Toelichting begroting - rekening

Het resultaat van dit programma is € 1.657.905,86 nadeliger uitgevallen dan begroot.

Toegelicht worden de verschillen > € 5.000,00 in lasten en baten van de jaarrekening 2017 ten opzichte van de begroting 2017.

LASTEN

0.10 Mutaties reserves

- de toevoeging aan de reserves is in 2017 lager namelijk € 299.604,00. Voor een specificatie van de toevoeging wordt verwezen naar het bijlagenboek.

0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

- het saldo van de begroting 2017 bedraagt na de Burap en het financieel tussenbericht € 118.000,00 negatief. Het saldo van de jaarrekening 2017 dient nog geboekt te worden.

0.5 Treasury

De lasten voor het taakveld zijn € 173.725,00 lager ten opzichte van de begroting door:

- Lagere rentekosten externe financiering ad € 33.600,00.
- Lagere kosten rente interne financiering € 6300,00 vanwege een lager rentepercentage. In de begroting is een rekenpercentage gehanteerd van 2,29% en in de jaarrekening op basis van werkelijke percentages een gemiddelde van 2,13%.
- Een hogere rentevergoeding van € 6.800,00.
- Lagere toegerekende rente ad € 124.300,00.

0.7 Algemene uitkering

De lasten voor het taakveld zijn € 3.366,00 lager ten opzichte van de begroting door de lager toegerekende salarislasteren vanwege het tussentijds vertrek van een medewerker.

0.8 Overige baten en lasten

De lasten voor dit taakveld zijn € 299.921,00 lager dan in de begroting 2017 vanwege:

- In de primaire begroting is een raming opgenomen vanwege te verwachten onderuitputting rente en afschrijvingen voor de nieuwe investeringen 2017. Vervolgens is bij het financieel tussenbericht rekening gehouden met een voordeel vanwege de verdere onderuitputting van de kapitaallasten van respectievelijk € 95.000,00 voor de afschrijving en € 40.000,00 voor de rente. Niet deze stelpost voor in totaal € 186.165,00 wordt gerealiseerd maar wel de lagere rente en afschrijvingslasten bij de diverse taakvelden.
- In de begroting is rekening gehouden met een storting in de voorziening onderhoud gemeentebouwen van € 600.000,00 die voortkomt uit de verkoop van twee woningen. In 2017 is een woning verkocht en de storting is verantwoord op het taakveld waar ook de opbrengst is verantwoord.
- Op dit taakveld is het saldo verantwoord tussen de geraamde salarislasteren aan kapitaalwerken en grondexploitatie en de werkelijk toegerekende lasten.

0.9 Vennootschapsbelasting

De lasten voor dit taakveld zijn € 49.169,00 lager dan in de begroting 2017 omdat enerzijds rekening is gehouden met een lagere vpb-plicht voor de grondexploitatie ad € 39.000,00 en anderzijds rekening is gehouden met een vpb-last vanwege de opbrengst van € 50.000,00 voor de reclamezuil langs de A58 welke niet is gerealiseerd.

BATEN

0.10 Mutaties reserves

- De beschikking over de reserves is aanmerkelijk, namelijk € 2.389.175,00 lager.

0.5 Treasury

De baten voor dit taakveld zijn € 69.266,00 lager dan begroot vanwege:

- Lagere bespaarde rente van de reserves ad €132.200,00 vanwege de lagere rekenrente.
- Een hogere rentevergoeding door het Stimuleringsfonds voor de Volkshuisvesting ad € 6.000,00.

0.7 Algemene uitkering

De baten voor dit taakveld zijn € 8.892,00 hoger vanwege:

- Een hogere algemene uitkering ad € 4.100,00 omdat de algemene uitkering 2017 op basis van de actuele cijfers in positieve zin is bijgesteld.
- Een hogere algemene uitkering ad € 4.800,00 voorgaande jaren omdat de algemene uitkering 2015 en 2016 op basis van de actuele cijfers in positieve zin is bijgesteld.

0.8 Overige baten en lasten

De baten voor dit taakveld zijn € 288.048,00 hoger vanwege:

- In de begroting is een stelpost geraamd van € 60.000,00 voor o.a. doorschuif btw ggd. Niet deze stelpost wordt gerealiseerd maar de hogere baten dan wel de mindere lasten per taakveld.
- Het verschil tussen het gereserveerde bedrag voor de vakantietoelage 2016 en de werkelijke lasten in het kader van de IKB is vrij gevallen (€ 6.900,00).
- In de jaarrekening zijn twee voorzieningen vrijgevallen. Omdat beheerplannen ontbreken is het werken met een voorziening niet toegestaan. Daardoor vallen de voorziening inventaris gemeentehuis ad € 36.000,00 en de voorziening materialen sporthallen ad € 11.000,00 vrij.
- Op dit taakveld is de doorschuif btw VNG verantwoord ad € 10.000,00.
- Op dit taakveld is de bate verantwoord van de toepassing van de 1% regeling. De opbrengst ad € 73.172,00 is vervolgens gestort in de reserve verfraaiing gemeente.
- Op dit taakveld is ook geraamd de vrijval van de verplichtingen ad € 132.000,00. In de jaarrekening 2016 zijn dit verplichtingen die per 1 april 2017 betaald moeten zijn en anders wordt bekeken of deze posten kunnen vrijvallen.
- Op dit taakveld is een eenmalig voordeel verantwoord van € 4.800,00 vanwege een afrekening met het ABP.

Saldoverschillen rekening - rekening

2017	Totaal saldo	-39.617.530
2016	Totaal saldo	-34.118.455
	Vershil jaarrekening 2017 t.o.v. de jaarrekening 2016	<u>5.499.074</u>

Toelichting rekening - rekening

Het resultaat van dit programma is € 5.499.074,21 voordeliger uitgevallen dan voorgaand jaar.

4.8.5.2 Incidentele lasten en baten

Overzicht van incidentele lasten en baten	Begr.wijz.	Realisatie	Begroting	Mutaties in de reserves
Incidentele lasten				
storting van de vrz afval naar de awr	2017-00	282.000	282.000	282.000
storting van de vrz riolering naar de vrz afval	2017-00	500.000	500.000	500.000
Totaal incidentele lasten		782.000	782.000	782.000
Incidentele baten				
batig saldo 2016 naar de awr	2017-17	1.704.183	2.704.183	1.704.183
batig saldo 2016 naar de reserve blijverslening	2017-24	500.000	500.000	500.000
batig saldo 2016 naar reserve duurzaamheidslening	2017-23	500.000	500.000	500.000
hogere algemene uitkering voorgaande jaren	2017-xx	41.370	36.573	0
vrijval verplichtingen	rekening	131.108	0	0
1% regeling	rekening	73.172	0	73.172
doorschuif btw VNG	rekening	10.010	0	0
correctie in de voorziening dubieuze debiteuren	rekening	38.618	0	0
Totaal incidentele baten		2.998.460	3.740.756	2.777.355
Netto saldo incidentele lasten en baten		-2.216.460	-2.958.756	-1.995.355

4.8.6 Overhead

Taakveld nummer	Omschrijving	Lasten 2016	Primaire begroting	Gewijzigde begroting	Lasten 2017	Verschil
0_4	Overhead	34.156.800	4.444.310	5.312.833	5.300.234	12.599
Totaal lasten		34.156.800	4.444.310	5.312.833	5.300.234	12.599

Taakveld nummer	Omschrijving	Baten 2016	Primaire begroting	Gewijzigde begroting	Baten 2017	Verschil
0_4	Overhead	35.444.892	85.220	85.720	218.381	132.661
Totaal baten		35.444.892	85.220	85.720	218.381	132.661

Jaar	Omschrijving	Gewijzigde begroting	Rekening 2017	Verschil
2017	Totaal lasten	5.312.833	5.300.234	12.599
2017	Totaal baten	85.720	218.381	132.661
2017	Totaal saldo	5.227.113	5.081.853	145.260

4.8.6.1 Toelichting Overhead

Toelichting begroting - rekening

Het resultaat van dit programma is € 145.259,80 voordeliger uitgevallen dan begroot.

Toegelicht worden de verschillen > € 5.000,00 in lasten en baten van de jaarrekening 2017 ten opzichte van de begroting 2017.

LASTEN

0.4 Overhead: de lasten voor dit programma/taakveld zijn € 12.599,00 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere salaris- en reiskosten ten aanzien van personeel ad € 186.000,00. Dit is gedeeltelijk doorberekend aan derden (zie baten).
- Lagere inhuurkosten dan bij het financieel tussenbericht verhoogd is, ad € 88.000,00.
- Bij het financieel tussenbericht werd uitgegaan van hogere kosten voor ICT door een nieuwe doorrekenwijze vanuit Tilburg. Deze is echter voor 2017 nog niet doorgevoerd, waardoor de verhoging niet nodig was. Daarnaast hebben we voor ICT een aantal creditnota's van de leverancier ontvangen van de voorgaande jaren. Dit tezamen levert een voordeel op ad € 112.000,00.
- De in december ontvangen restant fee die vanuit Flex-West Brabant is ontvangen ad € 21.000,00.
- De opleidingskosten die lager zijn uitgevallen dan bij het financieel tussenbericht is bijgeraamd. Dit levert een voordeel op ad € 13.000,00.
- Lagere lasten in het kader van de doorontwikkeling van het salarispakket YouForce ad € 13.000,00.
- Lagere lasten ten aanzien van externe expertise en onvoorziene kosten voor de informatiebeveiliging ad € 7.500,00.
- Lagere lasten voor het gas- en elektriciteitsverbruik in het gemeentehuis ad € 7.000,00.
- Lagere lasten ad € 5.000,00 dan begroot voor het wervingstraject voor de gemeentesecretaris.
- Extra afschrijvingen voor voornamelijk exploitatie gemeentehuis, dat een nadeel oplevert ad € 78.000,00. In 2016 is een eenmalig budget beschikbaar gesteld ad € 80.000,00 voor de aanpassing van de politieruimte. Deze eenmalige uitgaven zijn in 2017 verantwoord en ineens afgeschreven.

BATEN

0.4 Overhead: de baten voor dit programma zijn € 132.661,00 hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere doorberekening van salarislasten aan andere gemeenten ad € 132.500,00.

Saldoverschillen rekening - rekening

2017	Totaal saldo	5.081.853
2016	Totaal saldo	-1.288.092
	Vershil jaarrekening 2017 t.o.v. de jaarrekening 2016	-6.369.945

Toelichting rekening - rekening

Het resultaat van dit programma is € 6.369.944,80 nadeliger uitgevallen dan voorgaand jaar.

4.8.6.2 Incidentele lasten en baten

Overzicht van incidentele lasten en baten	Begr.wijz.	Realisatie	Begroting	Mutaties in de reserves
Incidentele lasten				
nieuwe dienstverlening	2017-02	34.512	100.000	34.512
nieuwe dienstverlening	2017-02	20.000	0	20.000
nieuwe dienstverlening	2017-02	15.000	0	15.000
nieuwe dienstverlening	2017-02	18.066	0	18.066
nieuwe dienstverlening	2017-02	8.485	0	8.485
informatiebeveiliging	2017-02	3.908	29.500	3.908
informatiebeveiliging	2017-02	4.210	0	4.210
aanpassing gemeentehuis	2016-02	82.406	80.000	82.406
voormalig personeel	2017-20	25.282	43.000	25.282
Totaal incidentele lasten		211.869	252.500	211.869
Incidentele baten		0	0	0
Netto saldo incidentele lasten en baten		211.869	252.500	211.869

4.8.7 Wet normering bezoldiging Topfunctionarissen Publieke en Semipublieke Sector

Binnen de publieke sector is het onwenselijk dat er excessieve beloningen worden gegeven aan zowel intern als extern personeel. Met ingang van 1 januari 2013 is, in het kader hiervan, de Wet Normering Topinkomens van kracht gegaan. Deze wet verplicht tot openbaarmaking van de bezoldiging van de zogenaamde 'topfunctionarissen', waarbij gesteld wordt dat het inkomen van een topfunctionaris maximaal 100% van het ministersalaris mag zijn. In 2017 betreft deze WNT-norm € 181.000,00.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de gemeentegriffier zijn aangemerkt als topfunctionaris. In onderstaande tabel wordt de bezoldiging voor deze functionarissen dan ook openbaar gemaakt.

De WNT verplicht daarnaast tot openbaarmaking van de bezoldiging van de overige functionarissen, wanneer deze de bezoldiging of ontsluitkering de maximale norm te boven gaat.

In 2017 zijn er geen aangewezen topfunctionarissen of overige functionarissen waarbij een overschrijding van de bezoldigingsnorm van toepassing is.

Bedragen x € 1	H.M. van 't Westeinde	J.M. Tromp	Y.Y.M. Hasselman
Functiegegevens	Griffier	Secretaris	Secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/08	20/11 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,00	1,00	1,00
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	82.698	71.635	9.715
Beloningen betaalbaar op termijn	11.580	9.771	1.515
<i>Subtotaal</i>	94.278	81.406	11.230
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	181.000	181.000	181.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag			
Totale bezoldiging	94.278	81.406	11.230
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	n.v.t.
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	1,00	1,00	n.v.t.
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	74.671	91.872	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	9.782	12.266	n.v.t.
Totale bezoldiging 2016	84.453	104.138	n.v.t.

4.9 Analyse begrotingsrechtmatigheid

Budgetrecht en begrotingsoverschrijdingen

Het budgetrecht is een recht dat de raad toekomt. Het budgetrecht houdt in dat het college in principe alleen uitgaven kan doen en verplichtingen kan aangaan na toestemming ofwel autorisatie van de raad. Met de vaststelling van de begroting geeft de raad het college deze toestemming op programmaniveau. Begrotingsrechtmatigheid houdt in dat de financiële beheers handelingen bij de gemeente binnen de begroting dienen te passen. Begrotingsoverschrijdingen die niet bij de raad bekend zijn, beschouwt de accountant als onrechtmatig. Daarom leggen we deze overschrijdingen aan u voor. Zodra u hiermee instemt, stellen we de begroting bij en is er formeel geen sprake meer van "overschrijdingen" en geen begrotingsonrechtmatigheid in het kader van de controleverklaring.

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de jaarrekening, hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging, is - voor zover het de begrotingsoverschrijdingen betreft - mogelijk sprake van onrechtmatige uitgaven. De overschrijding kan namelijk in strijd zijn met het budgetrecht van de raad.

Bij de gemeente Goirle is in het verslagjaar 2017 geen sprake van een begrotingsoverschrijding op de programma's.

De uitgaven die zijn gedaan zijn niet hoger dan het door de gemeenteraad vastgestelde budget.

Bij de kredieten c.q. investeringen zijn de volgende overschrijdingen geconstateerd.

<i>Kredietoverschrijdingen</i>						
Grootboek nummer	Grootboek Omschrijving	Begroting	Werkelijk t/m 2016	Werkelijk 2017	Restant	Toelichting
P05810002	Illegaal grondgebruik	0,00	2.334,65	0,00	-2.334,65	
P07040003	Aanpassingen gemeentehuis	80.000,00	0,00	82.406,28	-2.406,28	
P07210010	Rotonde Turnhoutsebaan-Tijvoortsebaan	0,00		4.317,50	-4.317,50	
P07210030	Uitvoeringskrediet rotonde Poppelseweg/Grt. Onderhoud	1.182.050,00		1.234.824,38		De overschrijding is ontstaan doordat de volgende onvoorziene werkzaamheden moesten worden uitgevoerd: • Grondsanerling van voormalig grondwal, omdat er in het verleden illegale storten hebben plaatsgevonden € 17.000 • Het plaatsen van een tijdelijke VRI bij kruispunt Turnhoutsebaan-Tijvoortsebaan i.v.m. omleidingsroute € 17.500 • Extra aansluiting in asfalt was niet in het bestek opgenomen € 28.000 • Minderwerk € 9.500
					-52.774,38	
P07210031	Rotonde Recreatieve poort met parallelstraten	1.332.000,00	1.315.419,28	17.954,77	-1.374,05	
P07213012	Uitvoeringskosten 2015 Eikenlaan wegen	246.191,00	250.302,58	112,45	-4.224,03	
P07213015	Uitvoeringskosten 2016 v Haestrechtstraat wegen	667.116,00	221.482,29	473.645,98	-28.012,27	
P07550001	Restauratie kerktoren Riel	175.000,00	181.976,11	0,00	-6.976,11	Afrekening subsidie wordt opgemaakt
P07720006	Voorber.kr verv infraplan riolering 2015	0,00	0,00	671,50	-671,50	
P07720019	Uitvoeringskosten 2016 v Haestrechtstraat riolering	306.932,00	33.466,63	274.686,98	-1.221,61	
P07210018	Voorbereidingskrediet aanpassing wegen Nieuwkerk	45.000,00	39.315,63	14.956,79	-9.272,42	
P07210021	Openbare ruimte bij de Vonder	44.000,00		44.440,00	-440,00	
P07213006	Peppelgaard/Beukengard wegen	518.646,00	515.130,08	3.562,59	-46,67	
P07520005	Instandhouding de Haspel	200.000,00	168.481,76	32.709,62	-1.191,38	
P07570008	Cyclische verving speeltoestellen 2015	30.000,00	20.974,40	15.325,05	-6.299,45	
					-121.562,30	

5 Bijlagen

5.1 Controleverklaring

5.2 Sisa

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties								
Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018								
OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017 Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voor-schoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voort- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04	€ 19.305	€ 31.637
Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen			Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag			Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag		
Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07		
000035 Gemeentelijke Soorten			000035 Gemeentelijke Soorten			000035 Gemeentelijke Soorten		
IenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawai Subsidieregeling sanering verkeerslawai Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één gemeentenummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding t/m jaar T	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06
1 457.067,00			Kopie beschikkingnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Eindverantwoording Ja/Nee
Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 07			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 11	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 12	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 12
1 457.067,00			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2017 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
1.1 Participatiewet (PW)			1.1 Participatiewet (PW)	1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06	
€ 3.614.060			€ 111.867	€ 357.872	€ 832	€ 48.154	€ 0	
Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen			Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee	
Gemeente			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)			1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	1.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	1.7 Participatiewet (PW)	1.7 Participatiewet (PW)	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12	
Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12	
€ 42.385			€ 4.148	€ 0	€ 117.412	€ 0	Ja	
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente deel 2017 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevorderde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevorderde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06	
€ 35.400			€ 0	€ 6.664	€ 64.759	€ 5.164	€ 0	
Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)			Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 09	
Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 09	
€ 0			€ 0	Ja	Ja	Ja	Ja	

5.3 Overzicht van gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Taakveldnummer	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Programma
0_1	Bestuur	1.201.933	-108.491	1.093.442	1
		1.201.933	-108.491	1.093.442	Totaal 1
1_1	Crisisbeheersing en brandweer	1.118.833	-1.931	1.116.902	2
1_2	Openbare orde en veiligheid	478.351	-16.185	462.166	2
		1.597.184	-18.116	1.579.068	Totaal 2
2_1	Verkeer en vervoer	5.421.970	-142.729	5.279.241	3
2_2	Parkeren	220.790	-65.711	155.080	3
3_1	Economische ontwikkeling	206.017	-1.823	204.194	3
3_3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	282.625	-333.607	-50.982	3
3_4	Economische promotie	153.929	-115.306	38.623	3
5_4	Musea	11.642	-21.644	-10.002	3
5_5	Cultureel erfgoed	1.004.245	-54.120	950.125	3
5_6	Media	472.492	0	472.492	3
5_7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.272.510	-4.500	1.268.010	3
7_2	Riolering	1.915.341	-2.247.564	-332.223	3
7_3	Afval	1.912.972	-2.345.929	-432.957	3
7_4	Milieubeheer	556.190	-2.087	554.102	3
7_5	Begraafplaatsen en crematoria	946	-64	882	3
8_1	Ruimtelijke ordening	191.754	-39.062	152.692	3
8_2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	6.816.001	-10.732.260	-3.916.260	3
8_3	Wonen en bouwen	1.567.826	-879.231	688.596	3
		22.007.250	-16.985.637	5.021.613	Totaal 3
0_2	Burgerzaken	586.077	-473.407	112.671	4
4_1	Openbaar basisonderwijs	50.262	0	50.262	4
4_2	Onderwijshuisvesting	1.414.941	-26.762	1.388.179	4
4_3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	795.157	-107.710	687.447	4
5_1	Sportbeleid en activering	279.532	0	279.532	4
5_2	Sportaccommodaties	1.229.108	-332.381	896.727	4
5_3	Cultuurpresentatie, productie en partic.	496.329	-11.556	484.774	4
6_1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.044.579	-176.061	1.868.518	4
6_2	Wijkteams	1.664.838	-70.941	1.593.897	4
6_3	Inkomensregelingen	5.609.702	-4.404.967	1.204.735	4
6_4	Begeleide participatie	2.878.992	0	2.878.992	4
6_5	Arbeidsparticipatie	885.902	-45.460	840.442	4
6_6	Maatwerkvoorzinningen (WMO)	1.057.979	-15.116	1.042.864	4
6_71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.018.775	-241.177	2.777.598	4
6_72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.767.862	0	4.767.862	4
6_82	Geescaleerde zorg 18-	552.808	0	552.808	4
7_1	Volksgezondheid	718.389	0	718.389	4
		28.051.232	-5.905.538	22.145.697	Totaal 4
0_10	Mutatie reserves	5.087.344	-8.843.899	-3.756.555	5 alg
0_11	Resultaat vd rekening van betalen/lasten	0	0	0	5 alg
0_5	Treasury	1.652	-802.753	-801.101	5 alg
0_61	OZB Woningen	133.699	-3.042.163	-2.908.464	5 alg
0_62	OZB-niet Woningen	17.509	-1.351.071	-1.333.563	5 alg
0_64	Belastingen overig	47.744	-107.771	-60.026	5 alg
0_7	Alg. uitkering en ov. uitk Gemeentefonds	10.773	-30.264.292	-30.253.519	5 alg
0_8	Overige baten en lasten	613.914	-1.130.048	-516.134	5 alg
0_9	Vennootschapsbelasting (VpB)	11.831	0	11.831	5 alg
		5.924.466	-45.541.997	-39.617.531	Totaal 5
0_4	Overhead	5.300.234	-218.381	5.081.853	6 overhead
		5.300.234	-218.381	5.081.853	Totaal 6
		64.082.299	-68.778.160	-4.695.858	Eindtotaal

